

THLA HLEINGA ZAN

BU 2-NA

Mizoram State Library

12908

James Dokhuma

MIZORAM STATE LIBRARY

Date of Issue

Due Date

Date of Issue

Due Date

$\frac{3}{2} \times 2 = 3$
 $(\frac{3}{2} \times 2) \times 2 = 6$

N.B - *Book lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced by the borrower.*

THLA HLEINGA ZAN

BU 2-NA

Mizoram State Library

1998

James Dokhuma

State Library Mizoram, Aizawl	
Accr	53234
Date	21/12/98
Supplier	James Dokhuma
Price	25.00

1999

THLA HREINGA ZAN 111

BU 2-NA

1 541

James Dohanna

MIZORAM STATE LIBRARY

Acc. No. 12908

Acc. by

Class. by

Cate. by 2nd. Edition.

Sub.Heading by

Transcribed by

Location No. (Copyrights reserved)

1999

610.1

Published by James Dohanna, at the J. D. Press,

Kailash - 19005 C/1,500

THUIMAHRAI

'THLA HLEINGA ZAN' thawnthu ka ziaak lo chhiartuten a bu hnihna ziaak leh tura min ngenna lehkhah leh jawngkama min ngentu an awm chamchi avangin, a bu hnihna ka'n buatsaih leh ta chawr a. A bu hmasa kha, lungchhiatthlak taka tawp a nih avanga a bu hnihna ziaak leh tura min ngen pawh an nih ka ring a. A bu hmasa kha ka tihtawpa a hmawr ka bawh rilruk tawh avangin, chhonzawm leh pawh huphurhawm hle-in ka hria a.

A bu hmasa hmawr bilhbawlawk tawh suih zawm leh tur chuan, a bu hmasa ka ziaak dawn lai ai daihin huphurhawm ka ti zawk. Thawnthu lo awm tawh nena a insuih zawmna hriat miah loh tura chuktuah chu themthiam ngai tak a nih bakah, a hmasa ka ziah lai angin lunglenna ka nei tawh si lo. A bu hmasa ka ziah lai kha chuan khawhar taka mahni chauh a Jail-a ka tan lai a ni a. Hun rei tak chhungte hmel hmu phak lo leh mahni ram pawh hmu lova ka awm lai a ni a. Khatih hun laia lunglenna kha chu a chikim riau mai a. Chu bakah thil la awm hauh lo duh lam hawi hawia kawipuia kuaipui theih a la nih avangin a kawng kawng pawh awm zawkin ka hria.

A bu hnihna crawh hi chu, thawnthu awmsa tlangkawm diam tawh chu, a jawna phelha tah zawm leh tur a nih avangin a buaithlak bakah a harsa riau a. Tin, chu lovah, Jail-a ka tan lai angin lunglenna leh khawharna thinlung no tak

min tuamtu a awm tawh lo bawk nen. Mahse
tum ta ngang chuan eng emaw ti tiin ka'n tahzawm
leh ta tet tut a nih hi. Eng ang tak maw le.
Mahse hlawhtling intihna em em ka nei ve tho a.
A lo chhiartu lamin a hmasa a chhonzawm phak
lo deuhin leh cho pha lo deuhvin in lo hria a nih
pawhin, a ziaktu-in ka ziaakna rilru insang phek
leh chuan, rilru lamah hma min sawntir a. Tin,
kuthnu tam zawk min belbchbah hrim hrim bawk
avangin hmasawna kawng khat chu a ni tho mai.
Mahni thiam tawk napui, iai tak chungin ka tha
neih ve ta mai a ni.

Ni 9.3.1999
(Thawhlehi)

James Dokhuma
Kulikawn : Aizawl.

1. "KA LUAH ZO SI LO"

—*Lalzova*

PA te ina zanriah ei kham chhuat dunga a nau hrâm tawh tak a awih lai chuan, kawtchua ha hlado chham vau vau chu ngaithla-in an ngawi ta thap a. A rawl a tang chuan Lalpianmawii chuan "Ka pu Kunga râwl a-ang mang e, vawiina kan lei-pui kal tur an ramvak turin minrawn lehpela," a ti a. Chutia a rin thu a sawi lai la la chuan lehlamah mitthi dar ri bal balin a rawn khahcbilh a. Pian-mawii pa Laiawrha chuan, "Ka hlauhthawn ang ngeiin kan u Chawogi chuan a peih ta lo nge nge a nih dawn chu. An va han vanduai chhungkua tak em ve aw ! Hmanni lawkah lah a tupa santhapui kha, khati kha a lo ni tawh a. Upa-in 'vanduaia hi zawng sal khat khatin a lo kal lo ve' tih zawng zawng neih zovin, a khata khata anni chhung tch hlir, eng nge an tihsual bik tih mai tura chuti taka an chhungkaw laka thihna thikthu a chhiat tâk chu ni dawn ang aw..., " a ti vang vang a.

Lehlamah crawh thung chuan Lalpianmawii rin ang ngeiin Zakunga te ramchhuak rawn vannei hawng-in, zukchal tih ngam ki hreu mawi tak an rawn kap chu niin. Thlerpui dungah naupang hovin a lu chu an rawn zawn hawhaw hap hap a. Mahse chumi zan kher kher chuan lehlamah chhiat tawk an awm avangin, khawbar ina kal lo paho leh laina hnai zual tak tak chaubin salu chu an lawm a. Zanriah ei

kham atangin nula leh tlangval chu khawhar inah an inkhung fai vek a. A kaptu Zakunga chu Laiawrha makpa, a farnu-a pasal a nih avangin salu lawmin a kal ve a. Lalpianmawii erawh chu an in (a pasal te in)-ah a haw ve ta nghal a.

In a thlen chuan a pasal Suakliana chuan. "Pianmawi, Rozamin lengah a rawn sawm che a. 'Khawhar inah ka naute an kal fai vek dawn si a, mahni chauh in ka nghak dawn a, a khawharthlak dawn em mai' a ti a. A khawhar thlu a ni ang, ani lem a lo leng fo si a, i peih leh leng ve ta che. Kei chu i pa Kunga salu khelin ka va kal lawk ang a, chumi zawhah mitthi lumenna lama ka lan ve zawk loh chuan," a ti a. Pianmawii chuan, "I tlaivar ve peih dawn em ni?" a ti a. Ani chuan, "Ka hre lo le, ka vawiiin khawilo kal ka chau deuh a, tlaivar em em chu ka peih kher lo vang," a ti a, vaihlo a pai am a, a chhuak ta a.

A chhuah hnu chuan Suakliana nu chuan, "Mawii, i thiannu te ina len peih i tum chuan i nau kha chu ka lo mutpui ang e, i tan a buaithlakin, Mama zawng a dam hi chuan a fel tawh roh a, min tibuai lo ang. I duh chen chen leng ve ta che. Zanin zawng lehlam lehlamah thawm awm zan pawh a nih hi," a ti. Tichuan, Lalpianmawii chu Rozami te ina leng tur chuan a chhuak ta a. An in a'n luh chuan Rozami chuan vawkbaw mei vil pah hian khawbar takin:— "*Ka chan tawkah ka lungawi lo,*

ka dcm chhan ka luah zo si lo' " tih a sak lai chuan Pianmawii chuan kawngka hawn pah hian, "Zamthian, i khua a va har awm ve," tih pahin kawng a khar a. Rozami chuan, "Har lutuk Mawithian, i lo leng thei a ka va lawm em ! Ka khawhar vang a lawni lengah ka rawn sawm reng che ni. Ka khawhar awm ngaihna hre lovin hmui ka hung thla ngawt a. kaih tul em em pawh ni hawt lovin.

"I rawn len theih rau rau chuan Mawithian, leng reng ang che aw. In pa'n len a phal loh ka hlauh rilruk tehreng nen chuan, ka hmui pawh ka'n dah daih ang e. Sawm loh pawha rawn len zeuh zeuh tur hi a ni a, nang zawng rawn len ve pawh i tum eih lo va," tih pah chuan a hmui chu khamtluan sangah a dah a, a hmuidelhlung saihapui pawh khunai sût bulah a dah a, Pianmawii chuan, "Ngawi teh, pasal neih chuan len har deuh a nia, i hre lo a ni hi. Zanin kher kherah min rawn sawm hlauh a, in-sawm zao awm tak a ni a, ka lo leng thei hram a ni chauh zawk," a ti a.

Rozami chuan, "In pa chu khawhar in lamah em ri a kal?" a ti a. Ani chuan, "Ka pa Kunga sa kah lu a khel phawt ang a, khawhar ina len nghal a tum a ni ang. Zanin chu ka pa te ina ka chaw ei kham in ka zuk thlen chuan, 'I thiannu khua a har thlu a ni ang, i duh leh leng ve ta che' a lo tikhiah a, ni danga len phal meuh thin lo khan. Zarah te phei chuan nau pawm kan ni bawk a. Chu bakah

thawh theih ang ang khawih tur a tam bawk nen. Ka nu lah chuan nau hruai buai ngai lovin 'ka lo mutpui ang e' a tifel êt a," a ti siam siam a. Rozarichuan, "Pa Zakunga hi i ni pasal a ni tak maw kha? Suakan salu a khelna chhan tur ka'r bre lo dawn a," a ti a. Chumi zan chuan an pahnih chaub-in tapchhakah an vanglai hun a'anga an tun din-hmun thlengin an sawi dun zankhua a.

Rozamichuan, "Ngawit,teh Mawithian, nang chu duhber neiin pasal te ângchhungah fanau nen i awm tawh a. Tawngkhawlo ni suh se, hlim takin in dam-chhung in hmang dawn chu a ni ta bik a," a tih lai chuan, "Duhber tih em em chu a ni bik lo tih i hriat reng kha. Mahse kan chan tawka khawrel a nih miau si chuan lungawi kan tum hram hram chaub a nih hi," tiin a nui ar ar a. "Chu lo a liam eng nge i la beisei chuan? I awhawm bik nasa tih inbre ta che. Kei chu ka hma la'm hun bi thim tlatin ka hria a. Ka fanu tē hi ti hian dam te-in lo leikang ve-in han inti nula leh ta pawh ni ila, ka tan chuan nuam hi awm tawh mawhlin ka bre lo. A chang phei chuan dam hi ka ning bluah bluah a. Han leng lehin min duh dertu pawh lo awm ve ta se, fachuam ka lo nei ve tingtang si a, ani tē hi ka phurrit la ni tur chu a ni tho tho.

"I hriat angin kan inkawm hun chhung zawnga min duh dertu zinga ka duh thlan ka luah zawh tāk si lohah chuan, pasal nei leh tawh lova ka thih ni

ngah tawp mai hi ka thlang zawk. Tupawh nei leh ila, tuna ka rilru natna hian a dam phah dawn chuang lo tih ka hre Chiang si a. Chu bakah ka fanu tē hi ka phurrit min belhchhahtu a ni dawn bawk si. Vawi khat nulat ve mana heti reng renga vang-lai ka vui liam tur hi chu nā ka ti a ni, Hmangaih na kawng ka thlang a; hmingchhiat leh retheih pawh huamin mittui tla chungin ka nulat mawina hi a tan chauh vawn thianghlim ka tum bram hram a. Mah-se keima zir loh vang pawh a ni ang, vanduinna khura min kuah luttu ai zar a ni lek ta si a. A tawpah tah leh haphialna bak rochun tur min hnut-chhiah si lo.

“Ngawi teh e Mawithian, vawin tlai ni tla kawh eng ka'n thlir pheih kha chu maw, kan thian zaho kan nulat laia kan inlawm lai hun leh Thuama lo zinen Thuamthiani pate-a te ina kan inkawm zawh a, Phulzau-va kan len ho lai te kha ka ngaihtuah chhuak a, ka mittui a tla zawih zawih a,” ti-a a sawi lai te chuan a hnuk a la ulh teuh mai a. An pahnih chuan an nulat laia an inlawm ho laia Rozami te lova an feh ni-a an hlimzia te, laksang an lak leh an rengchal bram briat lai te sawiin Rozami lung chu a leng em em a. Chung an sawi lai chuan Rozami chuan Thanthuami te kawmchār leikapui kila Kapthuama nen an inkawm lai hun te chu a mitthlain a hmu reng a. Zan a lo rei dawn ta mai a, a nau lensan a ngaihtuah deuh bawh avang chuan Pianmawii chu a hawng dawn ta a.

Rozami chuan an tual thlengin a thlah a. Thla a eng lo nain khua a thieng em em a. Arsi sang tam tak chuan an chung van boruak zau tak maiah chuan, kum sang tam tak atang tawha an meichher chhit pangngai chu chuai chuang hauh lovin an la chhi eng reng a. An tualah chuan an ding dun vang vang a. An thawm hriat phaka khawhar ina zai ri chu chiang takin an hre phak a. Chutih lai taka an bla «sak chu :—

'Khawvelah hian kimna ni tur,

Hmun a awm lo ka buaina ram;

Aw, engtik nge lungduhte nen kan len hun tur?

Chatuan tlangchhipah a ni buaina ral a kian ang.'

tih an sak a'n hriat chuan a hla thu chuan Rozami rilru chu a vaw na hle a. "A ni tak asin maw Mawithian, chatuan tlangchhipah a ni chauh ang maw, buaina ral hi a kian dawn? Ka duh lo, ka duh thei lo, thi mai zawk ila ka tan chuan a nuam zawk ang, ti dawn ila, fa ka lo nei ve tawh khanglang si a. Khawvel hian a nawmna hi ka tan a phal ve lo a ni ang. Mite chu lungngaihna leh hrehawmna piahah tal an nuamsa thin a. Kei erawh chuan chung zawng zawng piahah pawh tahna mittui hul lova sulhnu chhuia inchbirna tawpintai nei lovin, ka damchbung lungngaihna luipui chhengchhe tak hi zawh tawp thak bak ka nei lo," a ti vawng vawng a. Lalpianmawii chuan hnem vak ngaihna a briat loh avangin, "Zamthian, Pathian kutah lo iohlan ngun hle ang che aw," a ti ringawt a.

Rozami chuan, "Maimitchhing chung a duhthusam leh meng chung a duhthusam eng nge a danglam chuanna? A tak thleng thei tawh lo tur, bunin kawng a kharkhum mai ni lo, a kalha a kalh hnan tlat tawh hawng leh turin Pathian meuh pawhin keimah avang ringawt chuan hun mual liam tawh chu a hnuk kir leh dawn chuang si lo. Chuti a nih si chuan Pathian kuta inkawltirin ka tan awmzia a nei chuang lo. Lungngaihna zan hian lungngaihna zan dangah min hlan chhawng a. Chhun ni tina khawharna lahin tuk tin khawharna ni lo chhuak zel chauh a bring si a. Ka tan chuan rilru chawmawlh khawpa âtna-in min pumthluk a nih chauh loh chuan min chhawk thei tur dang ka hre lo. Chu lah chu thlan ngam rual a ni bawk si lo. Chu! Ngawi teh, Thuamthian, ka nau thawm ka hria, a tho a ni ang, mangtha mai," a ti a, a luhsan ta a.

2. "KA TAP KA TAP DAWN E"

—Rozami

NAUTEHO lâwm an feh darh vek avangin mahni chauha a feh tur chuan, a fanu a feh san tur, a u Hnuna fanu a awmtir puak lai chu kawtkaia lawmin, naute la mikmak lo tak chu puitling biaka bia hian, "Bawihte, lo tap hauh suh ang che aw, ka lo hau thuai ang," tiin a biangah a chulsak heuh heuh a. Hria ni-awm tak in a fa tê pawh chu a kiai sak reuh a. A fanu tê lah chuan a nu a chhun a, a hmelfha-in a duhawm reuh khawp mai a. Rozami chuan a chhe lamin a pa a chhun ang tih a hlau rilru hle a. A then tâk a pasal chu tlangval lerh tak a nih chu bre rilru rengin, mipa lerh aia an mual-pho hma zawk dan a hai si lo.

Mahni chauha a bun karh karh lai chuan vau ngaw-puia rengchal hram hmahruai a'n bre vau vau chuan a khawhar a kaitho a. An nulat laia a thiante nen an inlawm laia an lova an fehin rengchal hram hma-sa an briat chungchanga 'lawm daw thei (dawthei lawm) briat hun' tih tawng an sawi ho lai leh, an laksâng lak lai te chu a rilru-ahrawn thar lehin a bunhmunah chuan a thu ta hnawka, Inhup vawng vawng chung hian, "Khawvel chu a kalphung ngaiin a la kal zel si tak a aw Fur leh thâl lahin a ngaitê-in an hun bi pangngai rap pelh hmiah lovin an rawn hmang a. Nungeha leh chungleng savate leh par tinte lahin kum tinin an hun hai hauh lovin an

nun an tharthawh leh a. Kei erawh chu a ni telin ka uai salh salh zel si a. Aw, hmanl. i kha a taka thar si lovin rilru lamah chauh a thar leh thin kunkhua dawn zawng a nih hi. Ka nu, aw ka duh lai, tu ber nge ka koh tak che u pawh ka thliar thlon lo ve. Mupui angin thla chu nei ila, mahse thlawhna lam tur ka hre chuang dawn si lo," ti-a indawm kun chungin a mittui a tla zung zung a.

Chutab ralleh lam a'n thliar a, ngawpui hring d ip romei kai lo thiang kuk lam pana vahai nupa thlawk dun rial rial chn a'n hmu a. "Aw, in va hlim bik tak em! Nangni zawngin ei tur chauh lo chu lungkham dang in nei lo a. Kei erawh chuan khawhar mittui hru chungin lung-gaahna luipui ka zawh mek si a. Nun hlui ngai reng reng a, chu nun hlui chu tlansan hla tial tial chung siin ka leh hawi ṭawk ṭawk bawk si a. Ka hma lamah lah chuan zan khawhar hnuaia lunglen tinkim dawn chauh lo chu min hmuaktu dang a awm si lo," ti a dawn vawng vawng chungin chāk lo takin chawfāk tur chuan thlām lam a pan ta hna hna a.

Rozami pa chu lal upa min, ei an tlakohham pawha a kum a khuaa an nawm an maka lal buh chār sa zenpui phak, thlawh hma ni se ramhual a nih avangin, chumi kum an khaw lamhnai neih kum pawh chuan Rozami te lo chu a hnai ber pawl a ni a. Cnetia mahni chauha tui ti lo tak chung a chaw a fāk lai chuan, ralkhata tlangval tleirawl pahaih a lam pana

lo kal vang vang chu a han ral hmuh a. A ngaih an ti tha lo ang reng hle mai a. A hlauhthawn ang ngeiin an rawn pan ding vang vang a. Chu tleirawl pahnihte chuan. "U Rozam, chawhma chanve atang khan i fanu a na thut a, a luak a luak a. I pa lo chu ina awm puitling tumañ dang an awm si lo va, i pain 'lo haw hmanhmawh rawh' a ti" an ti a. Tichuan, Rozami chu a insiam sawk sawk a, anhnah tlem phurin a zui haw ve ta nthal a.

In a thlen chuan a fanu tê chu a lo na hle mai a, thenawm hnai nu hovin an lo kil laih a. Rozami chu a'n insil sawk sawk a, a fanu chu pawm pahin a'n ko va. Mahse koh thelh ang maiin, hmana a nulat laia thichhawnga a damlo ang chiahin che lo chang lovin a awm ngaiin a awm hle hle a. Harh lailawk nei miah lovin chumi zan chuan a paw tlaivar zak a. A tuk khua a lo var pawhin zing dai nei miah lovin na tak bian a thaw ringwt a. A mut leh a mu a ni mai a, a pawm leh a puak pawhin a danglam chuang lo. A tap hek lova a tal bawh hek lo. A zan hnihna-ah pheichuan thenawm khawveng thahnem takin an menpui a, mahse tihngaihna dang vak a awm chuang lo. Rozami chuan pawm chung a khuma thutpuiin, duat tak mai bian a biang chu a'n chul liam liam a, "Bawihte, ka neihchhun, i va han khawngaihthlak bil bel tak em! Khawnge, ka puak i chak em thin kha, ka'n paw leh teh ang che," a ti a, a paw fel zet chaub, a je that a, a chau zui chu a ni ta mai a.

Rozami chuan, "Bawihte, Mâte, ka duat lai, ka neihchhun, ka nu, ka nu, i hnenah Mâteii a lo kal e, lo duat ang che aw..... Bawihte, ka duat lai te, hrehawm ka va han ti tak em !" ti ngawih ngawih chungin a fa en phal loh tê chu a pawm a. A'n chul vel a, "Mâte, aw..... i pang te chu a la lum tak ther ther a. En teh, hei, nimina i artui ei tur pawh i la ei hman loh hi han ei hram teh," tiin a Țap vawng vawng a. A Țah hla chham hre phak nu rilru no deuh leh nula zuau zual deuhthe chuan an mittui an lo hru ve fap fap hlawm a.

Zing khawvar dawn ar khuang te chu tuk dang ar khuang ang tho ni mah se, chumi tuka ar kinuang erawh chu khawhar bik riau hian Rozami chuan a hria a. Leilung a rawn lang Țan a, tuk dang ang bawka an kawmchâr khiang lera tlaiberh rawn hram Țhinte chen chuan khawhar zo vekin a hria a ni. TukȚhuan ei a lo hun a, a Țhiannu ThanȚhuami chuan nau paw chung hian an jna chaw eiah a rawn sawm a. Mahse Rozami chuan, "ȚhuamȚhian, min ngaidam rawh ka lawm e. Chaw ei ka huphurb vang ni lovin, tukin chauh na na na chu Mâteii taksa ka kalsan phal mawlh lo," a tih Țlat avangin a zui ta lo va. A vui a lo hun a, Rozami chuan a fanu ruang chu a pawm Țlat a, a Țap reng bawka. Thlanmual kawngah fahran pawh tu pawm mah a phal lo. "Ka fa neihchhun taksa ngei ka pawm theih chhung chu ka pawm dawn," a tih Țlat avangin a fanu ruang tê

reuh chu a puan duh bera tuamin, a þiante pahnih leh Kobhran hruaitu þhenkhat leh þhenrual dangte nen thlanmual an pan a.

Kawngthuanin Rozami chuan, "Bawihte, i hmel ka hmuh hnahnun ber a ni dawn ta maw? I taksa ngei ka koh tawp a ni ta hi brilhaithlak ka va ti tehlul em Bawihte. Rawn mengiu lawm tho leh la, kan nufain kan inkhualtelem leh dawn lawm ni? Aw Bawihte, ka neihchhun," ti lawm lawm chung-in thlan lung kuang þa tak, ama tawk t  a fel   ta an rem chhungah chuan, kumkhuaa a hmuh leh tawh lo turin Rozami fa neihchhun Ngursiamliani chu an zalh ta a. In an thlen leh hnu chuan Rozami chuan. "Ka khua a har em a, ka þiante nen dai ah lunglen kan va hrithla lawk ang e, min lo ngaithiam mai teh u," tiin a þiante pahnih Lalpianmawii leh Thanþuami nen dai lam an pan ta a. An pathum chuan Phulzau tlang an pan a. Hmana Kapþuama nen an þhut dunna hmunah chiah chuan an þhu tlang a.

. Thanþuami chuan, "Zamþhian, 'mitthi ngaih hi zawng upa-in khuarei chaubin a hnem' an tih angin, khuareiin a la hnem ve chhawm ang chia, a sarbu lai ang hi a ni reng dawn hau lo a nia. Hmaichhanah han ti ta che ile, heti i lo nih t  kah si chuan, i hmel ni se, tun hma ai mahin a mawi zawk a. Thla hnih khat a'n ral ang a, i zia-awm chhawm chho mai ang," a ti a. Rozami chuan, "Ka khawhar hi engtikah mah a reh lo vang. Ka mittui lah engtik

kbawtikah mah a hul dawn hek lo. Ka mitthi ngaih chu khuareiin min la hnem pawh a ni thei e, mahse ka damlai ngaih erawh hi chu a reh ngai lo ang. Ka hmel chhiat leh ṭat lam ni lovin, kei nuthlawi lengleh hmaa lo chhuak tumah hi ka mittui min chhawk tur khawiah tu dang va awm suh. Mitthi ngaih leh damlai ngaih ṭang kawp bi tunah chuan nâ ka ti em a, ka ṭap. ka ṭap dawn a nih hi. Lusun-na thuahhnh, ka damchhunga min umphak reng tur khawharna tuar chung hian dam hi thlahlelin min ring em ni?" ti ngawih ngawih chungin a insût hlawp hlawp a.

Pianmawii chuan, "Zamṭhian, heta kan awm rei chuan a mawi lo vang. In lamah ṭhenrual chuangkai an awm awm si a, heta awm hian sawtna a nei lovin khawhar belhchhahtu mai mai a ni zawk, i hawng ang u," a ti a. Rozami chuan, "Sawt lo, engmah a sawt lo Mawṭhian, a mawihawih zawn erawh chu a tul in tih chuan in thu thu le. Kei zawng ka bei a dawng kim ta. Aw.., heta awm reng mai hi ka va châk zawk tak em!" ti ngawih ngawih chungin in lam an pan ta a. Zannah chuan zanufa khaw nula leh tlangvel zawng zawng leh tlema la valai chin deuh chu Rozami te in, an chhungkaw kim laia an sak inpui chhungthlak hlam sariha seiah chuan an khat purh mai a. An Biak-in hlapu Hrang-ruma'n khuangpui a chang a, an zai thiam em em mai a. Zana rei deuh chinah chuan, anni Rozami te chhung, zan hnih tlawng tlaivar a lo meng rim tawh ni bawk si, ṭin zai an rel hnai ta a.

Ruang thlak zan chuan Rozami chu a thiante pahnih nupa pawhin an rawn lenpui a. An thian zahō chuan kawmchâr thlang lam nampuk, Rozami khum, tun hmaa a u Hnuna te an indan hmaa an mutna thin khumah chuan an thu tlar a. Tin an tum hnai tih hriatin lhanthuami chuan, "Khawngē, kan mawng a nghet tawh lo deuh tlatin ka hria, hla pakhat chaub ka'n thlang ve teh ang, chu chaub tal chu i sa leh teh ang u," a ti a. A hla thlan chu, hmana Rozami pasal neih hnu a, a pasal te ina a awm laia an khuaa Kapthuama a lo zin tum a, a hawn len dawn zan 'Thla Hleinga Zan' taka Thanthuami te leikapuia zan reha a zai, ralkhata Rozamin a lo râl hriat lungleng awmngaihna hre lo pawna a chhuakin a chham, 'Rumin ka nghak ram ropui chu, tih kher a'n thlang chu, Rozami chuan, "Awi! kei zawng Thuamthian, i ti brehawm em mai," tiin a thiannu chu a sik nawk nawk a.

Chu hla an han sa chu an thiam em em mai a. A châng thumna:— *Lei pangpar hlim lai ni a chuai, khuarei hnutiang ngaih a na' e, lunglem ka nei lo khawvelah rethei nau ang ka tap' tih lai an han sa zet phei chu Rozami chuan a tuar ta hlawl lo va. Kawmchar leikapuiāh a zuang chhuak a, a thiante pahnihin an umzui vat a. Leikapui tlangban vuanin a tap ta ngawih ngawih a. Pianmawii chuan, "Zam-thian, chuti taka tuar thiam loh tur a ni hlei nem, a sia tha tha i la hring leh ang a, eng nge? Heti*

taka i tuar thiam lo hi kan hriat thiampui khawp tho chia, mahse hawh, i lut zawk ang u. Inlcngte pawhin ṭin hnaih an tum tawh si a," a ti a. Rozami chuan, "Eng vanga heti taka lungchhe ta nge ka nih pawh ka thliar hrang thiam lo. Mawithian, ngaih tur a tam lutuk, 'nen nen nen, lunglêm ka nei lo, a in-thuah tam lutuk," a ti hlawp llawp a.

Inlcng an ṭin hnu chuan tlangval pawnthuabkhai an in riak turte chu an rawn inpulut zung zung a. Thanṭhuami leh Lalpianmawii te nupa chuan hmun an han tibfelpui thuai thuai a, an ṭin ve ta a. A ṭhianta a thlah kawtkaia an din ho lai chuan Thanṭhuami chuan, "Zamṭhian, i tan hun ṭha a rawn inher chhuahna ai a ni mai thei asin. Hetia i fa i sun hi tunah tuar hle mah la, nakin hun lo kal zelah i thawvenna ai a ni zaw phian thei a nia. I mitthi ngaih khawhar a'n reh mah na'ng a, nula hnakhhat pangngai lenin i han leng ang a, chutih hunah chuan i tan hun hlimawm zawk te pawh a lo thleng mahna," a ti a. Rozami chuan, "A ni mai thei e, mahse lung kimna tak tak hi ka hmuh tawh pawh ka ring lo. Dam hian ka tan awmzia pawh neiin ka hre tawh hek lo," a ti nguai raih a, a ṭhianta chu a mangṭha a, a luhsan ta a, Tlangval tlawmngai inriak chu chhuat khatin mu dul mah se, Rozami chuan an in chu ruak huai hian a hria a.

3, "ANTAM LENGLEH RODANGI"

— Sabuta

SA a inphut khat alh mai a, amah a ngovin a hmaifang leh ruangam pianken a mawi si. A kim-tlang ngaihnoheina leh a nuih zawnga a biangsum leh mitmeng no riai mai chen chuan, a nuthlawina chuan a puangzar ta chauh zawk em ni tih turin Rozami han leng leh zet chu tuar a har ngei mai. Kbual kbua leh Aizawi atang meuh pawhin Rozami rimtu leh kherhtu chu kar lovah an inkahpupohaw.zut mai a. An inah ni se, zan tin tlangval leh pathlawi rual hi an thum ham ham reng bawk a. Chuti taka Rozami a rawn tuai thar leh ta mai chu, amah lo hmu thintu khawtual tlangval leh a mimir reng reng pawhin mak an ti a. Amah a iachei thar ta hluai pawh a ni chuang lo. A khawlai kal fahran pawh an en zui vawng vawng theuh mai a ni.

An khua-ah chuan tlema tlangval thuakhkhat deuh, biak rin ngai tak, pa kaldeng chawrh chawrh, kut themthiam fu si hian Rozami chu a atchihl bur mai a. Rozami lahin biaksawm a, chhawnehbaib dan tawk a thiam si. Chu tlangval Sabuta chu Rozami chuan a lennawh tawh chuan hruai tebah a nei a. Amah vengtu tha tak a ni tih a, hriat avang leh, a lakah tuman an thik dawn lo tih a hriat avangin, kalpui berah a nei a. Chu lovah Rozami han leng leh chuan tun hma angin thian bulfuk a nei tawh lo

bawk a. A ȣiante pahnih lahin pasal an nei tawh si a, a rualpui nula kawm tur tumah an awm si lo. Chuvangin, phur taka zuitu tur Sabuta a nei chu a remchang viau a ni.

Ani Sabuta kut themthiam ang reng tak ni bawk chuan, Rozami tatur a nih phawt chuan eng tihsak mah hnial leh breh a nei si lo. A thembu zawng zawng ni se a siamsak a. Khawilo kal se 'Rozami tan, tiin eng emaw hi a hawnsak ziah bawk a. Rozami lahin a lawm tawk a sawi thiamin vaihlo a zialsakin, a Aizawl kal chang lahin darpin leh rawmawl chhiava deuh a'n hawnsak ve zauh a, Sabuta lawm tawk a tling a. A thawmhnaw bal chenin, ani mi phak chiah lo ve ti lo chuan, mi aia uluk leh insuk peih Sabuta chuan Rozami thawmhnaw chu a suk faisak thuai thuai a. Chungte chu Sabuta lawm tawk a tling zel bawk si a. Rozami lahin ȣawngkama chiau-au dan leh a lawm tawk sawi dan a thiam bawk si nen. Miten Rozami an dem fiam chang te hian tlema mi phutkhat deuh a thuchâng, a lawm em em mai ȣhin a. Ni khat chu Rozami nena an inneih hun tur tualchârah din hualin an seppui a. Puanchei biha lawichal nen Sabuta te in lama an hruai hun tur a hlat tawh lohzia an han seprawtui-pui tak tak chuan a phur laileng khawp a. Nui vur vur chung hian: —

*"Phaia phunchawng par a chhing zo ngei,
A no ber e antam lengleh Rodangi;
Kan runah lawi rawh se nuthaiah,"*

tiin hla tha fu mai chu a'n chham chhuak ta roh. Chutah le, tlangvalho chuan chheihzai puak thak mai hjan an han sa zui, Sabuta phur chu a laiah a lam ta duh duh mai a. Chutih lai tak chuan Rozami khawilo kal chuan a rawn hmu hlauh mai a. "Buta, engah nge khatia i lam huh huh?" a tih veleh tlangvalho chu an nui ta dar dar a. Sabuta hrilhhai phat ngaihna hre lo chuan, "Min hmu ang tih ngaihna ka hre lo a lawm," tih pahin Rozami haw tur chu a zui ta tuang tuang a. Tlangvalho chuan an eu zui dar dar a. Sabuta hla fiam phuah chu a lar ta phian mai a. Zan naupang pawnto chenin an sa larin 'Antam lengleh Rodangi' tiin sak tehah an neih ta a.

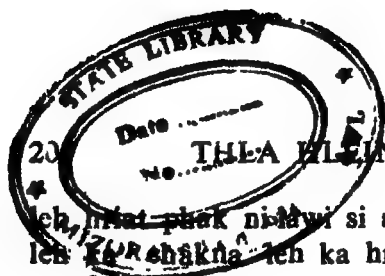
4. "THUAMA CHU LO ZIN THLA VE SE"

— *Rozami*

KHUA a lo favang a, Kap̄thuama pate unau zinga upa ber dawttu hmeichhe fanu tē berin pasal a nei dawn a. Naupuakpuan ei tura Than̄thuami leh Lalpianmawii an rawn hrilhna lehkha an hmu a. An kal hma chiah tlaiah Than̄thuami chuan Rozami khawlai kal hnenah, "Zam̄thian, kan inhmu hlahu chu a va tihzia em! In ina lo kal ka tum rilruk lai taka kan intawn hlahu chu. I e maw, naktuk hian Ṭhuama nī fanu pasal nei tur naupuakpuan ei turin Mawīthiani nen min rawn ti a. Anni nupa leh keini nupa nen Ṭhuama te khua-ah kal kan tum a. Zanin hian ka pa te inah chaw ka ei dawn a, i hman leh lo leng lawk ta che," a ti a. Rozami chuan, "Awi â..., lung hlui a va'n leng duh awm ve! ti ila(h), lung in tileng dawn a nī zawk ang chu," ti a nuisak chung hian, "Ni e, rawn len hram chu ka tum ang e," a ti a.

Zanriah ei kham chuan Than̄thuami leh Rozami chu an kawmchâr leikapuih ding chungin an titi dun a. "Ngawi teh Ṭhuam̄thian, in leikapui hi a hlui kha chu ni tawh lo mah se, 'hmanlai kha' ti rawh. Heti hian han leng lehin nun thar neih tuma theih-tawp chhuah a intih pachan ka tum ngial pawhin a hlui kha a hlui thei chuang si lo. Ani lah chu bei-sei phak rual loh, kham sang taka pangpar mawi tak leh rimtui, a mawina leh rimtuina hmuh phak

THLA HLEINGA ZAN II

leh, ~~mat phak ni haw~~ si ang hi a ni tawh a. Hmuh
leh ~~ka phakna~~ leh ka hrehna hi a intiat reng a.
Ka fanu ka sun kha a lo hre ve tawh emaw, a enga
pawh chu ni se, in han hmuh hun chuan chibai min
rawn buk la, 'Zamthiani chuan 'Thla Hleinga Zan'
chang lo pawh hian ka la theihngbilh ngai reng reng
lo a ti' i rawn ti dawn nia," a ti a. Thanthuami
chuan, "Ka rawn hrilh em em ang. Mahse i chan-
chin hi azawng azaa hrilh chu a tha kberin ka ring
lo. Ani pawh a rilru a la danglam tak tak chuang
bik si lo a. Hmana lehkha min rawn thawnah
pawh ngaihbel theih tur chauh hian, '*A lo thleng ta,
lungduh lenrual kan thenna, ka hawi vela chhuwrthla-
pui leh si-ar thangvanah an liam ruai e,*' tih hla te
hi ka hla thulkhung a ni ta' a rawn tinghe nghe
asin. Ani a kar beisei chi loh a nih tawh berah
chuan, nang lah kan kbaw nula hnabkhat tam tak
ai pawha pasal la hmu tha zawk tur i ni a. Tun
apangin ani aia thlanawm zawkin an rim zur zut che
a. Fimkhur taka i thlan thiam phawt chuan i nawm-
sak nikhua a tlai lo vang," a ti a.

Rozami chuan, "Nawmsakna hi hmel leh neih a
ingghat ni lovin, rilru lam a ni zawk tih chu i hre
vek tho a lawm. Kumpinu lalber fapa roluahthu
pawhin lalthutthleng aiin hmangaihna a nih kha a
thlan zawk. Amah ngeiin, 'Kumtluanga ka hma-
ngaihi then ai chuan, Parliament rawnin ka nau
lal rawh se,' a ti e an tia ni lawm ni? A....., eng

pawh ni se Thuamthian, leng rei hman i intih loh bakah kei pawh ka pa'n len rei a hlau lutuk' a. Sawi sawi ngai lovin ka rilru lah i hre sa vek tho a. Amaherawh chu, nichina ka chanchin azawng aza a Thuama hrilh a tha lova i rin nachhan kha eng nge?" tiin a zawf a. Thanthuami chuan, "Eng dang ni lo ve, hetia i han leng lehin mi mit i lak-zia leh rimtu i hmu chamchi mai te hi a lo hriat chuan, a rilru tina thlawntu a nih ka hlauvin, ani pawmlai nei ni si, a laka i rilru put dan heti la ni baw k si. A rilru tihnat luat ka hlauhthawnpui vang mai mai maw le. Ka pa meuh pawhin, 'Zami lo hmelthat em emzia hi a nuthlawi hnu hian ka hmu chiang chauh a ni,' a ti che a," a ti a.

Rozami chuan, "Ho mai mai, mi min fakder avang ngawt chuan a mitah ka tha ve kher na'ng. Heti taka ka phu loha min sawi nachhan pawh Sabuta vang mai mai hi a lawm. Tawngkam a thiam thla zuah ang lawi si a, min ngaizawng pheng hian kil tin kil tengah min sawi a, 'hla fiam ka phuah e' te a timawh hek lo. Ani pui hian min tithaongmawi mai mai a nih hi. A nih aw Thuamthian, Thuama chu a zin pawhrawn zin thla vein, a ral pawh minrawn ral ve reng reng se la. Ka tan beisei rual lob ni tawh mah se, kan inthian thatna a la bo chuang hlei nem. Kha zat keimah avanga hrehawm tuar a, ka tana lo inpe tawh a nih avang chauh pawh khan kei chuan kumkhuain nuta ang tal pawhin vawn

reng ka tum asin. Kan inkar a zau hi ka phal lo. Ani pawhin farnu ang a min en a, min finchhuahtu a tan ka mamawh reng dawn tih pawh i rawn sawi dawn nia," a ti a, an inmangtha ta a.

Inneih ni tlaia an lawichaw ei kham, Thanthuami leh Kapthuama chu an leikapuiab thu dunin an titi melh melh a. Thanthuami chuan, "I nupui neihna pawh a rei ve leh dawn ta mai a, fa in la nei hauh lo mai a, in nu hian a chhiat nge a la pai lo hrim hrim?" a ti a. Kapthuama chuan, "A la pai chhin lo hrim hrim, fa nei bar chi hi awm a ni a. Kan kawmthlangte monu pawh khu an inneih atanga a kum ngana-ah a pai chauh. Heti ang sawi tur hi an tam khawp, a hunah chuan kan la nei ve mai ang, kan nghakblel thin a nia. Tak a, Zamin fa a lo hloh ve mek a ni maw?" a ti a. Thanthuami chuan, "Nia maw le, a rei leh lek lek tawh, kumin hnubhrâm thlawh lai daih khan a ni. Khawsikpui ni maw kan ti mai a, rei na tuar lovin a thi mai a lawm maw le. Ngawi teh Thuama, Zamthiani han nula leh chu hmu ve la chuan tha i ti ve ngawt ang. A nulat lai ai khan a letin a tha zawk an ti theuh asin. Kan lo kal dawn zan hian kan inkawm nual a. 'Thuama' chu a zin pawh rawn zin thla ve-in, a ral pawh min rawn ral ve reng reng se la. Heti hi lo ni tawh mahila kei chuan nufa ang tal pawha vawn zui reng ka tum a. Ani pawhin farnu angin min finchhuahtu leh min fuintu-ah ka mamawh reng dawn asin" a ti a kha," a ti a.

Kap̄thuama chu Rozami chungchangah a ɬawng tam lo hle a. A rilru chhungril takah Rozami han nula leh chuti taka a hmelin tlang mit a rual chu hmuh ve a chāk hle na a, a lung hlui len a tharthawh lehin, a rilru kilkhath la luah reng baw̄k si chuan, hmangaihna tuihna thar a puh belh ang tih a hlau rilru hle a. Lehlamah si chuan, chuti taka hmel̄tha a nih si chuan, khawilam mu-R-la (R-Rozami)-in emaw a rawn ɬam fuh palh hlauh ang a, tuma thik phak lohin a thlawh bopui daih ang tih a hlau baw̄k si. Chuti zawnga a ngaihtuah chuan tu tlangval pawh ni se, a la thik ru tho dawn tih ngaihtuah chungin, “Zami chuan ral a phu khawp mai. Amaherawhchu, kan nu hi a thikthu a chhe viau mai a. Zami nena kan tun hma chanchin ni se, ‘fahrah leh vangtlang an ɬangrual’ tih ang deuhin, amah lainat bertu ang hrima a rilru tina zawnga lo sawi duh taw̄k an tamin kan pahniha chanchin an lo brilh vek tawh baw̄k si a. Chuti taka a hmel̄that te chu hria se chuan, kan nu chuan a tel lova in khua-a rawn zin chu a phal hauh lo ang le. Mahse remchang a la awm mai ang, rual-hlui inpen parh leh hmel pawh hmuh a chākawm a lawm le,” a ti a.

Kap̄thuama vek chuan, “A fa a hloh chu ka khawngaih khawp mai a, mahse a tana ɬatna tur pawh a la ni phian thei asin. Pasal chhia ɬa a neih leh pawha zar buaitu fachuam inthlahrunpui tur leh a rilru la pengtu awm dawn hek lo. Mihring a tlin tak loh rau rau si chuan Zami pawhin, ‘huai tak ei’

ti thiam se a that mai chu," a ti a. Thanthuami chuan, "A ni khawp mai, a sarhu lai na na na chuan a sun khawp mai a. Tukhaw briat loha sawitâkah chuan, a fanu ruang thlak zana an ina kan lengkhawm tin dawna ka bla thlan chuan a vel nasa ta mai a. In chhungah leng ta bek lo, kawmchâr leikapuiab a zuang chhuak a, Mawithiani nen kan umzui vat a. Zamthiani chuan inhuip hlawp hlawp chung hian, 'Eng vanga chutj taka lungchhia chu nge ka nib pawh ka thlei hrang thiam lo, ngaih tur apui a tam lutuk, 'nen nen nen' a inthuah tam lutuk' a ti a. A rilru chhungeril takah i la thi chuang miah lo tih chu Mawithiani nen chuan kan hre thiam nghal mai a. A mitthi ngaih thinlung puam chuan a tah chhan che tih kan hre mai a.

"Ngawi teh Thuama, Zamthiani rilru hi mak ka ti tawp thei lo. Nula hmeltha ani ang hi chu, zartu lam an that thin vang pawh a ni ang a, an rilru a kanglangin par an lâwr duh riau hian ka hria a. Ani hi chu a tih tawhah ohuan a nghet that mai a. Tunah pawh kan khaw nula tha fu fu tam tak ai pawhin tlangval inleng chuangkai leh, khualkhaw bla tak tak leh Aizawl atang ngei te pawhin an rawn rim a, mahse tumah a la hawi chhin eih lo reng reng. A pa lahia a lo tih luih, sual, tawh avangin tu lakah mah tih luih a tum ngam, tawh si lo. Chung a inlengte hlawn pawh chu tu hnar mah ni lovin amah Zamthiani vekin a lo hnar zat zat a. Kei pawhin pasal

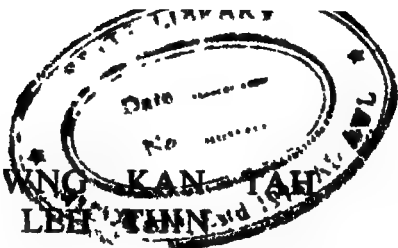

nei tura ka'n rawn chhin ve pawhin eng danga min chhang lo hian, 'Kawppui tur dik tak chuan banthal an rawn nawt mai ngai e, in tia ni lawm ni?' a ti duh chauh a," tiin Rozami chungchang hlir an sawi dun a. Kapthuama chu nupui pawmlai nei ngang a nih avangin, Rozami lam hawiin eng thu mah a chhak-chhuak duh lo va. Thanthuami chu a farnu ngci, Rozami chungchangah eng thu pawh sawi se, khawiah mah a chhe zawnga sawi leh duh hauh lo tur tih hre reng chungin engmah a sawi duh miah chuang lo.

An khaw tlangval phutkhat deuh Sabutan Rozami a ngaihzawn thu leh Rozamin a kawm thiam sizia te, tuk zana Sabutan Rozami a zui peihzia te leh Rozami lahin thian dang kawm lova a hnuh kawi dan chanchin Thanthuamio Kapthuama a'n hrilh chuan Kapthuama nuih a za ble a. Sabuta chu Kapthuaman a lo hriat ve tawh avangin, "Zami chuan Buta te ang kawm dan chu a thiam meuh ang le, a khawhar hnemah lo inhnuk lo inhnuk se, biak lunglamah a khawhar te pawh a hnem deuh mahna," a ti a, a nui hawk hawk a. A rilru tak erawh chuan, Rozami lo kawm a tan chuan a duh tawkin a ngaimawh loh ber tlangval a nih chu a dawn ru rauh rauh thung a.

Thanthuami chuan "Sabuta hawk chu han sawi leh thin ila. Mi chuanhnuai deuh e ti lovin a kut lah chu a themthiam fu roh nghal a. Zamthiaui thembu ilo ni se, mi ta aia thain a siamsak a, an arbawm chenin maw le a tah le, A chang leh 'Rozami ka phuah e' a ti a, chu a phuahna hla phei chuan sak

zu hlawh phian a. Naupang zan khawlai pawu' hla berah a lawm an neih. Thler tinah 'Phaia phui chawngpar a chhing zo ngei, a no ber e an'am len leh Rodângi, kan runah lawi rawh se nuthaiah' a a," a sawi lai chuan Kapthuama chuan nui haw haw chung hian, "A thiam roh em a nih chu, khaw nge ka'n ziaik ve hial teh ang," a ti a, a ziaikna tu in chhung ami la-in a ziaik ve ta hial a.

DI KAN TAWNG KAN TAWNG
A TUL LEE TANN

JAPAN sal atanga a tlan chhuakin kawng laka a tangka tochhar chu Kapthuama te pafa chuan an hmang thiam hle a. A hma pawha khaw khat pa khaw-sa thei an nih bakah an sum tochhar nen sumdawn an tan ve a. An khua-ab dawrkai an mumal loh avangin, Aizawl atanga bungraw phurh nan sakawr tuak hnih an lei a. Kapthuama chhang Lalhlun-chhungi chuan in hrang chansan tawh mah se, a naute dangin thlawhhma kawng an zawh ve theih tawh avangin, an hai theih tawh thlawhhma erawh chu an la ve tho va. An dawr siamah chuan chiseh leh therhlo dang ilo an zawrh chu, Kapthuama nupui chuan in lam nghah pahin a lo buaipui ve thung a ni.

Chutia sumdawn an tan hnu chuan Thanthuami nu (Kapthuama ni) chuan, "Ka vahpa hmel hmuh hmasakin hei chen nupui a nei tawh a, tun thlengin a hmel ka la hmu ve lo va. Tunah chuan upa lam kan lo ni ve dawn ta mai a, khaw kar kawng a thuiin zin ve thei rual lah ka ni si lo. Chuvangin, Kapthuama te nupa chu lo zin ve hram teh se," tiin arawn chah a. Arawn chah angin Kapthuama te nupa chu kalpui dang nei lovin an zin ve dawn a. Kapthuama chuan an khua a har deuh hlauvin, elhbun (ulhbun) phir a pu a. An nupa chuan zing khual chhuah hun pangngaiah chhuakin an kal ta

vang vang a. Huiva lui an tla thla tɛp tihah ral-lehlam tɛaupho fai lai takah chuan zukchal ki hreu tɛa mangkhen hi vaukam rairuang buk hrulah a lo ding sen paw thuk mai a, a mei tawi tɛ chu a hem mɛt mɛt a, a beng a phɛt lap lap bawk a. Kap-thuama chuan a nupui chu zaizirin ngawi renga thingbul lo phen turin a brilb a. Ani chuan Zokhaw kar kawng zim tɛ leh hnim lɛm lɛm kar aɽang chuan fimkhur taka vehin, chakawb buk phen aɽang chuan England kartut khawl thun 'Eley' LG-in zukchal zangruh tɛuai chhum buaih khawpa a'n phuh zet chu, hniak phawi miah lovin a awp rawp mai a.

Chu veleh Kapthuama chuan a nupui chu huiin an nupa-a a tlɔk hmun an thlen veleh, a tlan leh palh blaúvin Kapthuama chuan hmun leh hmunah chuk-tuah meuhin mupui thungin a zakah a'n tuihni h salh a, mahse tlan rual a lo awm tawh lo. An nupa khawih rual a nih loh avangin Kapthuama chuan sazuk kaiza tha chu a'n chhat tɛ tɛ a, a rimchhiat loh nan luikam hnahchang phahin a kawchhung a hai chhuak vek a, thovin a bawm loh nan a khuh tɛa leh a, a ruang si rɛta mau sawhphunin a kalkawng kawr chu a tar a. A nupui pawnche lukhumin sazuk pum zawnah a khang zawnga vaw vetin, an sa chhawichhin chan chákawm tak chu an kalsan ta a.

A tukah chuan an sa chhawichhin chan turin Thanthuami leh Pianmawli te nupa bakah an laina dangte nen insawm khawmin, Rozami nen lam

DI KAN TAWNG KAN TAH A TUL LEH THIN. 29

phur takin an kal ta a. Hmingdailovi erawh chu lamhla kal ngai lo a rawl em avangin a kal ve peih lo va. Rozami han intuai thar leh hmel Kapthuaman a'n hmu chu an sawi ang ngeiin a lo naih kber lah tak a. Chumi tuk chuan Rozami lahin Kapthuama sa kah ruang an kil tlâng dawn tih hria-in, amah el rilru rana inchei vût ni si lo, inchei lo ni bawk si lo, a hmel chawih tawk chauh si hian kawrdum ban bul a ha a, fempun dum bawk fengin a empai phurh chu koki dinglama ak bian a rawn chhuak paw phêt mai a. Chu a hmel duhawm tak a'n hmuh chuan Kapthuama thin chu a phu zeih zeih mai a. Tichuan, Rozami chhawm zelin an kal tlang ta dial dial a.

Luipui tlak hma lawk kawngkam maia ding phunchawng kung lianpui mai bul zawna an kal lai chuan, Kapthuama chuan, "Zami, hei hi phunchawng kung a nih hi. *'Phaia phunchawngpar a chhing zo ngei, a no ngei e antam lengleh Rodangi, kan runah lawi rawh se nuthaiah'* tih hla Sabuta phuah chu a'n chham ta pek a. Rozami chu a nui ta hawm hawm a, "Khawilam atangin nge chung bla te chu i lo hriat ve daih daih chu aw..., a zahthlak, Sabuta min phuahna bla mai mai hian a deng thui zek lehngal," a ti chul a. Kapthuama chuan, "Aw, i thian bul ber a lawm maw le, i duh hun buna i kaih phar theih berin chuti ang taka a phuah duh che chu a lawmawm thlawt a lawm," a ti a. Ani chuan,

“Thuamthiani te hian an hrilh che a ni maw?” a tih lai chuan Thanthuami chuan, “Hrilh teuh ang... ! I thang thui ve tihna a ni mai a lawm, pasal i nei ve si lo va, khawilo i kal dawn pawha i chhawm chhuah tur neihchhun a nih hi, thian Buta nen hian inzui hnak hnak ula a ni mai,” a tih lai chuan lui an thleng ta a.

Kapthuama zukchal kah ki chu a tha kher mai a. Thanthuami pasal leh Pianmawii pasal leh an pate ve, ve chuan phur tak leh zei takin sa chu an chan nghal ta bawrh bawrh a. Kapthuama chuan a bawp man tura a lo hrilh sa diam tawh angin Rozami chan tur a bawp a buatsaih lai chuan Pianmawii pa chuan, “Sa chhawichhin bawp man hi chu kumkhua a ‘sa thlaler’ an lo tih mah ni se, rual-blui te chan tur hi zawng a ti ka’n hlep thla dim deuh ang e. Ani zu-a thik loh va-a thik loh, induh-sakna hun remchang, tun lo aliam a awm leh zen zen tawh na’ng,” a han ti chu, Rozami zak rilru deuh chu a lo nui tauh tauh a.

An sa chan zo kal an han siam leh chu zawiin chho tungturut zet maiah an inzui thlai thlai a. Rozami chho sang kai pawnfen pum arh hnuaia a kaiza pheng leh a khawivah-lawi lang leh zauh thin chu a naih kher mai a. A hnudaltu Pianmawii pasalin a’n hmu zet chu, “Zami, i kaiha pheng leh i mai khawivah-lawi kha, i hnungah pa kan kal blei thei dawn lo, kawng en lek lovin kan dai liam mai

DI KAN TAWNG KAN TAH A TUL LEH THIN. 31

dawn. I pawnfen dum kara lo lang kha, khawdur kara kawlphe emaw ka'n ti hman pek a," a ti a. Rozami chuan, "I ti ho mai mai e a, ka mal aia naih Mawithiani mal i nei reng a lawm," a tib pah-in a ding a, a puan bih lai chu a'n bih fual deuh a.

Kawtchhuah lal lungdawh bungpui zar hliap an thleng chu au inugbat tak tak a. Rozami leh Kapthuama rilru-ah chuan—Hmana inkhawmpuia an intawng tir, chuti lai hmuna inthlahlel taka an inthlah lai hun te chu an rilru-ah a ngai ngaiin a rawn lang uar uar a. Hlim taka saruang kil dun tur emaw an intih laiin, Rozami leh Kapthuama tan chuan sawi chhuah ngam loh an nun blui, hmanlai chang hnu dawn tithartu lek a ni thung si a.

Lal lungdawha an chawlh lai chuan Pianmawii pa chuan, "Khawnge, a vawia vawi khat na reng reng chu khua ka'n thawm ve hrim hrim teh ang," a ti a, silai a lek a, aw tial ran hian :—

*"Kan tlun e, tiauphuk palmawi hreuthang a fam chu e,
Tlangin e, lo ngai u law, zingzin khual tha
Fung thiang chawi a sual hlah e,"*

tiin ama irawm phuah hlado ruah tham loh chu a'n chbam vang vang a, silai a'n kap dur a, Thanthuami pasalin a lo ruan ulh ulh bawk a. Tichuan, an thawm hria naupangho chu kawtchhuah lamah an chim ham ham a. Kapthuama chuan Thanthuami pa hnenah chuan, "Ka pa, a fu hi in inah kan

thlen mai dawn lawm ni?" a ti a. Ani chuan, "Thlen lah lo ve, pa alaia pa nih tling, pa Laiawrha i nei a lawm, pa inah lo salu an thlen ngai lo," a tih avangin Pianmawii pa te in lamah naupangho chuan salu chu hawhaw-in an zawm ta laih laih a.

Rozami leh Kapthuama chuan an inkar chan-chin hlui leh la iongai ru tawn tak an nih lam hawi chu ngaihbel tur pawhin an tiri miah lo a. Thu dang hlir sawiin an kal tlang zel a. Lal lungdawh thlen hma in lam hreta an kal lai chuan Rozami chu a insum zo ta meuh lo va, "Thuama, heti lai tak hian thil min hriat chhuahtir a nei a, i hre-thiam mai em?" a ti a. Thanthuamin a lo chhang var a, "Thiam lutuk thiam lutuk," a ti a. Rozami chuan, "Thuamthian, chuti lam a ni awzawng lo, nang chu i ngai zahthlak thin," a ti a. Ani lah chuan, "Ngai zahthlak lem na'ng, ka tawng i ngai thuk lutuk zawk a nih chu" a tih lai chuan an hnambiang chawiin an han ding det a. Kapthuama tih loh mi dang chuan an kalsan hla hret a.

Rozami chuan, "Heti lai tak kawng thlanga thing ka fawm laia i lo zinin minrawn hmuh kha i la hria em Thuama?" tia a zawh chu Kapthuama chuan, "Hria e, theihngihlhna hman a la awm hlei nem, eng a ti nge?" a ti a. Rozami chuan, "Min kalsan leh tak mai hau khan eng emaw ni hian minrawn hnawh up up hian ka hria a, ka thu hnawk a, ka rilru-ah aw thangkawk ni awm tak hian,

DIKAN TAWNG KAN TAH A TUL LEH THIN. 33

'Ka nu, lungthlu lova khiangawih zawng, tuahpui leh vau an vul zolentu hnuaiah, di kan tawng kan tah a tul leh thin' rawn ti thangkawk kal reih reih hian ka hria a," tiin a sawi zo hman bram, a insût nghal ta hlawp hlawp a. '

Chuti khawpa Kapthuama a hmangaihna a han mualphopui leh ta chu mak an tiin fakawin pawh an ti a, An ngawi thap a, Rozami lah chu tawng zai chhat thei lovin a inhru fap fap a. Kapthuama lahin tawng zai rel thei bik bek suh. Mi hrang phei chu awm ve se chuan an mualpho bechhe der a ni dawn a. Mahse chhungkhat laina hlir inlainat tawn vek an nih avangin tu kâ atang mahin a ri chhuak leh ta miah lo.

Zanah chuan Rozami chu salu lawmin kurtai fun hnih kengin Pianmawii te inah chuan a leng ve a. Ni dang chu ang mawlh tawh lo mah se, an thian zahovin' an kim vek a. Kapthuama te nupa pawh Rozami chuan nêl tak leh ngaihbel tur awm miah lovin a be bawrh bawrh a. Kapthuama nupui chuan, "Hei hi maw Rozami chu, i lo hmel that em avang zu nia kan buai em em," a han ti kher chuan Rozami chu a ti zak hle a. Mahse nla fing pangngai tak ngang a ni a, zak hmelpu chuang haub lo hian, "I mi fak derna chu ka lawm e, ka hmel avang erawh chuan lo buai tawh suh ang che," a han ti ve khalh mai a. Dik dawna a briat loh a vangin Kapthuama chuan a nupui chu kawng dangab a tir buai ta hlah a.

Hmingdailovi thikthu a chhiat avanga nula then-khat hmai sena a lo haub tawh leh, thik tur awm hlei lova a rilru a tih brehawm tblawnzia Rozamin a sawin a ni tih Hmingdailovi chuan a bre phak miah lo. Chutia Hmingdailovi nen an inbah zauh avang chuan Rozami pawhin nuam a ti lo va, rei mawi tawh a len tho tawh avangin Sabuta nen bawh an inzui chhuak leh ta nghawng nghawng a. An haw tur chu Kapthuama chuan fiamthu bian, "Buta, an'am lengleh Rodangi kha kherh fan fan rawh, i kherh thlu tep tawh a nia," a'n ti zui a. Chu a tawngkam chauh pawh chu Rozami chuan na a ti a. Kapthuama ka atanga mi dang dembel-na ri chu hriat hrehawm a ti hma em em zel a ni. Sabuta erawh chu a lawm thung khawpa a nui chhuak uar uar a.

Chumi tuma Kapthuama leh Rozami inhmu chu rilru hrehawm reng rengin an awm a. A tu ve ve mah inkawm tura inpan ngam si lo, rilru-a invei tawn teub chung a sawi chhuah ngam si loh, pai daih rual ni bawh si lo, nun thaw-ipikthlak tak pai ru teub chungin an ngawi mai mai a. Mihring dan chuan inbeisei ngam rual an pi tawh lo. Mahse chuti chung chuan Rozami chuan Kapthuama chu a la beisei tlat a, pakhat lahin mi dang tan a la dah phal mawh bawh si lo. A tu ve ve pawhin tiri ngam lovin an rilru hrehawm tak chu ngawi rengin an sepui ruah tuar ngawt ngawt ringawt mai a ni. Inkawm chak em em ve ve chungin ni li an cham hnu chuan an inhawsan leh lo thei ta lo va.

DIKAN TAWNG KAN ṬAHA ṬUL LEH ṬHIN. 35

Ni khat chu Rozami khawhar lutuk awm ngaih-na hre lo chu Pianmawii pa te inah Kapṭhuama zukchal kah lu en tur ringawtin a kal a. A sa an chan ho lai te chu mitthlaa hmu reng chungin sa-zuk lu ro mai mai pawh chu mittla lek lekin a thlir vawng vawng a. An sa chan dun hnu aṭang phei chuan, a hma ai daihin a lunglenna chu a zualkai-in Kapṭhuama hmel chuan a nun a hip nasa zual sauh ta mai a. Kapṭhuama lah Rozami han leng leh hmel duhawm tak mai chuan, a rilru zawng zawng a la-in lungkham dang reng a nei thei ta bawk si lo. Mahni awmna hmun hmunah an ngaihtuahna ngawi renga kawm ngawr ngawr chu an tih-theih awmchhun a ni ta ringawt a ni.

6. ZAN REI LOH BER ZAN

SAKAWR tuak hnih ngawt khālha Kap-
thuama Aizawl kal chu a buai hle a. Chung hun laia
Aizawl-a mikhual nih lah chu a hrehawm hle bawk
a. Mahse ani chuan thlen-in tha tak Hmarkaiinu
veng-a hmeithai Thanghluani a neih avangin a zia-
awm hle zawk a. Aizawl-ah chhungte nei an la tlem-
in, a nei chhun pawhin zan riak pawnthuah intodelh
a ngaih tho bakah an cham chhung tla tur buhfai
an intum a ngai bawk si. Khualkhaw lam hlate
phei chu mi khawngaihna dila a huhovin mi bathlarah
chaw inchhum chawpin ei an rel ringawt a. Hmel-
briat neichhun an awm leh, an kalpuite nen an
thleng khawm a. Mahni buhfai ringin, mutna ni se
mi 'choka' thingphel chhuat balah mahni pawnthuah
ken tlem azawng sinin an tamtal nawk nawk a.
An thlen-inte lah chuan an thafuan ruh tumin zing
kara thing ekah emaw, thing pu-ah emaw an tha
an lo am ve sauh sauh bawk nen.

Aizawl kalkawng a kara riah ngai lam hla
khuate tan lek phei chuan a kara khawi khua
emaw a thlen-in dap chawpin, thler suartluani in
tinah inngahna an dil lawr a. Khaw sual deuhah
phei chuan in tam takah thlenna an hnawng a.
Naupang deuh tan phei chuan a lungchhiatthlak
hial thei a ni. Zokhaw naupangte lah chuan mi-
khual han hmu hlek se, mikhual an nih avanga
danglam ta lua-ah an ngai emaw ni, an thiante an

pun khawm a, "Khu mikhual," an ti a, ralkhat deuh atang hian an um luai luai a. Ring tak tak hian, "Mikhual mei tan, kel mei tan," tiin an au nawmnah rual ang dual dual a. Chuti ang nun la hniam tak karah chuan Kapthuama chuan tha-hnemngai takin sum a tuak sauh sauh a. Khaw khat pa khawsa thei, kawm a huna kawm thiam tak, pawk a tula mi thilphal lawi tak si an nih avangin mi fak pawh an hlawh viau reng a.

Chumi tuma a Aizawl kal chu a tum angin ni hnih chhungin a inti fel thei a. Indopui pahnihna boruak sahlhin mual a liam thawkhat tawh avangin, a hma zawnga Aizawla sipai chi tin chi tang insul huai huai thin pawh an lo fihlim duak tawh a. A bungraw lei bak tlem azawng lei turin a haw hma ni-a Dawrpui Ramghutti dawr kawta a kal lai chuan Rozami a tawh hlah mai a. An inhmuh veleh Rozami chuan, "Awi..... Thuama, i lo kal ve a ni maw? Kan intawn teh khiah chu a va lawmawm em! Engtikah nge hawn i tum?" a ti chul a. Kapthuama chuan, "Ka inlei duh tawh tawh baw a, Aizawl zawng sakawr chaw a hautak em a, naktuk hian ka haw tawh ang chu ka ti. Nang engtikah nge hawn i tum ang?" a ti a.

Rozami chuan, "Ka la hre thei chiah lo, ni thum lai ka cham tawh a, tun kar hi ka'n cham leh ang a, kar leh lam khi chuan ka haw tawh ang. Kan khua ka ngai tawh. Khawiah nge i inngah reng

reng?" tiin a zawt a. Kapthuama chuan, "I hre lo ang, Hmarkaiinu veng daihah, nang zawk khaw-nge i khawsak?" tiin a'n zawt let a. Rozami chuan, "Ka patea fanu Aizawla pasal nei inah a ni a. Mahse kan vengte lo kal an awm a, zanin chauh riak tura min sawm avangin an hnena riak nghal turin ka kal a ni. Ka u hnenah chuan ka thiante hnena riah ka tum thu chu ka hrilh tawh a. Mahse ka thiante erawh chu ka riah tum chiah ka la hrilh lo thung a. Chung chungah engah nge i thlen teh daih a, in chhungte em ni?" tiin a'n zawt let ve leh a.

Kapthuama chuan, "Ni dang lo ve, mahse kan inpawh laklawh a, inngah nan ber a lawm ka hman. Hmeithai rethei ve tak a ni na a, mi a duat thiamin kei lahin buhfai tlem azawng ka pek ve thin te chu a lo thlahlel ve a. Tin, an veng saw, sakawr chaw lakna a remchang a, chutah ngar ngar chuan a ni ka thlen thin. Ngawi teh Zami, i thiante hnena riah i tum thu i la hrilh si loh chuan, zanin chauh chu ka thlen inah chaw ei ve ta che. Inthlahrunna tur lah a awm der si lo. Zanriah ei khamah i duha riah hram i tum chuan ka thlah ang chia, a ni mai a lawm," tiin a sawm a. Rozami chuan, "Awi..... â! I thlen-innu chuan mak min ti viau lo ang maw?" a ti a. Kapthuama chuan, "Ti lo ve, ka thu thu a ni mai. Ama'rawh chu, ka bungraw lei bak min leipui lawk la, zanin hmeh tur ar kan lei nghal dawn nia. Chaw pawh kan

kil dun leh khât tawh bawk a lawm le. Chu bak-ah inkawm hrim hrim pawh ka châk reng reng," a ti a. An indawr fel hnu chuan arpui thau zet mai a lei a, a inzui haw ta a.

An haw tur chuan Kapthuam te khua Sawikunga an tawk a. Ani chuan Rozami chu a lo hre ve tawh teh meuh a. "Zami, nangni pahnih chu ar nen khawilam nge in pan dawn? Engti intawn tawna intawng nge maw in nih? In inhmeh khawp mai, a hmutu che u apiang pawhin 'emaw' an lo ti ngei ngei ang che u," a ti a, a nui sung a. Kapthuama chuan, "Sawti lai maia intawng chawp saw kan ni, 'ka ar lei min khai chhawk rawh' a ti a, hei, a rit viau lehngal," tiin thuhnu veng takin a tawng a. Sawikunga chuan, "Thuama chu i Aizawl kal tum an sawi kha chu ka hre thawi a, engtikah nge i lo kal?" a ti a. Ani chuan, "Vawiiin nen ni hnih ka cham ta, naktuk lam khi chuan ka haw ang. Zami lah hi a kal ve tih hre haub lovin kawng lakah kan intawng remchang a. Hmelhriat hmuh chhun kan han inzui mawi vel a nih hi," tiin a nupuiin Rozami nen an intawn thu a lo hriat hlauh pawha phatna remchang a neih theih nan a, a ivenna tawng a ni tih Rozami chuan a hai lo.

Hmarkaiinu venga hmeithai Thanghluani in an zuk thlen chuan, "Aw, aw, âw ., khawilam nula hmeltha zet nge i rawn hawn tâk a, ar nen," a lo ti chul a. Kapthuama chuan, "Ka nu Thang, zanin

hneh tur hei, ar ka rawn lei a. Zanin chu Zamî pawhin ei ve nghal se ka ti a," a ti a. Hmeithainu chuan, "A thu a ni ang chu, han vawhlum nghal la, ka'n puah sawk sawk ang e. 'Bilat ar' a ni lehngal a, a rit bawka a thau khawp ang, Heti ang ar thau sa bi chu buh tlem nen tlak ila a tui asin," a tih lai chuan Rozami chuan, "Keiman ka puah ang ka pi, ar chu ka puah thang ve khawp a nia," a ti sawt sawt a. Pitar chuan, "Thuama, i nula rawn hruai chu tu maw a hming, a hmeltha hle lehngal a, i eng tur nge?" a tih luam lai chuan pitar hmuh loh lam atangin Rozami chuan Kapthuama chu a lo kiai-khum zauh a.

"Hei hi a lawm ka nu Thang, kan khaw thenawm nula hmeltha ka sawi fo chu, zanin phei chu riakah ka chelh nghe nghe dawn asin," a'n ti chu Rozami chuan Kapthuama chu a sik ru zauh a. Zanriah ei kham chuan hmeithainu fapa chu mi ina riak a ni bawka a chhuak ta daih a. Hmeithainu nen an pathuma titi khawchang an sawi bnu chuan an mitmeng atang chuan a bre thiam nghal mai a. Pitar chuan, "Khawnge, kei-chu ka kawng te pawh a kham e, in pahnih khan in duh chen chen meng ula, inthlabrunna tur lah a awm lo," a ti a, a mu ta a.

Tichuan, Kapthuama te pahnih chu, Aizawl vengfem bitla tak in chhe teth chuan tuma chim buai lohin an meng dun a. An tum hlen zawh loh tih puitlin chak si, mahse rem teuh tawh si lo, pai

daih theih chuan bawk si loh, sawi chhuah zen zen ngam si loh, hmel leh hawiher a hmangailna chuai thei lova ingaina tawn reng a, inthlahlel ngawih ngawih rengte pahoih chuan, inmutsan pnal si lo, inhawsan tum bawk si lo, tlaivar pawh rawt chuang si lo leh, tlaivar pawh huam chung si-a hun ngaihtuah baksak lovin an inkawm ta a.

Khua a vawh jem loh avangin mei tuah lovin laltin chauh de re re-in an chhi a. Rozami chuan, "Pasal ka then hnu-ah inkawm lehna fumfe kan nei ta miah lo va, inkawm lehna hun lah a awm hek lo. Thuama, kei zawng hrehawm hi ka ti em a ni. I sazuk kah tuma in lo kal lah kha— A bawp min mantir avanga ka lawm tehlu nen, duh angin lawmthu fahran pawh a sawi ngam si loh. Salu ka rawn lawm ve lah kha, kan boruak khati kha a ni a. I hnena sawi tur tam tak ka neih hi sawi mahila, ka tan awmzia a neih tawh chuan loh avangin ka sawi tam lo mai zawk ang e. Ka sawi loh theih loh erawh chu - I khawchhak zin hawin kan khua i rawn tlawh leh hmasakber tumi khan, kei chu pasal lo neiin, ka pasal te ina ka awm lai a nih kha i hria ang a.

"I haw dawn zana Thuamthiani te kawmchâr leikapuia 'thla hleinga zan' tak maia i zai ka'n ral briat zet kha chu aw, hrehawm ka va han ti ngawih ngawih tak êm! Ka lung i tileng lutuk ka awmngaihna hre lo kan nute chhung briat hlau

takin thawm dim em emin ka chhuak ru them them a. Ka'n ral thlir che a. Ralkhatah Chiang lo riai a zan thla êng hnuaia i kawrvar hak chauh kha karawn hmu var va va a. I la hria enaw ka hre lo va, chutih lai taka i bla sak chu :—

*Val nghak Chawngmawii mah a ding reng vanzawlah,
Kei ka lungdi thal-tui ang min nghak lo te hian;
Khangawi zamual min liamsan hi Bawihle,
I lung tum reng maw lo ni, kei zawng
Tlei dang tanglai belh ka kham zo lo,'*

tih lai tak a nih kha. Mi min hriat hlau tak chungin, 'Ka lung tum reng a ni lo Thuama, hrai tam pawb chawiin tlei dang tângah bei mahila, ka nghih reng reng lo'ng che damchungin. Aw....., ka lei hlim lai par a chuai, khuarei hnutiang ngaih a nâe. Lunglem ka nei lo' ti-a ke ka per thak thak chu ka hria. Ka han men chuan nikhaw hre lovin ka tlu a lo ni a, ka taksa a lo vawt vek tawh a. Mitmeng khaw en phe riai chung hian ka'n thlir leh che a, mahse ka hmu ta'si lo chia," tiin hnuk ulh teh chungin a sawi hliam hliam a.

Chu a thusawi chu a'n hriat meuh chuan Kapthuama pawbin a tuar zo ta lo va, a pawt hnaia a kapkarah thuttirjin a pawm ta hle hle a. Chutah zawi raih a kuai vanvadakin muangchang hian,

duhthawh leh uar zetin, a... vawng vawng a. Chuti chung pawh chuan Kapthuama chuan Rozami a ngaih thu leh a hmangaih thu eng tehchiam mah a sawi chuang lo. Nupui pawmlai nei a nih a inhre reng a. A nupui nena an inkar pawh eng eng emaw avangin a nuam chiah lo na a, a nupui nena an chanchin chu chhetê mahin a tiri chhin eih lo. Mahse Rozami chu a la hmangaih em em tih a chezia-ah chuan hai rual a ni thung lo. Rei lote emaw an tih chhungin zanlai a lo ni reng tawh a. Chuti ang taka Rozami lungkham ber a la nih avang leh, amah pawhin chhetê maha a hmangaihna chu a la bloh then miah bawh si loh avang chuan, duat lai fa pawm taka pawm chung chuan, a tak tak ni lo mah se, Rozami thlamuan phah theihna tur leh, Kapthuama ngei pawhin a thlir tel ruk tho si, a mumang a hrilh ta a.

Kapthuama chuan, "In khuaa kan nupaa kan lo zin a, sazuk ka kah tum a kan haw leh hnu khan ka mumangah ka lo hmu chia. Luipui lian tak rallehlama mahni chauha khawhar taka i awm lai hi kan nupain kan lo thlir reng che a. Nang chuan i lama kai turin min lo hui lap lap a. Kan inkarah lah chuan luipui hi a lo luang mar zut zut mai si a. Min hui ban theih loh avangin tuia zuan thlaka i lam rawn pan chu ka lo tum a. Mahse kan nu'n a phal bau si lo. Chutih lai tak chuan luiphar lam atangin tangval upa lam, hmêl fel tak hi a lo chhuk a. Chu tangval lo chhuk chuan kan

awmna arawn thlen hmam kan nu chuan chu tlangval lamah chuan min kalsan ta a. Chu veleh tuiah chuan zuang thla-in ka lo pan che a. Tui chuan min len pai vawn vawn thin na a, a tawp a tawpah chuan i lamah ka lo kai thei ta hram a. Mahse engtia kan awm zui tak pawh mumang a thuchang ka hre mumal ta hek lo. Rallehnam ka rawn kai chu ka thaw a veng huai tih crawh chu ka hria. Chumi hnua kan nute lam ka'n thli leh chuan an lo awm ta reng reng lo va. Chutih lai tak chuan ka zun chhuakin min tiharh ta a," a ti a.

Rozami chuan, "A tak tak ni se tirawh. Ka'n brilh tlang law law ang chia, nang ka chan tawh loh rau rau si che chuan mahni tum tawh pawh neih leh ka tum tawh lo. Kan khaw kar a hlat em avangin ka rilru chhungmu brilh theihna che hun ka neih loh takin, kan inhmuh zauh chang khin a sawi theih bawh si loh. Ih maw, kei chuan ka damchhung kalkawng bumboh tak hi ka zawh tawp thlengin ka hmangaih dawn che a. Ka fanu te kha chu la damse chuan, ka tulpu i thak ang, ti ka ni a. Mahse a dam tak si lohah chuan ka chan tur chu tuna min hmuh ang hi ka ni kumkhua tawh ang. Pasal nei lova nuta te ina khawsak emaw, mahni-a hmeithai emaw chu ka chan turah ka dah fel diam tawh, kawng dang zawh ka tum tawh lo," a ti chuai raih a.

Kapthuama chuan, "Chu zawng ni lo ve a, i hmel lah a tha a, pasal tha tak i la haihchham

chuang miah lo tih lah tlang briat a ni a. Chuvangia, pasal i nei leh ang a, fanau malthuan chawiin blun takin i la khawsa ang chu," a'n ti dek dek a, Rozami chuan, "Chuti lam chu sawi ri lo hram rawh. Pasal ka reih leh tur chu nangmah i nih si loh chuan, ka hmangaihna che hi ka vahvaih hlumpui thak dawn. Rin a loh taka kan inkawpna ni a rawn inher rem leh hlaub a nih erawh chuan, laklawh awm hauh lovin i awmna apiangah ka pan nghal ruak ruak ang che. Awi.....! Thuama, i nupui hi ka va han awt tak em! 'Thla Hleinga Zan' hian inhre thin ang aw, kan tih kha chu, kei chuan englai mahin ka theihnghilh ngai lo che asin. Thuamthiani te kawmchâr leikapuiah ngci khan khuangchawi thla hleinga zan pheih chuan ka la kal ziah a.

"Kao inkarah lei kak zau takin min daidan reng avanga inkal pawh thei lo kumkhua kan nih pawhin, ka hmangaihna che hi ka tlûkhumpui hunah, ka ruang i rawn hlawm phak lo emaw, min vuinaah i tel ve lo a ni emaw, i remchan hun hunah Thuamthiani te kawmchâr leikapuia kan thut dunna thinah tak khan, khuangchawi thla hleinga zanah chiah bawk, Mizo pangpar zinga ka mawi tih ber Zohniar min rawn chhiah dawn nia. An leikapui an lo thiat darh ta hlaub a nih leh, Phulzau-a kan thut dunna hmunah chiah i rawn chhiah dawn nia aw," ti lawm lawm chungin a inbru fap fap a.

Chung thu thleng thlenga a sawi rik hial avang chuan, Kapthuama chuan Rozami a khawngaihna chu a thinsungah a insawb muk belh sauh sauh hian a hria a. Kapthuama pawh a ngawi thei ta bik lo va. "Mihring chin hriat loh, keimah zawk pawh hian ka ralsun hmasa zawk mai thei che a. Naug aia kal hmasa ka nih chuan, i sawi angin he ka thlalak hi Phulzau i sawi hmunah tak khan i rawn phum dawn nia. Chu chu min vui vena ni rawh se," tiin a thlalak ah, Aizawla thla la thiam a laktir chu a pe a. En chuang lovin Rozami chuan a pawm vawng vawng a. "Aw....., ka va han ngai dawn tak che em! Kan inthenna hriltu khawvar ar pawh a khuang ta. Thuama, inthen tawh loh hi ka va han duh tak em...!" ti ngawih ngawih chungin a tho a, an inbuatsaih jan ta a.

Rozami chuan Kapthuma chu meizing a chhem-pui a, chaw an ophum dun sawk sawk a, Chutah hmeithainu pawh a lo harh a, "Aw, aw, aw....., Chêmtai chu i haw ta lo a ni maw? Tikhan chaw ei dun ula, kei zawng a la hma em mai ka'n chhing leh sek ang e," a ti a, a mu leh ta a. An chaw ei khama sakawr phur an siam fel dun hnu chuan an inkhalh chhuak ta a. Zing tho an la tam vak lo va, an pahnih chauh chuan Aizawl khawlai dungah nupaa sakawr khalh duh ni-awm takin an kal dun zel a. An inthen dawn chuan an inhmer vawng vawng a. Rozami chuan, "I mumang kha a takah chang se

ka va ti em! Thuama, kei chuan ka damchhungin ka hmangaih ang chia ka phatsan dawn lo che," a ti lawm lawm a. Kapthuama chuan, "Min la hmangaih tak zet chuan, tuna kan beisei phak rual si loh thil hi a tha lamin a lo la thleng lovang tih kan sawi lawk thei hlei nem. Dawhtheihna chuan a nghak chhuak thin si a. Min ngaithiam rawh, ran khalh ngang ka ni a, duh ang ang pawbin a kal theih loh thin a, ka kal mai ta'ng nge. Amaherawh-chu Zami, Aizawl-ah 'cham rei suh aw. Hmun danga i awm hi chuan ka ngaihtuah riau che a nia," a tih zawh chuan an hawi dun valh valh a, tumah an awm loh avangin.....ngawr ngawr a, an han dak chhuak leh chu an thaw huai a. Chutah hman-gaih kut invuan chu ban chalh hian an inthlah ta a.

7. HMEICHHE FININ TUIKHUR RAL.....

THAL-VAEK-CHAR khawsan kum tak mai a ni a. Upa-in 'naupang awng bih thla' an tih angin tuiumhunhmun hnuai chenin a ro vawng vawng mai a. An khaw tuikhur meuh pawb kum danga kang ngai lo a kang châr vek avangin 'lamhla tuikhur' an tih maubâk-mual kawr tuikhur chu an hiat tha a. Chutah pawh chuan chhun zan zawmin tui kang nghak an ri chelchul nileng zankhua mai thin a. Nula tui kang nghahpui tlangval nen zan reh awm lovin ngaw khawk rum ruma zai tawb bo lo, hnah tuma lo kiu ta ral ral tawb lah awm bawb. Tuikhur kamah meipui an chhem eng bluah zan tin bawb a. Kapthuama te nupa pawb tui kang nghakin an hmanhlel a. 'Tui kang laiin tui kan ngah' tih zawng zawng neih zovin an tui chhunna neih ang angah chuan an chhung khat liau luau vek a. Fur tui tam lai aiin tui an hnianghnar zawb emaw tih mai turin an ngah a.

Tuk khat chu, fehrehshan lai vel, mi tlem hun chuha Kapthuama te nupa tui chawi turin tuikhur an zuk thlen thlak lai chuan, nu hrampui tawh leh nuthlawi hi thinur seh ngam tak meuh hian an lo inhauin an lo inkawb sawk sawk mai a. Tui thal hmasak inchuha inhau an ni na a, chhan dang tha tê a awm a ni tih an ânhla a tang chuan a lang a. Nu chuan, "Nang aiin tuikhur ka thleng

hmasa zawk a, engah nge mi thal khalh i tun ngawt ngawt. Upa pawhin 'a tui kang nghak' an ti ngai kumkhua asin, zak thei lonu. Khaw eng pawh zah lova zan leh denpuia kan pa rawn sawn dâwk dâwk che. I hurmu-ah khan tuium phel hi ka hawlh lut pawk pawk mai tur a nia," a ti tawn tawn a.

Nuthlawi chuan, "Thleng hmasa tih lemah nang aiin ka kal hmasa zawk a, tui khur thlen tēpah zun-zunga ka din laiin min lehpel lek a nih kha. Dâwt hi sawi sawi teh suh, in pa hriam hriat i mualpho lek a nih chu. Nupui pawmlai a nei reng si che a, engah nge zan tin beisei nei tih hriat taka min rawn rim awl loh ni. I pasal hi khumlaizawlah i tlai zo lo nge, i pasal lerhkawh vang hrim hrim pawh ka hre lo ve. Chuti zâwng zâwnga mi han ânkhum chu i zak chai lawm ni?" a ti ve piap piap a. Nu chuan, "Zak awkawng law, mi pasal tawmpui tuma phar phar mah in zah loh chuan, Mizo dan bawhchhiaa tui min thal khalh tumtu lakah zawng chhetê mah-in ka zak lo, mihurnu" a ti ta phiar phiar mai a. Chu nuthlawi chu a lo duai duh hauh lo mai a, "Zawngi, 'mihurnu' te zawng min ti chai suh khai, I pasal hur hiam huam avanga tlang sawi kai, mi-anglo pawh thlu lo pasal i neih avangin maw, 'ka thik e, de de' i han tih chu. In nupa chanchin hi zawng mi tin hriat a nih hi. Tui zawng ka thâl dawu khawp hi maw," tiio tui thal pah chung rengin a liak ve hrep mai a.

Chumi hnu deuh chuan parawl pakhat tui chawi turin a lo thleng ve a. Nuthlawi chuan, "Ka pu, thâl hmasa rawh, 'tui kang nghahna-ah mipa an lal' tih a nih ngai kha," tiin a thal hmasaktir a. A tui thal zawh chuan, "Khawnge, keini ang parawl hi zawng lam saktu nei ve lo ngang hi kan ni a. Khuti lai lui mawngah khuan chawfun hnah tur ka zu l rih ang e," a ti a, a chhuk ta boh boh a. Kal pah chuan, "Thuama, min lo nghak r'u aw, kan haw ho tawk thial ang," a ti a. Kapthuamate nupa-in tui an thal zawh chuan chu pa pawh chu a lo thleng ve chiah a.

Hawn kawngah chuan, "Ka rawn thlen hma khan ri hlut che u khan ka hria a, ka rawn thlen hnu-ah lem in lo ngawi leh ang thiap lawi si a," parawl chuan a ti a. Kapthuama chuan "Nia maw le, kan thianite pahnih tui thal hmasak inchuh an inhau hrep mai a lawm maw le. Tuikhur hi zawng nuho inhauna hmun a ni reng a lawm," a ti a. Parawl chuan, "A nih lek tak chu, 'hmeichhe finin tuikhur ral a kai lo' tih zawng zawng neih zovin. Hmeichhia zawng inhau hrep mah se, mipa an ang lo an inhau lungawi leh mai thin," a ti a. Kapthuama nupui chuan, "Ka pu, 'hmeichhe finin tuikhur ral a kai lo' hi in ti châwk a. He tawngkam hian, mipa hovin hmeichhia min hmuhsitzia tilang ngawtin ka hria. Hmeichhe laka tawngkam chelek tehah in nei a," a ti a,

Parawl chuan, "A ni ngawt e ti rawh. Mahse hmeichhe hmusitna tawngkam berah kan nei tak na a, hmeichhe hmusitna tawngkam ngau ngau chu a ni lo asin maw le. Tuikhur ral, ran lam thil rel chi, ramtuk rel te, sai ramchhuah leh rammut rel leh ngawidawh leh sa thang kam chen hian tuikhur piab lam thil, hmeichhe rel ngai kumkhua loh, mipa chauhin an rel thin a nih avangin, chung thil rel nikhua changa hmeichhia an lo inrawlh ve changa tuten emaw, 'lo sawi ve suh, hmeichhia-in tuikhur bak ram lam sawi ve phak in nei lo' an tih atanga he tawng hi lo chhuak a ni zawk a. Tun hnu-ah hian a chhuanchhe zawng hlirin an hmang ta mai pawh a. Tunah pawh tuikhurah bawh a nih chu kan nauvite pabnih pawh an inbakkaih loh chauh chu. Tuikhur ber hi a nia hmeichhia hian in pasal te leh thenawmte in rela in fakna hmun chu," a ti a, a nui boh boh a.

Zan muthmunah chuan Hmingdailovi chuan a pasal hnenah, "Tukina kha nu tawng atang khan mipa nikhua lohzia chu i hre mai lawm ni? Nupui pawmlai nei chung reng hian mi dang mi dang hi in ti a, in nikhua lo hlawm ngawt mai. A nikhua lo zawk hian 'hmeichhia ka hmusit e' te chu in la ti zaw mah lehngal a. Tun tuma i Aizawl kal chanchin pawh ka hre vek asin. Nang lahin ka hre lo emaw tiin ngaihta-in i awm a," a ti a. Kapthuama chuan, "Eng chanchin mah ka nei hlei

rem, ka thil lei tum ang ka lei a, ka cham tum chen i hmena ka sawi ang ka cham baw k a. Dam takin ka lo hawng leh a, chu bak eng nge?" a ti a. A nupui chuan, "Chu ringawt chu a ni lo, i ngaihawng Rozami nen intiam rualin Aizawl in kal a, in leng dun tih pawh ka bre vek," a ti khur dat dat a. Kapthuama chuan, "A tiam zawng kan intiam rual awkawng lo. Dawrpui pheia kan inhmukan kal dun a, kan kal dun lai chu Sawikungan min hmu a, Sawia nen chuan a biak pawh kan inbe luam nghe nghe, chu bak engmah sawi tur dang a awm lo," a ti a.

"Ni reng e, in inhmua lawm, Sawian min hrilh leh vek. In intiam rual lohin khawiah a rual khera Aizawl kal thu awm suh. Hmanah lah khan 'ka sazuk kah bawp ka mantir e' te i ti a. A man awm zawk an tam tehlu nen. Rozami hi i thlah dawn chuan loh chuan heti reng reng chu hrehawm ka ti lutuk. Fa kan neih loh ayangin ka lakah i bnambeh loh phah niin ka bria. Rozami hawihher ka hmuh khan, duh duha i chin-leh theih tur melhin a mitmei rawm rawm che tih ka hmu reng," a ti a. Kapthuama chu a nui ta hawk hawk a, "Duh duha ka chin-leh theih chu i awm reng a lawm Bawihpui," tih pahin a nupui chu a pawm thawk a. Ani chuan, "Khawngge, min pawm nghet lutuk ka thaw thei lo, min thlah rawh, Rozami ka nih loh hi," a'n ti leh kher a.

Kap̄thuama chuan ram hmak hian, "I ni lo, i ni lauh lo, ka nupui Hmingdailovi i ni. Engah nge thāwkaphita Rozami hming i lamrik leh thin? Ani nen chuan kan ingaizawng thin a lawm, tunge nai? Mahse min nghak zo lova pasal min neihsan avanga ka thinrim hi tun thlengin a la reh hlei nem. Nang ka neih tawh ber che aliamah ani chu engah nge i la thik fo ni? Amaherawhchu, kan induhzia lo tlangthang a, innei ngei tura ruat theuh kan nih ahnu-a kan inneih tak si lohah chuan, thenrual tha kan nih zui zel ka duh avang chauh a, ka sa kah bawp mantir tur remchang a awm kha ka lawm ngawt asin. Nang pawhin hre thiam rawh. Tun hnu-ab pawh kan la inhmu leh ang. Chung hunah pawh chuan la ingaina tak chungin, nupui pasala invawn tum vang ni lovin kan la inkawm leh pawh a ni ang. Kohhrana ka dinhmun i hria a, nupui thlak tur lam hawi chuan ka ngaihtuahna hi ka la hmang lo hrim hrim. Kan inneihna thutiam kha Pathian kan kawtjr hmiah a nih kha, chu chu zahawm ka tiin, bawhchhiat hlaubawm pawh ka ti asin," a ti a.

Hmingdailovi chuan, "Thik loh theih em in nih ang? In tunhma chanchin engkim ka hria a. Rozami lah hmeltha elkhen leh rual kawm thiam si a ni a. Tunah lah a lo tlawngawl lehin hnakhkhat aia duhawm a ni bawk si. Keini lahin kan inphuar ngheh lehzualna turin fa kan la nei bawk si lo, ka tan

chuan hlahthawnawm ve deuh asin. A hmel ka'n hmu phei kha chu, Thanthuami rawn sawi that ai daihin a tha lehngal a, ka ngei ngawt mai. Mahse Thuama, min then suh aw, min then lul suh," a ti ngawih ngawih a. Kapthuama chuan, "Then lah lo ve, engah nge ka then ngawt ang che. Ama'rawh chu, kan hma lam hun kan sawi thei lo va. Hun tha lo takin a tu ve ve pawh min rawn nang a nih erawh chuan, chu zawng ka sawi thei lo. Mahse chung hun chu thleng lul suh se," a ti a, an inpawm a, muthilh zai relin an ngawi dun ta vang vang a.

8. "CHAN KA NUAM CHUL THUM
PAR ZOZAMAH"

—*Laltanpuia*

LEUN remchang hmu-a Kapṭhuama nen Aizawla an inkawu hou chuan a rilu ipikna zawng zawng chu thawl hawk turah Rozami chuan a ruat a. Mahse 'a zual zawpui vailenhlo' tih ang maiin Kapṭhuama a lungkhamna chuan a tur hian a tur ta ut ut mai a. Aizawl aṭanga a haw leh ta chuan an khua chu chul hn̄p hian a hria a. A khawhar changa a kawm ber ṭhin, a ṭhianta pahnih lah chu in hrang changin fanau nen, lunglen leh khawhar bre hman lo lêkin, kawm hman lohin an buai tawh a. Ani lah chu nu ber .chan changin tumah ṭhian dang pawh nei hman lovin, khawhar rilru no nghulh chungin ni a vui liam a, zan a tan tlang leh a. A chāng phei chuan a inleng tlangvalte leh Sabuta chen chuan a ning lek lek thin a ni.

A Aizawl kal hawn hnu lawk chuan ni khat chu, an khaw tlangval lenglai thi lung an phun a. Sechal meuha phun an nih avangin chhun lamah chuan Rozami pawh a lang ve a. Mahse zan lamah in nghak tur dang a neih loh bakah vawkchaw vil a tul avangin a kal ve lo va. A naute erawh chu an kal vek a. A nu thih atang phei chuan a pa khawhar pheng chu zan tin sal lovin a leng chhuak bawh si a.

Chumi zan chuan thla de chho vawmlu chu a êng em em mai a. Pawnah a va chhuak a, tlang tin mai chu lang thei lêk lovin romei chhumin a bawh paw chûk vek a. A'n ngaithla a, veng dang chu a reh hian a reh tlawk tlawk a, lungphuntute ina leng khawm zai khuang chauh chu a ri dut dut a. Eng hla nge an sak tih ngaithla titih chung a van sang thla fang a thlir lai chuan, an hla sak a hriat chian theih loh chu hriat theihin thliin a ri arawn hruai a. Chiang tak mai hian, *'Ka tap khawvel ram zauvah hian, hmun in, ram, lo, fan chang lunglen ni hian'* tih thlengin chiang tak maiin a ban ral hriat a. A lungleng ta lutuk awmgaihna hre lo chu a lut a, a khumah a'n tlu hnawk a. Eng emaw ni hian dovin a hria a, a'n en nâk chuan a fanu hmuamtelel thih-san lo niin. Chu mi a'n hmu zet chn khawharna thuah dangin arawn tuam belh sauh a, insum thei lovin a tap ta tlawk tlawk a.

Chumi zan chuan mumang awmze nei tak ni-awm hi a mang a. A mumangah chuan amah chauhvîn lui-pui kamah khawhar takin a lo awm a. Chutih lai chuan ralleh-lam a'n thlir a, Kapthua-ma te nupa hi an lo ding dun ral mai a. An lam pana hleuh turin Kapthuaman a bui veleh a lo zuangthla ta nghal a. Mahse hleuh pawh ni chiah lovin tui chungah lailen-tuipal angin, tui dek zeuh zeuh chauhin ralleh-lam chu a kai ta a. Mahse ralleh-lam a'n kai chuan Kapthuama nupui chu a lo awm ta hauh

lo mai niin a hmu a. A tuka chu a mumang a'n ngaihtuah leh chuan, Kapthuaman tlem laia a mumang a lo hrilh tawh chu a mangphan ta em ni ang, tiin a ngaihtuah a. "Mahse Kapthuama mumangah chuan keiin a awmna lam kai turin ka lo hui a. Thuama chuan harsa ti takin ka lam a lo kai kha a ni a. Ka mangah thung si chuan, ama'n min lo hui a, awlsam takin ka fin thung si a," tiin an pahniha mumang chu a hlimawm zawnga zeldinin a hma lam hun chu a han indawn thlamuang ngawt a.

A tuk bubzing an den zawh hma deuh chuan chul kalpuiah Lalpianmawiin a rawn sawm a. Rozami chuan, "I kel blaah tak ang, vawiin chu eng ber nge maw ka thawh dawn ka lo tirilru reng a. Ka puanbu ka zo laklawh tawh si a, a dang ban leh mai tur ka nei remchang baw si lo. Khua a har bawka ka hnial blei nem," a ti sam et a. Piaumawii chuan, "Eng teh vak pheii chu vai tur awmin ka ring lo. Tokai kan hai ang a, bete châng chawr leh dawzlik leh bawkbawn no ilo la awmin ka ring a. A hmingin chaw bâwk ila, chawfak khamah muangmarin kan haw leh mai ang chu," a ti a. Chul kal turin tukthuan ei kham chuan an inzui chhuak ta a.

Kawng laka mumang chungchang an sawi luam lai chuan Rozami chuan, "Ngawi teh, Mawithian, Thuama nen mumang inang deuh mai kan mang a.

Nizana ka mang chu hrilh ve ka châk tak tak a ni," a ti a. Pianmawji chuan, "Eh, engtikah nge a mumang chu a hrilh che a ? In lo inhmuh ru pek em ni?" ti-a nui har har chungin a zawt a. Ani chuan, "Engah nge kan inhmuh ruk ngam tawh ang, in nuṭapa hi, nanga duh tak nupui pawmlai nei. Inhmuh satliah ringawt te chu a pawl em ni ? Tlem laia ka Aizawl kal nen khan rin loh takin kan inhmuh hlauih a. A thlenṇaah min bruai a, chaw te pawh kan ei dun a lawm," a tih lai chuan, "Chu! in inhnaih leh hle tawh elo?" a lo ti var a. Ani chuan, "Hnaih ngam a ni tawh lo, tih te chu i hai hlei nem, i ti mak ṭhin," a ti a. Pianmawji chuan, "Fiamthu lovin, Ṭhuama hian rilru dang la pu chuang vakin ka hre lo nia. Nangmah avanga nupui mâk ngawt pheih chu a duh hauh lo ang a, nang lahin mi nupui lan ringawt lah i duh bikin ka ring hek lo. Tunah an nupa karah inṭhelṭhawna awm ta se chuan khaw dang la hawi hauhvin ka ring lo," a ti a.

Rozami chuan, "Ka hre lo le, Aizawla kan inkawm ṭum pawh chuan chuti lam chu a tu ve ve mahin kan tiri miah lo va. A ngaiḥbel theih berah a mumang chu min hrilh a ni chauh a," a tih lai chuan Kapṭhuama mumang chu a lo zawt var a. Ani chuan, "Kan khuaa an nupaa an rawn zin hou lawka a mangah chuan :— Luipui lian tak kama mahni chauha khawber awm taka ka awm lai hi min lo hmû a, a kâw lehlahmah an nupain an lo

awm a. Ka lama kai turin ka lo hui a, mahse a nupui chuan a lo phal haub lo mai a. Chutih lai tak chuan luihnar lam atanga mi pakhat lo chhuk chu a nupuiin a pansan veleh tuih chuan zuang thlain, ka lam panin harsa ti tak chungin minrawn fin thei ta a ni awm e," a ti a.

Pianmawii chuan, "A nih leh nanga mumang thung chu?" tiin a zawt a. Ani chuan, "Thuama mumang letling chiahin, nizana ka mangah chuan, luipui kamah baw ka lo awm a. An lama hleuh kai tura min hui veleh awlsam takin tui chungah chuan ka sawt pheii eu eu a, an hnen ka thlen hma hretin a nupui chu a bo ta daih mai a. Nizan ka mang chu Chiang takin ka mitthla-ah pawh ka l hmu thci reng," a ti a. Pianmawii chuan, "Chu Zamthian, in mang chuan awmzia zu nei nasa a, a Chiang reng a lawm. Ka tawng i huatthu suhah. Thuama lam pan turin harsatna engmah i nei lo va, ani erawh chu nupui nei lai a nih avangin, chu a harsatna chu awlai lo taka su kiangin arawn pan ve tho tho dawn che, tihna a nih chu," a ti a.

Rozami chuan, "I hrilbfiah dan chu Thuama nupuiin hre ta se min haw awm. A nih leh, luihnar atanga mi lo kal a nupuiin a pansan ta chu eng tihna nge ni ang?" a ti leh zel a. Ani chuan, "Rin dan mai mai sawi takah chuan— Ka tawng a hriat loh a menin, Thuama thiannu hi nula dang lakah a thikthu a chbe viau tih i hre tawh emaw ka hre lo va.

Heti ang thikthu chbe tak hi a hmei a pa-in anmahni zawk hian mi dang an melhsan duh riauvin ka hria a. I hriat angin Sawiluaia te nupa leh Hrangruna te nupa pawh khati kha an nih kha. Engtikah emaw a nupui hian mi dang ngaihawng a la nei ang a. Thuama chuan a nupui then hreh ble mah se, harsa ti tak chung a thenin i lam a rawn pan dawn a nih ka ring," a ti a. Rozami chuan, "Mawithiani hi chu mi tawng thlamuan dan i thiam ka ti. Tuna kan dinhmun atang hi chuan awih a har ti rawh," tiin hlim rilru tak chung si, beisei rilru phak chiah si lo chungin a nui har har a.

Chulram an thlen chuan Rozami chuan khawhartlak a ti hle mai a. Thlam hlui, a ban pawh ding kim tawh lo leh dap hlui leh thilthek nawi tla hnawk nai nuai karah chuan an inngat a. Chung lamah muvatlai nupa hi an inau lauh lauh a, Thlam vel zamzo tar chul tawh leh a chaw sin te te, mahni tawka parfung chawi ve reuhthe chu a hmuhin a khua a tihar lehzual a. Thlam namthlak thlang tlaitlana zohniar kung khat crawh chu tlemin a lo la vul vang lai deuh a. A kaw nawm meuh loh avanga a thiannu-in daileng tura chulram hmun biru lam a pansan hlanin Rozami khawhar chuan, zohniar par chu a mal te te-a zut neuh neuh chung bian, "Thuama hnenah khan ka hmangaihna che hi khawvelah ka tlukhlumpui ta a nih pawhin, min vui ve nan khuangchawi Thla Hleinga Zan-ah

CHAN KA NUAM CHUL THUM PAR 61

Thumthiani te leikapuih emaw, Phulzuva kin
thut dunna lai takah emaw ka pangpar nginat
ber zohniar par minrawn chhiah dawn nia,' a lo tih
tawh chu a hre chhuak uar uar a.

'Heng chuiram zamzo thlah lova uai ta mai
mai ang hi ka va ni em! Nangni erawh chuan
chhia leh tha briatna nei lovin in vanglai mawina
chu chulramah in vui liam a. Kei erawh chuan
duh nei ve si, nei thei si lovin ka vanglai ka thlah
liam chu a ni mek si tak a. Khawvelah hian nula
par mawina tlemtê nein ka lo seilian ve a. Mahse
chul khawhar hnuvai ram zamzo hnukhawi ang lek
ka ni ta. Nangni chu khawhar lunglen, lungngaih
mittui tlak leh nun hlui ngaib hre miah lovin ti
hian in ral leh mai ang a. Kei erawh zawng lung-
ngaih tahna mittui hru chungin ka par vul lai a
chuai mek chu a ni ta mai si a. Aw... .., chan
ka nuam chul thum par zozamah,' tiin zamzo
hnukhawi par chhun chu rilru-a be mawlh mawlh
chungin a mittui a tla zawih zawih a.

9. "KA NUPUI KA MA DAWN"

— *Kapthuama*

AN THLAHHMA pawmin a zir bakah ruahtuiin a zir leh zel a. An unau pheikhai rual kum tak a nih bawk avangin, chumi kum chuan Thanthuami pate chu an hausa-in hreibazawn tih ngam teh meuhin chhek an kalh thei a. A ram haw phei chuan silaizawna chhal theih thur thur tur a ni a. Kum lo tharah chuan kumkhaw thila a lo châk rilruk reng thin, Pathian chawimawi vena hun remchang ni-a a hriat avangin, Thanthuami pa chuan sechal a Pathian chawimawi a tum a. Nanga sechal pakhat na nâ nâ chu phetthlu ve theia a inhriat avangin, Kohhran leh kbualkhaw lama laina kim taka sawmin Pathian chawimawi chu a tum nghet ta a.

Chu hun hman tur chuan Kapthuama te chhung hnai zawng zawng chuan kal vek an tum a. Kapthuama erawh chu, a sumdawnna lama tul a intih avang leh a naute leh a pa chena an kal vek dawn avangin kal theiah a inruat lo va. Inghak pakhat mah awm lo fahrana kawngkalh chu ui leh ar an lo nei ve bawk si nen. A nupui Hmingdailovi hnenah pawh, "Ka pa hovin zuk kal tawh u. Keiin in ka lo nghak ang e. Nang pawh a lâm peih ber i nih hi, a nuam viau ang. Tun lo hi chu kalna hun remchang leh Pathian chawimawina chhim tur keini tan a awm zen zen tawh lo mai thei a nia," a ti

a. A rilru tak phei chuan kal ve chu a chāk viau
 a. Mahse Rozami nen an inhmu lo thei dawn lo
 a. A nupui a kal ve bawk si chuan a mit a tih
 kham palh a hlahh rilruk vang a ni zawk.

Tichuan, Kapthuama pa hovin an tu leh fate
 nen, mi sawmthum dawn lai an thawk chhuak ta
 a. An Kohhran hlim lai tak a ni bawk a, Zirtawp-
 ni-a awmni an han' kham zet chu an hlim ropui
 ngei mai. A hma fe aṭang tawha lo ur lawkin
 mihlimho chu zan tin an lengkhawm tawh a.
 Zirtawpni, se talh ni phei chuan a khawnawtin,
 khaw chhehvel mihlim fuan khawm nen an ri hulh
 hulh nileng mai a. An hla sak apiang mai chu
 vawi tam la nawnin, heihah thawm leh ṭawnghriat-
 loh zai insaikalh nuak nuak nen a rik hian a ri
 mum mum mai a. Lengkhawm mipui leh lâm hah
 thlansa rim chu kawngka aṭang chuan a lum
 chhuak thâng nghuat mai a. An lam vanglai phei
 chuan naurual inpui chhungthlak hlam ruk zeta sei
 dithlifarfem cnu a sai ngar ngar mai a ni.

Chung hunah fahran pawh chuan Rozami chuan
 lenkhawm ve a chāk chuang lo va. Chu bakah nu
 chan chang ber a nih avangin in chhuahsan hman
 a nih loh bakah a naute a kian rilru bawk nen.
 Ruai erawh chu an ṭhian zahovin an kil tlang hram
 a. Chuti tih loh chu vawi khat mah a hmel a lang
 lo. Chawlhni chawhnu inkhawm banah erawh chuan
 lengkhawm tura Thanṭhuamin a phut em avangin

lan ve hram a tum a. Thanthumamite kawta a din lai chuan Kapthumama nupuiin a rawn hmuh a leh ! Tlawm leh zah dawn lovin Hmingdailovi chuan, "Rozam, engah nge ka pasal Aizawl kalpuia i tiam-rualpui, i zak chai lawm ni? Ka pasal min chhuhsak tuma khung chen chena in lo inthural? Sawi-kungan in khawsak dan min hrilh leh vek, ka hmel hmu ngam tur pawh i nih loh hi. Kapthumama ni se, tunah pawh chhuanlam dap chawpin ka rualin kal ngam hek lo, 'in ka lo nghak ang e, de de' a'n ti vel a. Nuthlawi lerh tak zawng i lo ni e," tiin a liak hrep mai a.

Lengkhawm kal tur mipui lah chuan lo inrawlh vena chi a ni lo tih hriain an thlir thup ringawt a. Rozami lah chu zak sen tawn tawnin engmah sawi lovin a ding zum reng ringawt mai a. Hmingdailovi chu a thiam zawk emaw, zawk lo emaw, mahni mawng hlim mai a nihzia an hai lo. An thawm hria-in Kapthumama pa a lo zuang chhuak a, "Hmingi, a tawh tawh, a zahthlak lutuk a lawm. Hlim taka lenkhawm tum nak alai a, lo lut rawh," a rawn ti a. A lub pah chuan, "Zahthlak thlawt e, mi pasal chhuhsak tum te chu a zahthlak thlawt reng asin," ti lut hmuar hmuar chungin tumburin a lut ve ta a. Rozami zak lutuk chu tap teuhin a haw leh ta a. Kapthumama chhungte tan lah, in an thlen leh phawt loh chuan eng han sawina chi ni hek lo, an hre lo awm mai mai a.

Thawhtanni chuan Kapthuama chhungte chu tumah chamban châk awm lovin an sarual tin ta dial a. Hawn kawngah chuan Kapthuama farnu Lalhlunchhungi chuan a pa hnenah, 'Ka pa, nang chuan k'u Thuama engmah lo hrilh ve suh ang che. Keiman a chhan ka hre chiang a, ka hrilh ang. Kan chhungkua min tizak leh lutuk a, i hrilh zawngin a thinur lutuk palh.ang e," tiin a hrilhru lawk diam a. In an thlena zanriah an ei kham fel hnu chuan, Lalhlunchhungi chuan a u chu naupang a kohtir a. A nupuiin Rozami a chachhuah dan zawng zawng leh a ânhla chenin a hrilh vek a. "Zahthlak hi ka ti tak tak a, mi an tam si, Chawlhni chawhnu inkhawm ban, lenkhawm ropui ber hun tura kan ngaih theuh a nih avanga mipui an phur tehlul nen. I chhungte hian khaw hawina kan hre hlei nem. Thawhtanni chauh na na na chu la cham rih pawh kan duh rilruk hlawm nen, tuman cham châk thu pawh kan sawi lo, hawn rawt ngai miah lovin kan rawn haw hmiah mai a ni," tiin a hrilh ta vek a.

Chu a thu hriat chuan Kapthuama thin a kheh hle mai a. A hna-in Rozami chungchangah mut-hmuna an thu a lo inbâh zauh zauh tawh bakah, nula dang laka thikthu a tibchhiat dan te, an thir-deng fanu phei chu feh kawnga a lo lim hrep tawh bawk si avang te chuan, a thinrim lutuk chu engmah sawi lovin a ngawi hmak a. A sarhu laia a thinrim a brikthlak nghal mai chuan, tum loh loh

an tbling ang tih hlauvin a insum hram hram a. A tuk khua a lo var a, tukthuan an ei kham chuan a nupui chu thing phur turin a chhuak a. A kal hnu chuan Kapthuaama chuan a pa hnenah, "Ka pa, ka nupui ka ma dawn, a zahpuiawm lutuk, vawi khat mai ni lo, vawi tam meng ngam lovin min siam tawh a. Heti ang hmeichhia nen brim hrim hi chuan kan inpum tak tak thei chuang lo vang. Thutphah man ba humtir ila, haw vang vang se a ni mai. Min tizak zozailo lulai em mai, Heti ang teh hrep hmeichhia hi ka pawm thiam lo. A hunah chuan thik tur a awm phawt chuan tilang rawh se. Mahse a hun leh hun lo thlu lo leka min chhip-chhuahtu hrim hrim hi chu, ât kawng khat a ni e mah ti ila ka ngaidam thei lo," a ti hmak hmak a.

A pa chuan, "Rozami nen Aizawlah in inhmureng reng em ni?" a ti chuar chuar a. Ani chuan, "Hmu e, tun ka Aizawl kal hnahnun ber tum khan kan inhmureng a lawm. Kal rual tura intiam ang ziazangah ngaiin min mawhchhiat a. 'Kan intiam rual lo ve, kan innang fuh blauh a ni zawk' ka tih pawhin awih duh hek lo. Hmanah lah kan thirideng fanu Denghmingthangi tap zawih zawih khawpin feh kawngah a lo kawh hrep tawh a. Heti khawp bian 'ka hlim e, thlarau ka chang e' a ti a. A chang leh min khurbinsan titihin nausenna rawngah kalin 'thlarau serhtan ka chang e' tiin nupui ang pawha hawlzan theih loh a khawsa a. Mahni nun lamin that phah

chuang si lo, thikthu tichhe viau ringawt mai. Ka ma dawn khawp, tun tumah ka ma lo a nih pawhin a hetih leh vaih chuan ka la ma tho tho," a ti rum hak mai a.

A pa chuan dam duai hian, "Mai mai a, thu tawp an chhat hma lutuk ngai lo. A thu brimah nupa nih hi a tu ve ve pawhin in thiam a ngai a. Thinrim hlek a, 'sum chhuah rawh' emaw, hmeichhia lahin 'min ma rawh, min ma rawh' tih thlakzen te emaw hi a tha hauh lo a nia. I duh ber i neih theih tak si lohah chuan chhungkaw lungualin kawlvallen-chham ami i lungdum ber kan chaw chhuak a. A thu hrimah nula chinchang hriat loh, an pumrua leh an khualchhawng a that avanga pawng papar pawh ngawt hi chu a fuh chiah lo fo reng a. Hmingi tak phei hi chu le, 'a thikthu a chhe deuh e' tih chauh a ni a. Kawng dangah sawiselna tur kan hre rih lo-ah ngai ila. Kan chhungkaw dinhmun enin nupui mak sawi ri chi kan nih loh hi," a ti koh koh a.

Kapthuama chuan, "A ni reng a lawm, tupawh a hmei a pain sawisel kai lo tumah kan awm lo. Mahse ani hi chu nupa inpum zawngin khawsa hek lo. Chuti taka min hmangaih avanga a thikthu hi tichhia a ni pawhin ka hre lo. A at suahsual tukhum pawn a chhuah vang mai mai a ni. Heti ang hmeichhia hi chu upa mah se, an danglam thei tak tak chuang lo. Kawl rei loh hi a him dan ber a ni mai. Mawipui ahnehin kan mualphopui dur dup

ang a, chu bak hmachhuan kan nei lo. Tunah pawh Rozani a tihmingchhe dawn emaw a ti ang a, ama mawng hlim lek a nih zawkzia a hre phak chai si lo. Min thik a nih leh kan in chhungah min ânkhumin khumlaizawl-ah min chilh hrep ang hmiang.

“Ani a lova, mipui zing zinga a dik a dawh thlu lova nuchang zetin thikthu avanga khualkhaw lamah lehngah, khaw hmu lêk lova mi khaw nula chhuanvawr ve lem a’n tîm hrep duh hrim hrim hi zawng ka pai dai thei mawlh lo. Rozani ka lainat avang leh a thlavang ka hauv vang a ni lo,” tiin, vawi khat mah a pa bula chung ang thu la chhâk-chhuak ngai lo Kapthuama chuan, a tînrîm thu chu a sawi ve tawn tawn a. A pa chuan, “A dik a lawm, kei pawhin zia-lo ka tih em avangin a thawm ka hriat veleh ka tlan chhuak vat a. Hmingi chu khap daiin ko lut lo phei ila chuan a mualphothlak leh-zual ngawtang. Mahse nang pawhin hriat thiam tumin dawh hram hram la. In tun hma chanchin leh tun hnu-a in la inkawm dan a hre ve nial nual si a. Nang labin i sazuk kah bawp i lo mantirin, Aizawl lamah in lo zu inhmu leh kher nen. Min hmangaihtu ni hauv loten hrilh an lo châk bawk si. A dinhmunah indin chhintirin thik awm tak pawh in ni ve reng a nia. Ani himeichbia, rilru no leh lo thik rutu siin a’n tawn tâkai si chuan, khaw hmu lêk lova hau pawh a mawh nem. Chu achhapah a

hmeichhe thik ber lah chu a hmuh zen zen phak
loh khualkhaw lam ami a lo niin, a hmuh chhunah
liah hrep mai pawh awl tak tur a ni ve reng asin,”
tiin a pa chuan a monu Hmingdailovi thlavang chu
a hauh ve tlat a.

10. "MITTUI HI KA CHAN TAWK"

— *Rozami*

ROZAMI hlauhthawn ang ngeiin, Than-
thuami pate Pathian chawimawi tiak tuk, Thawhtanni
zinga Rozami meng tawh la tho duh lo hriatah a
pa chuan, "Rozami reng reng hian min tizak tam
zozailo lutuk tawh. Zingah ni se thawh tum reng
reng bawk si lo. Rozam, lo tho vat teh," a tikhur
khur a. Rozami chu hlauthawng tak chungin ngawi
rengin a tho vat a, a naute bubzing denpuia chhuah
nghal a tum lai chuan, "Law haw teh, Kapthuama
avangin ka zak tam ta lua. Nupui pawmlai nei
beiseiin maw Aizawl thleng thlenga i lo zuk hur
kual, i zak chai lawm ni? I pasal neih hma
zawng lah khan Kapthuama buaiin kan chhung
buai tawh a. I vanduai avangin thisen pal, nuthlawi
lengleh mah ni la, i phu loh inleng kan hmu zur
zut a. Nang alova mi nupui lan tuma khung thleng
thlenga lo zuk um ruak ruak che. Kapthuama
zawng i beisei phak a ni tawh awzawng lo.

"Hmana a lo zinin a sazuk kah chan tura an
rawn sawm che khan, kei lah khan ngaihtha-in,
'ruahlui te saruang na na na chu, ani pawmlai nei
ni tawh bawk si, an la duhsak ve duh aliamah
chan ve ang hmiang' tiin ngaihtha-in ka kaltir che
a. Khatia kan beisei phak loh, a bawp a rawn
mantir che pawh khan, nangmah zik zek hian i zir

teh bâwrh vang tih ka hre reng. Hmeichhia-in in zir phawt h^h chuan mipa hi chu pawmlai kan neih leh neih loh kan ngaihtuah lo. Remchang kan hmuhna apiangah puan kan ven hnan duh zel tih hre rual i nih tawh hi mihurnu. Hemi chungchangah चाह hi chuan chbetê mahin ka thiam mawlh lo che. Chuti taka mipa i mamawh a nih chuan, kan khua-ah pawh tlangval lah an tam. Tu tlangval lakah pawh hian khawlaifa lo pawm ta zawk pawh ni la, chu pawh chu ka la hre thiam zawk. Sabuta lakah takngial pawh hian lo chesual ni ta la, mî pa kherh kherh ai chuan ka la ngaidam thei zawk ang che.

“Niminah lah Kapthuama nupuiin lenkhawmna kawtah, mi tam lai takin a pasal laka a thikthu avangin a kawh hrep che tih khua a khat a. Nang zâwngsennu hian thiam lo i inti ngang a ni ang, kamkhat pawha chhang ve ngam lovin, zak khur hlawk hlawka i tlan haw phah te kha tu mualpho nge? Tunge maw i chhuna heti taka i neih hi i buaipui ni ngai le? Tlangdung khat nula hmeltha tiin kan lo chhuang rilru ve em em chia, a tawpah i neih buaipuiin kan zak kun tlawk tlawk mai zawng a nih hi,” a tih lai chuan Rozami chuan, “Tu dang nge ka chhun ang, nangmah maw le. Sunblu kungah thei dang a rah ngai em ni?” tiin a han tawng elsen ve ngat a. A pa chuan, “E e ê....., zawnghurnu, pa te pawh min va han zah lo lulai ve!” tih leh

thawh a rual a, Rozami bekah chuan a'n beng chawth mai a, Rozami chu a tap ta hlap hlap a. A pa chuan, "Chhuak rawh, ka inah awm suh, heti ang fa hrep hi ka hrawn peih lo. 'ka' pa' pawh min ti tawh suh," a ti tun tun a. Rozami chu tap chungin a chhuak ta hna hna a.

Thanthuami te nupa chu a vui a vaina, engkim a thleona ber, inmual vawm hranga mahni tawka pa rawngkhawr an nih tawh avangin an in lam pan chuan a kal ta a. Khawlai dungah chuan tu ngaih mah a that loh lohna turin hmel pangngai put luih tum hram hram chungin a kal a. Thanthuami te in a thlen chuan amahin buh a lo deeg chhak chhak a. Rozami chuan samham a dai luh veleh tap aw teh hian, "Thuanthian, ka va han rethei zozailo tak em! Ka mangan thu leh hi i nutapa hnenah thlen rual ka ni tawh si lo," tiin a tap zawih zawih a. Thanthuami chuan a buh den lai chawlin, "I pa'n a hau che em ni?" a ni a. Ani chuan, "Min hau satliah mai a ni lo, kan in angin min hnawtchhuak a, 'ka pa' pawh min rayn titawh suh' a tih hial avangin, k'u. Hauna te in lam a chuan in hnena lo kal hmasak phawt hi ka duh a." tiin a pa ahla zawng zawng leh tun hau a. Kapthuama nena an inmah thu leh a nupui thakhu chhia-in a ankhum hrep thu a lo hriat ve avanga a thirrim angin a bon thuto chu a hrih vek a.

A thiannu chuan, "Eng pawh ni se Zamthian, tukin chu kan inah chaw ei phawt la. I pa'n a tih dan che chu keiman Thuama hnenah ka lo thlen ve reng reng ang a. Anni nupa pawh thikthu avang bawkin tunlai tak phei hi chuan an inthuh deuh reng nghe nghe a. A tu ve ve tan pawh inbeisei chi ni tawh lo mah ula, amah avanga i hrehawmna na na na chu engah nge hrilh kan inthlahrun em em ang ni, Naktuk hian ka pate Pathian chawimawi chhima lo kal cham fual haw tur pawh an awm nghe nghe kha. Thlaphang suh, Thuama nen engtia in awm loh ber aliamah a hretu Pathian a awm a lawm. Chuti taka mualpho lo tur leh i pa pawhin a hriat loh tur kan pi Hmingdailovi atso avangin a bre lo tur tha zawngin an hriat phahin kan mualpho zo ta a nih kha, a pawl ogawt mai," a ti vang vang a.

Rozami chuan, "Ni e, amah avanga ka tuarna chu lo hre ve mai mai se, eng han sawt tur lah a awm lo. Mahse e Thuamthian, a nupujin a lo hriat ve palh hlahuh chuan, ka tan a pasal kherhsaktu-ah a ngai ang chia, in inchhungkhatna pawh a tiche thei hial ang. Kei phei chuan i hrilh kher pawh ngai ka ti lo. Unau in nihna anga chanchin i hrilh erawh chu ka hnial phak a awm hek lo. Mahse lehkha i han thawh rau rau a nih chuan, 'Zamthianu chuan mittui hrûk chauh hi ka chan tawk a ni ta a ti' tih i ziaik tel dawn nia. Kei hi engtia khawsa

chho zel tur nge ka nih pawh ka inhriat phak tâk loh hi," a ti a. Chutia lungchhe vankaia mittui nen pawr em em-a a awm lai pawh chuan, Rozami chu 'tuitai ni chuang' an sawi ang maiin a tha fiah kêk mai a. Inchei hauh lova a awm chung pawhin 'tatpar keu' an sawi ang maiin a senno vam hiam mai a ni.

Thanthuami chu buh a denpui a, a pasal pumkai a lo haw ta baw k a, chumi tuk chuan chaw a ei ve nghal a. An chaw ei lai chuan, "Zamthian, vawiin chu 'kût tuk' teh chawk a changin, miblim khual chamban tum an la tam baw k a. Kap inah kan lengkhawm nileng ang chu maw le, Niminah lah i tum ve chhunin khati kha a ni ta si a," a ti a. Rozami chuan, "A ni khawp mai, mahse a zah pawh ka zak deuh roh e a. I pate chu zahawm hle mah se, ka lengkhawm lo tumtla tawh mai ang e, mahni chauha ka rilru kawm hi ka duh zawk e," a ti a.

Chumi tlai chuan Rozami pa chuan Rozami naute chu an u awmna a zawntir a. An u Hnuna inah a awm lo tih an hriat hou chuan Thanthuami te inah bak khawi dangah mah awmin an ring lo va. An rin ang ngeiin Thanthuamite inah a lo awm a. A nauten an u in an en a, an u Hnunan an chanchin a lo hriat veleh a pa hnenah a kal nghal a. Hnuna chuan, "Ka pa hi chu i jawng uchuak lutuk thin a, pafa na na na chu inhauh châng awm ta ngai,

mahni rila rah te ngei 'chhuak rawh, ka pa pawh min ti tawh suh' tih te hi jawngkam chelek ngam chi a ni ngai lo. Tar ki ring zet tawh, mahni tawka zanufa khaw lal upa min inti ve tan chuau a tiha tih ngeih loh, fate awp khawm dan i thiam lo em mai. Duh aini i jawng tlahawh lutuk fo. Fate haub nana jawngkam mawi lo i chhakehhuak leh thin hi a pawh viau a ni.

"Pafa inhnawhchhuahna khawp tur thu engmah a awm lo. Kapthuama sazuk kah bawp Rozamin a man tum pawh khan a nupui mithmuah ngei a ni a man. Chuti taka a thik tak tun kan hre law. Intiam rual ni haub lova Aizawl-a an intawn thu pawh a mawi lo zawnga sawitu an awm a ni mai a. Thenkhat Kapthuama nupui hnena a leila zawnga lo zualko duh tawh an awm si nen. Ani Kapthuama nupui lah nu thikthu chhia leh nu huaisar ve tak a lo ni chhap nen. Min brilhtu hi a daw lovang, kumkhuaa ka thian a ni tlat. A thu hrimah khati khawp chanchin lo nei tawh kha an ni a, an la induhsakin a ngaih pawh an la ingaina ang chu. Tunah lo inhaw ta viau se kan dem leh si dawn asin. Rozami chu zaniuah keiman ka ko ang a, ka hnenah khawsa rib rawh se. Mi hrang ina a awm reng pawh a dik lo ang, a mualphothlak zau mai mai," a ti a,

A pa chuan, "Kapthuama hi khati tak khan Rozamin a mualpho phah tawh a. Tuna beisei

phak tawh loh nupui pawmlai nei tih hre reng si-a a la khawsakpui duh dan bi a zahpuiawm lutukin khaw hawina min briattur dawn hlei nem. Tunah Kapthuama bi tlawngawl lehin a nupui nen lo inhransan leh ni ta se, ani Rozami lah indub thei lo, pasal nei kir leh thisen pal tawh nuthlawi mai a ni ve bawk a. Hnabhkat an nih lai pawha inneih tum reng, khawng e ka hnial tehlul ang ni. Chuti ni lova pakhat pawmlai nei ni si, chutih laia khual tin khual tangtam vanglaia thikthu avang lehng hala kan fanu a han kawh hrep bawk si chu, tu dang lakah mah thinrim hrikthlakna tur awm hek lo. Rozami zir loh ni ta lo pawh ni se, ani lo tunge kan hauh ngam?" a ti a.

Hnuna chuan, "A dik a lawm, mahse hauh dan chin tawh i hre thin lova, mahni in chhunga thinrim tih tawp mai theih tur, a inhnawhchhuah azawng leh intuithlarna tawngkam chena i chelek ta mai thin hian min timualpho zau leh zual a lawm," a ti a. A pa chuan, "Engah nge 'ka tlan chhuak e' te chu a tih khanglap reng ni. Fate chu 'chhuak rawh, chhuak rawh' pawh kan ti ang, chhuah kher tur em ni ngai? Chhuak ta cheng a i in lam pawh pan lova mi hrang daih in a'n pan lehng hal te hi kan mualphona a ni reng asin. Tun tuma ka hauh thuah zawng Rozami thiam loh vek a ni," tiin a la mawhchhiat tawh a. Hnuna chuan, "Kapthuama nena an chungchanga i hauh reng rengin eng laite ngo

ka hnena a zualko ngai ? An pahniha chungchang
 reng reng chu Thanthuami leh Pianmawii hnen lovah
 khawi dang mahah a sawi ngai lo tih i hai blei nem.
 Tun thilah pawh kan inah lo kalin ka ngaib dan
 tur hre lovin a vui thu rawn sawi ngamin i ring
 em ni. I hauh ang bawka ka la chilh ve hrep pawh
 a hlau ang chu," a ti a, Rozami ko turin a
 chhuak ta a.

11. HMANGAIH VANGA HMANGAIH LOH LEHKHA

N chi ipa chi, 'ser' khat zela buk chhuaka hnathial hringa a fun hnan zel laiin an khaw nu Chaldengi sùkhlo lei tur chuan, "Thuama, hei i lehkhā Thanthuami rawn thawn," tiin a pe a. Kapthuama chuan a nupuiin hmaisen a hmuh avanga Rozami rawn thawn a nih a ring a. A hnathawh lai chawlh-sanin a'n chhiar thuai a. Thanthuami rawn thawn chu a ni na a, Rozami chungchang blir a ni. Chu a lehkhā hmuh zan chu, a nupui thikthu chhiat dan thiam lo lutukin mi khua lehngghala a zuk inmualpho avanga Kapthuama'n tim hrep a tum zan a ni a. Mahse lehkhā danglam tak a hmuh tāk avangin, chumi zan chuan rilru fim tak nen a u Sanghleia te ina a chhanna ziaak a tum ta zawk a.

Zanriah ei kham chuan engmah lawm lohna nei hmel miah lovin a nupui hnenah chuan, "Hmingi, i puan theihngghilh chu tu in berah nge theihngghilha i inbriat? Kha puan kher kha chu ka nu thihsan ka rochun a ni a, ka ui teh asin. Puan dang chu ni se, lam leh kher pawh tul ka ti lo va," a ti a. Hmingdailovi chuan, "Ka bre Chiang chiah lo, Thanthuamite inah ni ta ber maw ka ti mai. A pate inah chuan riabna khua kaw hek lo, Thuamite in chu kan inngghabna a ni ta ber zawk a," a ti a. Kapthuama chuan, "A bo em lovang chu maw. Naktuk bian

kal tur an awm a, min rawn thawn rang turin Than-
thuami ka zuk chah teh ang," a ti a, a chhuak ta
nghal a. Kapthuama chuan Thanthuami lehkha tur
leh Rozami a lo pek tur lehkhathawn chu a ziaak ta
ngar ngar a. Thanthuami lehkha-ah chuan, a lehkha
a lo hmuh thu leh a nupui puan theihnghilh thawn
rang tura a chah thu chauh a ziaak a. Rozami
lehkhaah erawh chuan :--

Duh tak Zami,

Min delhtu hmeichhe pahnih, an rih
dan inang lo tak site pahnih avang hian ka thaw a
va ipik em ! Tih lawm ve ve chi lah ni hauh si lo,
hlih kian ngawt theih ni bawk si lo, pakhat hnawl
a pakhat lak nghal mai theih si loh. Pakhat pawm
hlen dawna pakhat zawk min ti khawhartu ni kum-
khua tur si karah hian ka cheng kumkhua dawn a
nih chuan, a vanduaithlak ngawt ang. Pakhat hian
din hliahtu pasal la nei law law se chuan, beidawna
awang tal pawhin, chu a pasal avang chuan, chu
hmangaihna lehkhabu ro chu chhiar nawn leh tum
tawh lovin ka khup bo thei mahna.

Mahse din hliahtu tumah nei lova a hawina lam
ngai hawia ding rengi chuan, Thanthuamite kawm-
châr leikapui atang khan, vanlaizawla 'thla hleinga'
bial eng mawi tak chhanha khian min læ thlirtir reng
si a. Tun thleng hian a hliah bo tur chhum hang
a la zing chuang lo. I e, Thanthuami lehkha ka lo
hmu a, ka hmuh ni la la zanah he lehkha hi ka ziaak

a. Ka zia^h lai ngei pawh hian tak^hsaa min hnai^hh zawktu aia hnai^hah i awm reng tih lo inhria ang che. Hmeichhe pakhat rilru a nat avang a, chu chuan i rilru a tihnat leh a, i pa rilru thlenga a na kai zel a nih chuan, chu hmeichhia baw^hk chuan ka rilru a hliam leh zel si avangin, mi pali rilru tinatu hmeichhe thenfai chu ka tih tur niin ka ring. Chu kan rilru tinatu chu ka vai kian theih nan hei hi ka chah a che.

I dinna a^hanga hmana i han pelhe chhunga ka rilru natzia kha, i thiante ka^h a^hanga i hriat tawh kha. Tunah erawh chuan, kha i dinna hmun pangngaiah khan i din leh tak^h avangin, kha i dinna hmun a^hanga hniak khat chauh pawha i din sawn leh vaih chuan min hmu leh ngai tawh lovang. Kei pawhin ka dinna hmun sawnchuang lovin ka hawisawn a ni chauh zawk tih pawh i hriat chian tawh hi. Ka thinlung bawkte kil khatah hmeichhe pakhatin bawkte arawn khawh na a, chu bawkte chu sawithiat a, ka thinlung hmunawl zawng zawng luahkhat thei tur inpui dang min sakpui tura ka kaichhan sawm duh ber i ni si a. Amaherawh chu, kan remruatna aia remruat thiam zawk kutah dahin, kan hun a lo khupsuk ta deuh a nih pawhin, nghakhlal takin i dawhthei bram bram phawt ang.

Tin, hmana ka mumang ang tak i man ve thu Pianmawii i brilh leh a brilhfiahsak dan che, Pianmawiin Hlunchhungi a brilh chu min brilh chhawng

ve leh a. Mumang inan dan danglain t k kan man
 dun tawh kha, a taka thleng tur a nih ngai chuan,
 kan hnial rual lohin thlen diktirtu, luhner atanga lo
 chhuk hmelhriat loh tu emaw an la awm mai ang.
 Kan inngben phâk loh rechhan hi hmeichhe pakhat
 kan la lait at rih avang chauha nie. A ruh no no
 chhuakah, kan tih vang ni lovin, tu emaw tak li rawn
 ngheng chhuaktu tur an la awm mai thei asin. Kan
 awmna ngai a i awm reng phawt mai teh ang.

Dam takin, mangtha le.

A nî chuan, "Thuambawiha chu eng lehkha nge
 maw i khei tak ngar ngar le?" a ti a. Ani chuan,
 "Hmingdailovi zin khan ka nu puan thihsan ka ro-
 chun a theihngihl pek a, min rawn thawn rang tura
 ka chahna lehkha a lawm maw le. Naktuk hian
 Zahleia te pafa an kal dawn blauih mai a, ka'n thawn
 nghal nghe nghe ang e," a ti a. Chu a lehkha zia-
 k pahni chu Thanthuami hmingin, a chhungah ip
 hranin Rozami ta tur chu a thun tel a.

Chumi hnu kar khat aia rei hretah chuan Than-
 thuami pasal Zakima leh Pianmawii nau tlangval chu
 'parachut' puan zuarin an khua-ah an lo kal a. Kap-
 thuama lehkha tur, naupang zia klobbu rin chi, a ipa
 siamchawp, chaw mala char tit tet hi an pe a. A
 pawnah chuan pensil zum that loha zia k tih hriat
 rengin Chiang lo riai hian 'Kapthuama' tih chauh hi
 a inziak a. Chu chu a'n hawn chuan lehkhathawn

rathum hi a lo awm a. Pakhat chu Rozami rawn thawn a ni a. Heti hian :—

Duh tak Thuama, ngaih em em,

I lehkha, a awmzia man chhuah thiam har tak, awmze thuk tak nei si ka lo hmu e. I rilru tak tak rawn zia*k* i nih chuan ka thla a muangin ngaih tha tak leh nghakhlel tak chungin, dawhtheih leh chhl pawh ka lo zir ang e. Amaherawh chu, keimah avang chuan tu rilru mah lo ti na lo hram ang che aw. Kei zawng tu karah mah tlazep ngam tur ka nih tawh loh hi. Keimah avang ni lo va, tuemaw avanga kan tan hun tha a rawn inher chhuak a nih erawh chuan, ka hmaah eng luipui lian pawh luang mah se, i lam pan turin ka zuang thla tho ang.

Tin, hei, i lehkha ka hmuh rual chiahin Aizawl atangin lehkha ka hmu a. Ka rilru i hriat chian lehzual nan, chu a lehkha min rawn thawn ngei leh, chu lehkha ka chhanna kawpi nen ka rawn thawn e. Hemi atang hian ka rilru chu sawi sei ngai lova i hriat thiam ka beisei.

Dam takin, in nupain mangtha.

Zami

Chu a lehkha hmuh baka Aizawl atanga a lehkha hmuh Rozami rawn thawn tâk zelah chuan :—

Ka hmangaih ber Zami,

I dam thin a lawm maw ?

Kei erawh chu ka dam tak na a, ka hmangaih em che avangin, rilru na reng rengin ka awm tih chu hria la chuan min khawngaih hle ka ring. Tunah chuan nupui neih hun ka ni ve ta tak meuh a. Aizawl khawpuiah meuh pawh hian nang anga ka duh tumah an awm,loh avangin, palairawn tih ka tum tih hrih hmasak che ka duh a. Amaherawh chu, i mi chhanna hmuh rih phawt ka duh avangin i lehkhah ka lo ngaichang rih phawt ang e. I mi chhanna lawmawm tak lo hmuh ngei ka beisei.

Hmana Aizawl-a i lo kal tum a min hmuh ang khan, min duh ve i nih chuan, i damchhungin i rethei lo vang. Kan chhungkaw dinhmun ni se, Aizawl-ah meuh pawh a khawsa thei lo zawk zawk lah kan ni lo va. Kil tinah min duhtu lah an kuh ve um a. Mahse keimah zawkin ka duh hlawm loh avangin, tun thlengin nupui nei lovin ka la awm mai chauh a ni tih ka hrih tawh che kha. Nangin min duh loh chuan, nupui tur dang zawng ka hmai bik lo. Mahse hmeltha ka tih em che avangin thlan berah ka neih chauh che a ni zawk. Min rawn chhan thuai ka beisei.

Dam takin mangtha,

Lianhluta

Chu lehkhah chu a ni Rozamin Kapthuama a thawn chhawn chu. Chu lehkhah Rozamin a chhanna lo

beisei em emtu tana Rozami ziaik thung chu:—

Thian Lianhluta,

I lehkhā ka lo hmu a, kei tehlul min duh der ve avangin ka lawm e. I duhtlak ka ni lovin chhungkaw khawsa thei zinga awmtlak lah ka ni hek lo. I rawn insawi ang a, duhtu che an tam a nih si chuan, chung zinga i duh ber chu lo nei mai zawk rawh. Keini tehlul rim turin palai rawn tir buai duh ting lo la, a tu ve ve pawh kan hahdam zawk ang.

Rozami

Chu lehkhā Kap̄thuaman a'n hmu chu a nui hawk hawk a. Chuti ang taka lehkhathawn danglam, hmangaih avanga hmangaih loh lehkhathawn thlenga a hmu chuan, Rozami rilru chu sawi tam ngai lovin a hre nghal mai a. Hmangaihna avanga hmangaih loh lehkhā rohtlak loh tak, mahse a lo dawngsawngtu-in a hmangaih hnen atanga thu tam tak sawi ngai lova a rilru tilang vek thei si chu, thinlung puanzarna tha tak niin a hre lawi si a ni. Chung lehkhā a chhiar zawh chuan Kap̄thuama chuan tu hmuh ve palh emaw a hlahv avangin, pawhchhiat pawh tawh ti lovin a nawalh alh lai chuan a balral ta vek a.

12. "LAI AH SAIN A PIANG HMELTHA"

—Zahuatapa

UIFUR a tlak leh dawn hnaih tawh avangin an thirdeng chu a tul hle a. Zing thawh tih aṅga nilengin pumkai an inkahpupchaw zut a. Thir chher tir lem lo paho leh pathlawi thenkhat lah pum mawi tawk an to 'nileng ni tin bawk a. 'Zahuatapa' an tih mai, tar la valai tak, titi thiam tak leh hla pawh awl-ai taka phuah mai thei pawh a tute awmin a tãp ve chawt a. Ni khat chu ṭhal ruah hnuhnung 'ṭhuangruah' sur ni hian pumah chuan an ṭhu ṭaih a. Lawmnute nena ṭhal lui kal nawmzia an sawi a.

Zahuatapa chuan, "A nuam teh tak asin. Lawmnute nen zo-ruchekin sangha kan han vua a. Luidung tluanin sangha rui tur a'n tal ther chuap mai chu(h), ralleh lam khaw k rawi rawiin kan kek chul mai baw k a. Chutah lawmnute nen kan han dap zui zet chu, hming phela inko ngai hlei lo pawh hming phelin kan inko chul mai a. Petera leh Johana te len deng hlawhtling pawh khan 'Hana, Tera' an inti ve ngeiin ka ring," a han ti chu an nui ham ham a. "Chutah chawfak hun zen zawnah ṭãm ang hnêp hnâwpin pialtlep mawng zawlab lawmnuten chawfun an han ṭhet a. A lai chaw k kua-in nghalim tharlam pum chhum changthir hnah hnuhnung ber dawttu-ab an han bun tawh sang mai a. Lawmnute chawkil ṭhuthluang hnung ngheng chungin mautak châng khat sahṭhlauva nghate tui-

hâng vei sum ran chung ralleblama thizil bu inkhai en chung lu che bak lova nghalim pum chhum han chilh chhum hmak hmak mai hi chu dam man a bla teh asin," a ti a, an nui kar kar hlawm a.

An zinga pathlawi pakhat chuan, "Lawmnu i han sawi tâkah chuan — Hmanni-a kan sangha vua asin nuihzatthlak ang reng chu. Kan hlawhtling thawkhat na a, chuti lua chuan kan man lo va. Chawfâkin lungpherah kan thu kual pap mai a. Kan nutblawi hruai Tuahkimi chaw kil tur thu chuan a pawnfen a khap kim lo deuh nge, a hma-zawna thu Sabuta chuan chaw thial ngaihsak bak-sak lovin a melh run run a, a nui toh toh a. Ani lah chuan a malpui a lang deuh tih hre hek lo, chaw a bar mial mial a. Sabuta nui deuh vur vur ka hmuh chuan a mit chhuiin ka'n hmu ve ta. Tuahkimi mal ngo paw vuh mai chu ka hmu ve tih hria-in Sabuta ta pek chuan, "Kimi, i mal kha khuh rawh, mi'n an hmu ve a nia," a ti ta roh. Chu veleh Tuahkimi chu a tho zawk mai a, kan nui ta ham ham a," a ti a. Zahuatapa chuan, "A ni ang, a ngo ngawt ang. Kan vengah chuan Rozami mal a var ber ang a, Tuahkimi mal pawh hi var tak chu a ni ang," a lo ti a.

Pakhat chuan, "A nih leh Tuahkimi mal nge var ang, i sakhi awk hmuh mal kha?" tiin a'n zawt a. Ani chuan, "Ka hre lo le, Tuahkimi mal ka hmu ye tlet lo va. Mahse Zarumi mal pawh

var ve tak chu a ni. Hmawngkal-neih kum hnuh-kawih lai khan, an vaua ka sakbi thang kam en turin ka kal a. Ani a kangvar feh daileng tura a vau lutin ka sakhi thang a dai per chu a awk ta. A mangang tihngaihna hre lo chuan, 'Ka pu, i sakhi thangah ka awk, min chhan rawh,' a ti chul chu ka zuk kal a. A letling hian a lo inkhai titih, a pawnfen lah chu 'a dul lamah a lo inkhai hlim thla vek mai si a. Min hmuh veleh, 'Lo kal suh, lo kal reng reng suh,' a ti leh si. Ka kalsan veleh mahniah inphelh thei si lo chu le, 'min chhan rawh' tiin min au zui leh ang lawi si a. Ka en ngam zawk hlei nem. En ngam ila chuan a kemrek thlengin ka hmu fai vek ang chu. A mal lerzia lehr ngozia ngozia lah chu(h) ! A inkhai letling var thiangan rual mai si nen. Ka tihngaihna hre lo chuan amah en chiah lo bian, 'lo inring rawh, a ngul hi ka'n sat auh ang e' ka ti a. Ka sah auh uai fual hnu chuan a inkhu sawk sawk mai!" a ti a.

Chuti ang titi phuk-phak lo pui pui sawia an phul hlut lai chuan, 'michhe sawi chu koh aijin a sawt' tih zawng zawng neih zovin pûm kawt kawngpuiah chuan themtleng kengin Rozami a lo kal a. Pathlawi chuan, "Zami, kan lo sawi zo chiah che a," a tih laiin Zahuatapa chuan, "Ding lawk teh Rozam, i hmel kan lo en teh ang," a ti a. Rozami chu nui seih chung bian a ding det a.

Chu veleh Zahuatapa chuan dinchilh meuh hian,
 "Hei maw le, a nui te hi chuankite kau ang seih
 mai asin," a tih laia Rozami kal leh tum chu,
 "Ngawi rawh, ngawi lawk rawh -

*'Sakhmelah dartui a huang bil lo.
 Lai ah sain a piang hmeltha Rozami;
 Kan en ning thei lo tha no ngeii.*

*Lu-a kelsam tova tar ki-ring,
 Chhingmit erawh a la tar lo, Zamhmeltha,
 Lam laiah ding rih la, kan thlirah,'*

tiin hmaichhanah a'n chhamkhum a. Rozami chuan,
 "Awi! ka pu pui roh hi i tilawmawmin i tizahthlak,"
 a ti a. Inchhuang hmelpu chuang lo takin
 kawngpuiah chuan a kal ta zel a. Khua a tlailam
 dawn tâk avangin, lai thirdeng pûma leng paho
 pawh chu an phawng ta ar ar a. Zahuatapa hla
 fiam chuan khua a khat ngahin, chumi zana
 tlangvalho zu in pawhin tuim-khuang sawhin an sa
 rghal thuai thuai mai a.

13. ROZAMI'N INLENG A NEI LEH

HAWVEL indopui pabnihnain mual a liam fel tawhin, Mizoram chhunga sipai chi tin phu mur mur thin pawh an fihlim duak tawh a. Mahse indona chuan sum veivak a ti tamin, hmun tin kil tinah sumdawng kal vel an tam ta zawk a. Silchar leh Aizawl kar, kawng pawh motor kal theia an laih tlang tawh avangin, phai kal tur Tlawng dunga lawnglenga kal emaw, Chittagong lama harsa taka kal emaw ngai tawh lovin, motor-in Silchar an pan zung zung thei ta a. Aizawl ngei pawhin nasa takin hma a sawn phah a, Mizopa ngeiin mahni motor neiin, indo laia sipai motor hman hlui an lei chu, Aizawl khaw chhungah an khalh khu ve vut vut tawh a ni.

Chutia, mihring veivak an tam tak deuh avang chuan, Rozami han nuthlawi leh hmelfhat thu pawh chuan, a nulat lai ai mahin a deng thui zawk a. Chu bakah Sabuta phuah fiamna leh Zahuatapa hla fiam chu mikhuah veivakin an put darh zau avangin Rozami chu hmuh an châk phah a. Chutih lai chuan Assam Regiment Jemadar nupui sun tawh, fa pahnih nei Zatluanga chuan a tbawm a lo briatin, eng ang pawhin hmelfhat mah se, nuthlawi ta chu ani thlawi ve bawk chuan a zuam rilru bawk nen. A chawl lo chhuak chuan rim tumin, an sipaina lama a hote zing ami chawl ve bawk Hmingliana (Najk—bel hnih) chu hruaiin an zin ta ngat a.

Rozami te khaw mipui lo ngaihsan theih dan ber tur ngaihtuahin an sipai thuam (uniform) famkim nen, sikret zuk tur tam tawk leh pawisa hman tur nen intodelh takin an zin ta a. Khawlai dungah te chuan Zatluanga chuan a sipai thuam inbelin, Officer savun darbak nen intem atin a leng vah vah a. Chuti ang a inthuam an la hmuh zen zen loh avangin an hmu duh hle mai reng a. Anni lah chuan Passing Show sikret an pak hmui rem rem mai si a. Zana ni se, Torch Light (hmeh-en) Cell thum tui thar chhi-in, khawlaia bawng bawkte chu an en tho ur ur mai bawk nen. An ban veilam banrekah 'West End Watch' sana an vai tle zeuh zeuh mai bawk a.

An zing tho te chu ni chhuah sârah 'towel' var bata tawzau inbat, var tawk ha-in leika sangparah 'tooth-brush'-in ha an nawt phuan siah siah mai bawk si. Nula tan chuan ngaihsanawm tak tur chu an ni. Mahse Rozami chuan an chetzia leh an lu zawh dan atang reng reng chuan a ngei sa tlat mai a. Ani Zatluanga lah chuan Rozami hmel chu a hmuh tih phat atangin an sawi ang ai daibin a hmu tha-in, a rin a khum nasa mai thung a, Rozami te inah chuan kurtai a lei deuh reng a, a chang leh ar an karpui bawk. Nihna leh neih suma tih lungawi tumin tlawn sa lohin a tlawn a. A neih theih ngei inbeiseiin a haw dawn pawhin

a thlalak leh kawr tur a pe a. Mahse Rozami lah chuan a haw ni la la-in a thlalak pek chu a rawh daih a, a kawr leisak lah a nau a pe daih bawk a. Mahse kar lovah a palai hmcl an rawn mawm zui nghal vat mai a ni.

Chutia sipai Officer inleng a neih tâkah chuan a pa chuan, "Rozâm, tuna i inleng hi chu nei ngei ngei rawh. Heti ang hi khawiah mah i hmu leh tawh lo vang. Nang akara nuthlawi an duh phawt che chuan i nei tur a ni, thu dang thu dang a ngai lo. I neih phawt chuan kan chhungkaw tan a chhenfakawm dawn em mai. Amah pathlawi ve bawk a lo niin duat dan che pawh a thian ang a. Nang lah chu i nep nasa mai si a. Kan chhungkaw zahawmna tur hi dawn ve ta che," tiin nei-ah a tir a. Mahse Rozami chuan, "Hmanah khan ka hreh chung chung sipai bawk nei turin min tir liam tawh a. Khami tum pawh khan kan chhungkaw tan la chhenfakawm dawna i briat avang a ni a. Kan dihmun ni ta chu heti hi a ni a, i hai lova. Tunah pawh sipai bawk nei turin min tir leh a. Mahse ka pa, ka brilb dawt mai ang che, ka nei dawn lo. Sipai bawk a nih vang lah a ni hek lo. Pasa! neih ka duh hunah chuan i mi tirh ngai miah lovin ka duh chu ka sawi mai ang. Ka thlan sual leh ka rethei ang a, ka thlan fuh leh ka nuamsa deuh anga a ni mai.

"Ka sawi fo tawh kha, kei chuan hmàngaihna kawng ka thlang a. Ka dubber nei thei lova hetia ka awm ták rau rau-ah si chuan, ka lungtlukna ang ka hmu zo ta lo a nih leh pasal lovin ka awm mai mai ang. Ka fanu tê khan min dampui se chuan ka tulpui ang a, nufate hnena ka awmpui theih loh leh ka hmeithaipui mai ang, ka tirilru thin a. Mahse min dampui ták loh-ah si chuan, ka duh ang ka hmuh ták leh a tha, ka hmu ta ngang lo a nih leh ka chantawka khawrelah ka ngai hmiah ang," a ti tlat mai 'a. A pa chuan, "I va han luhlul tak em ! Chuti ringawta awm chu mihring nunphung a ni lo, i hmakhua kan ngaih vang a ni tih hre ta che. A tawpah i khawharin tu sawn emaw i la pawm ang a, i hmel mawina a lo chuainn tuman 'ka ui ka ar' an ti duh lo vang che," tiin a hma ang 'a tir na ngam chiah tawh si lovin a tir ngar ngar a.

Rozami lah chuan, "Pawi thertê lo, Zatluanga ka neih avanga ka nawmsak dawn leh dawn loh min hrilh thei azeng lah i ni lò va. Tlâng kama ka hriat dan pheichuan a nupui sun ták thin dan pawhin sawi a kai deuh niin an sawi asin. Kei pawhin nei ve ta chiah ila ong chauh ngo ka an dawn kan sawi thei hlei nep," tiin a hnial a. A pa chuan, "Lehlamah mi nupui pawmlai nei te hi i lo ngaizawngin, mi nu lan i tum ru reng te hi a ni lo maw? Kei takngial pawhin in chanchin hi ka hriat ruk danin khaw dang

in la hawi hauh lo niin an sawi a ni. Chu avanga hmanah pawh ka hauh hrep tawh che kha. Mi pa chhuhsak i lo tum ru reng a nih ngat chuan ka huat ber a nia. Tua achinah tu thik tur mahin khawsa tawh hauh suh ang che," a ti a.

A pain a tirh nat ngam tawh loh avangin Rozani pawhin hlau bik tawh hek suh. Neih a tum loh thu chu tlang deuhin amah ngeiin thu a pawtchat hmiah a. A pa hnenah pawh, "Mi neih luihtir tumin talhfiak nen mi khalh chhuah pawh tum mah la, ka thih phah phak mai ang. Awmkhauh nekin tharumin min hruai lut lui ta pawh ni ula, Zatluanga kiangah hrim hrim chuan ka mu dawn lo reng reng, ka mu dawn lo huthual." a ti bawih bawih a. A pa chuun, "I va han rapthlak tak em Rozam, a zah pawh i zak lawm ni? Chuti te-a i tawng?" a tih labin an chuan, "Zak law, ka zak miah law. I thu ka awi avanga ka retheibzia lah i hre reng. I thu awih hi zawng retheihna leh hrehawmna khua tiseitu lek a ni. Thanseia min neih luihtir avang chiah khin a ni, tun thlenga hrehawm reng renga ka la awm chu," a ti phiar phiar a.

A pa chuan, "Kan lo tirh sual tawh che avanga i retheih chu a lawm kan hriat a, i nawmna a nih beiseia kan tirh leh reng che ni. Hetia khawhar taka thian kawm tur pawh nei mumal lova i awm hi kan khawngaih chia. I thiante zawng zawng labin puak leh kaih an fawm tawh a. I kawm rual loh

nula naupang tē tē zinga nang tarsen lo phar lo phar hi nuam i tih tawh loh tawp reng hi. Nula thian pawh nei lovin, mi alaia phukphak lo ber, ruahtui tam thla an sawi ang maia pa lei bē būr Sabuta nen in inthual in inthual reng pawh hi a mawi hlei nem," a tih lai chuan, "Ka duh zawk, tleirawl sawaw nui thler mai mai kawm ai chuan, ani tlangval azawnga tlangval hlauhawm lo ber, kalna lam apianga him taka min vengtu, ka thu awih si, mawngzang si leh themthiam si hi kawmah chauh na na na chuan ka duh daih zawk. Min lo ngaizawng ve tehreng pawh ni se, ka tawngkamah a lungawina tawk a hmuin thian hlauhawm lo ber a ni," a ti leh êt si a. Tichuan, Zatluanga palaite chu hlawhchhamin an jin leh ta a.

Rozamin a. inleng a hnar fithlak hnu lawk chuan, a pa u chiah fapa, sipai ve bawk, a nau-pan laia a pa-in ser huan siam a duh avanga khawthlanga a pem thlakpui Siamliana chu an khua-ah a lo zin a. Hun rei tak Rozami te nen an inbmuh tawh loh avanga rawn tlawh chhuak tura lo zin chu ni mah se, ami hriat chian tak Zatluangan Rozami a nei dawn tih thuthang a hriat avanga lo zin hmanhmawh chu a ni zawk mah a. A nei tak tak mai ang tih hlauva zin hmanhmawh mah ni se, an lo hnar fithla tih a hriatin a thaw huai a. Zatluanga chanchin chu a lo bre bulfuk viau mai

lah tak a. A sawi dan chuan : —

“In lo neihtir mai ang tih ka hlau khawp a. Zatluanga hi kan khaw bul hnaivai tak, khaw tê tak tê-a awm a ni a, Chhungkaw khawsa thei ang reng tak chu an ni na a, mi intivei leh chapo chhungkua, kutkem pawh nei deuha an sawi kumkhua ațanga seilian a ni a. An khawsak theih-na chhuangin kan khaw nula hmelfha Zairemi neih tumin a vir a vir a. Palai pawh tum hnih lai chu a tir a ni awm nghe nghe e. Mahse an duh theih si loh avangin thah a tum ta a ni ber ang chu, an ti. Zana a lakai lui chu chhuat awng ațanga kabhlum tumin in hnuaiah silai nen a veh ta a. Phai chhuatte chu mautak dâp chhuat mai mai vek a ni a. Chu nula lakaiin a inlengte mei a zialsak lai takin in hnuaia thir ni-awm takin thawmmiwl a khak ri a hre ta a. Mahse ngaih that lohna châng a hre hlei lo va.

“Chutah silai a puak nghal dawt a, in chung chu zen khu a zam nghal chuai a. Zairemi chu a țe thawt a, mahse a vanneih asiamin, a lakai lai thu-thluang dawrh kâk malpui tâng chunglam thawi thi thawt chauhin mupui chuan a puan bih lai a kap tlang a, rappui-chungsang zâ thawi hêk hluwkin ditip a verb chho siah a. A inlengte nen an buai nghal ta nuai mai a. Chuti teh thuta thil thleng chu a nib avangin, an buai phili hamhaih zovin a kaptu man tuma in hnuaia lan ngaihven rau

nachâng hria an awm lo a. An buai phili chhung chuan Zatluanga chu man phak lohin a lo insaseng fel hman tawh ni awmin an sawi," a ti a.

Rozami chuan, "A kaptu chu Zatluanga a ni ngei tih engtin nge an hriat?" a ti a. An hre tlai reng a ni. A silai ken kha mi silai a ni a. An veng ami a hawh, a kah hnu-ah a thi nge a dam hre lovin, in hnuai atanga a tek chhuak ta chuan an veng a pan ding vang vang a, a silai hawh chu a pe phawt a. An in pawh tlawh tawh lovin Aizawl a pan nghal a. Chu a silai hawhna te atang chuan Zatluanga ngei a nih chu harsa lo takin an hre chhuak mai a. Mahse a titu kalna lam-awm, an han chhui chian tak tak chu nikhaw rei deuh hnu a nih avangin, Aizawl lama an um chhoh meuh chuan sipai a lo tang fel êt tawh a. Chuti chu a lo nih tawhab si chuan, nula Zairemi pawh kaplum ta em lo chu an ngawi ta mai mai a ni. A fimkhur tawh lovin silai ngul khan in hnuai thawmmawl khak riktir kher lo pheis chuan a kaplum der ang chu," a ti a.

Chumi a'n hriat pheis chuan a palaite a tibeidawng chu inchhir lo tak rilru chung leh a pa nek pân hian, "Awi a rapthlâk! Kan lo inrem ang tih ka hlau bnuhnawh lehzual," a ti a. A u Siamliana chuan, "Chu chu a lawm ka hlauh a, heng thleng thlenga ka lo kal ni. Ka lo hriat dan pheis chuan zawlthu thlung diam tawh che u-in an sawi a. Ani

ka mi hriat chian mi ber kher a lo ni a. Kan khua a inhnaih chu thu dang, keini aia rual u deuh hi a ni a. Sipaia ka luh ve kum 1942 kum tawp lam chuan, ani chuan bel khat a lo kai hman tawh a. Assam Regiment din tura Assam Rifles atanga Shillong a chhuk ho hnu hreta lut ve a ni. Sipai atanga a chawl pawh an khua thleng ngam hek lo, khaw dangah a chawlh a hmang tumta thak a. A nupui sun tak pawh mi khua daih ami a lawm a neih. Mahse fa pahnih a nei hman, a thih danah tu ngaih mah a tha hlei nem. Kutman chiah bawk si loh, nanga thingtlang khawkêl atang chuan eng han tih vak ngaihna awm bawk si lo, kha pawh kha an ngawi bo ta mai mai a nih kha," a tih lai chuan Rozami chu a lo chek tlawk tlawk a.

Rozami pa chuan, "Chekah chekah kan va lo tisuai teuh ngai ve le, a hmel ka enin pa itawmpui, a hminga Officer ni bawk si ta chu, Rozami pawh ka'n tur deuh a. Mahse Rozamin a lo hawi lo em kher a, kan inti lui duh ta hlei lo va," a tih lai chuan Rozami chuan, "A hmel khan kei chu min rap ru deuh tlat mai a. A hawiher reng reng kha ka nginat zawng hmel a nih loh bakah, a nupui ni tura ka'n inchan chhintirin ka tim uai uai mai a. Han nei zia hi ka ni lo reng reng," a ti a. Simliana chuan, "Ka pa sawi ang chuan, a punrua leh a hmelah ringawt chuan thlan sual sam deuh

tur chi maw le. Officer ni ve ûr si, hmelcbhe bawk si lo, taksa inphut, palian inzo thoh mai a ni a. Dubna lamah chuan fel tak, mahni hmasial a thiam avanga kum ruk leka Jemadar kai thei a ni reng a ni," a ti a.

Rozami pa chuan, "Kan hlawhchhamtir ta chu a lawmawm chauh ni lovin palai tir meuha an lo leng chu a vanduaithlak thung a nih chu. A nula neih tum te chung a kutthlak dan atang tawhin keini tan pawh ngaih thatna chi a ni lo. Tunah hian a palaite chu an thleng thla fel zet zawt emaw chauh a ni ang a. Tun hmaa a nula rim hlawhchham laka a chet duh dan enin Rozami tan pawh a hlauhthawn-awm a nih chu. Inti sipai hotu, sawrkar laka tlangtla inti ni bawk si ta chuan hriam a lek lo vang kan tih theih tâk loh chu. Chuvangin, Rozami pawh a rang lamin i ute khaw lamah tukhaw hriat zau lohvin insaseng la. Kan ngaihthat hunah kan rawn chah leh mai ang che," a ti ve hial a. Tichuan, Rozami pawhin a pate unau zinga upa ber hmeichhia, Rozami nî fanute khaw lama inthiarfihlim ruk chu a tum ta a.

14. "KAN INTAWHNA LAM KAWIAH"

- Durra Chongthlu

YAPTHUAMA leh a nupui chu thil eng emaw hlekah an inbat deuh fek fek reng ta mai a. Hmaichhana Rozami a liah hrep chungchangah erawh chuan, zahawm tikin a pa'n a zilh tawh avangin, a thinrim hrikthlak ve kher chu, a thawng nat lutuk a hlauh avangin a insum hram hram a. Mahse rilru-a riak awm ve ta reng si chu, thil tē thum tēh pawh inggaihbelin inkhakna fungah an hmang ta so mai a. An nupa khumlaizawl chu an hmang nuam dun vak ta lo a. Tukhaw hriatpui vak si lovin an rilru-ah kamtu ruk nei reng si, tilang tehchiam si lovin an nupa inkar chu a thel-thaw ru riau mai a.

Chutih lai chuan Thanthuami lehkha rawn thawnin, Rozami inleng neih thu leh an tihbeidawn thu bakah, a inlengpa chu pa huaissar zet mai, tun hmaa a ngaihawng pawh a neih theih loh avanga kahhlum a tum tih te an hriat avangin Rozami pawh a rana rana lo, inventhawn thila khaw danga dah bo an tum thu a rawn hrilhna lehkha a hmu a. A zin bona lam tur erawh chu, Thanthuami ngei pawh a hrilh loh avangin a hriat bik loh thu a ziak bawk a. Chu lehkha-ah chuan thu dang ziak tel miah lovin lehkha them hran hian Rozami kut-hnu ngei, thu tawitê *'I lakah demawmin lo awm*

tawh mah ila, min la hmangaih ve duh reng a nih chuan, chu i rilru ringawt pawh chu pasal lovin ka tar hlumpui ang' —Rozami, tib ringawt hi a thawh tel a. Chu chuan Kapthuama rilru a khawih em em mai a. Chuti khawp chuan a chungah a la inngat pumblum a ni tib a briat chuan a thaw hawk a. "Chuti fakauva min hmangaihtu chu damchhunga a khawhar loh nan Pathianin kan tan kawng a la buatsaih ang," a ti rilru a.

Hmingdailovi chu a nupui dik tak a la nih si avangin a mitmei ven loh theih niin a hre si lo. Rozami a thik em em pawh chu thiamawm a ti tho mai. A rilru tak phei chu hria se chuan pasala a pawna pawm ngeih loh niin Kapthuama chuan a a inngai vetho mai. A mawi leh mawi lo thlu lova mi dang zinga a thikthu a ânpui chiam thin erawh chu a thiam lohna ni chauhin a hria a. A rilru chhungril takah pakhat a hmangaihna leh pakhat a khawngaihna chu indo mup mup ni berin a hria a. Chuvangin, a rilru thlandaitir deuh a duh avangin mahni chauha zin khawthawn a tum ta a. An sumdawna chhuanlama hmangin khaw chhehvelah puanthan kengin a zin chhauk ta ringawt a. Khaw li khaw nga a thawh bnu chuan a tum loh lam taka her lutin khaw pakbat hi a va thleng a.

Hmelbriat tumah a ngih loh avangin thlen-in zawngin kawthler a suarluan zak zak a. Veng bulum laia in lian tak pakhat chu thlen-in a tana

dilin, kawngka aţang chuan, "Mikhual min thleng thei ang em?" a'n ti dêk dêk a. An nu ber ni awm tak chuan, "Thleng thei e, lo thleng rawh, lo thleng rawh," a ti sawk sawk a. Khum-ai lamah chuan a innghat ta thum thum a. A inngah fel hnu-a kawmchâr thlang lama a thut fel hnu chih chuan, an nula tui ciawi lo haw chuan, "Min chhuah hman in awm em?" a rawn ti a. Kapthuama chuan, "Awm e," tib leh thawh a rual a, a rawl aţang chuan Rozami aw ang chu a ti deuh na a, ani a ni ang tihngaihna erawh chu a hre lo. Tuichawi lah chu an tuum chhuah chhung chuan pawn lam hawiin kawngka-lamhnuah an thu hniun leh daih si a. An inchhuah zawha an han inhu phut mai chu, Rozami lawm lutuk chu a fe vik theih a, mahse a insim hman hram a. Kapthuama lah Rozami ang bawkin a bing chûk chûk a.

Kapthuama chuan, "Eng ti tiha heta awm teh tlat nge i nih a?" a tih lai chuan, "E le, nang pawh engtiziaa lo kal ve ngawt nge i nih?" a ti bawk a. Kapthuama chuan, "Tualkhatah ringawt chuan kan puanthan zawrh kan dah hnawng zo dawn a, a dehral dan ngaintuahin ka zuar kual e ka ti, nang zawk chu?" a ti a. Rozami chuan chuta a awm chhan chu a hre daih tawh tih hre rilru chungin nui saih hian, "He in neitunu hi ka pate unauva upa ber, ka ni sanu a ni a, an nahni chhawmdawl pahin kan khua ka ning deuh tlat a. Zinah min sawm fo bawk nen, zinna hun remchang a awm

thei lo va. Zui tur remchang awm lai chuhin ka kal ve a lawm, ni thum lai ka cham tawh. I lo kal hlahu chu a va tihzia em, thian kawm tur mumal ka nei lova ka khua a har rilruk nen, cham ve reng ang che aw." a ti bawrh bawrh a. Kapthuama chuan. "Nangin i tih te chuan ni e, mahse mi sum-dawng kal lai cham ve reng ringawt chu. Tute emaw hian an lo hria ang a min haw hle tur asin," a ti chuan a nupui mitmei a ven vang a ni tih chu Rozami chuan hre mah se, amahah la lutin, "Duh leh Sabuta chuan lo thik ta mai mai che mah sela ka thlem lungawi leh thei tho ang," tih pahin a nui hawk hawk a. Ani chuan, "Tak tak a, naktuk erawh hi chu inzawrh hlek ka duh dawn avangin ka cham hram ang a, a remchan chuan la zawrh kual zel ka duh deuh a," a ti a.

Chutia an tum loh taka an intawng phut mai chu lawm rilru em em mah se, mi mitmei bawk ven a ngaih avangin, inhmelhriat Chiang tak inkawm satliah ang chauha lan an tum ve ve ru tlat a. Tlai vawkchaw pek hun lai vel chuan, Rozami vawkchaw pe leh Kapthuama puanthan zuar chhuak tur chu kawtkaiha an ding dun a, mi hriat hlau tak chungin, "Kan inkar thil hi tu ngaihbel leh hriat theih hauh loh turin i thup hram hram ang aw. Chuti lo zawng kan thang a mawi lo palh ang e," tiin an inhrilbru a. Tichuan, tlai mi khawilo kal hawn hun awm velah chuan puanthan zuarin Kapthuama chuan kawttbler a suartluan zak zak a.

Zanriah ei laiin a u chuan, "Zami, in lo inhre tawh thin a ni maw?" tiin a zawt a. Rozami chuan "Hria ang chu, a tlangval lai atang tawha ka hriat maw le, Thuama te chu a hmel atang reng reng hian hai chi ni hek lo," tiin a nui har har a. A u chuan, "Eng Thuama nge?" a ti a. Rozami chuan "E, Kapthuama, chuan tang chuan i hre thiam mai lawm ni?" a tih-takah chuan, a u pawh chuan, "A hming chauh na na na chu khawge kan hai ang, a mah tak la hre ve hek lo i, in lo khatih tawh tak kha maw le," a ti a. a nui hawk hawk a. Kapthuama pawh chuan, "Khati tawh e, chang ta si hek lo i, nupui ka nei ve hmiah mai," tiin invei lo hmel takin a sawi sawt sawt a. Ani chuan "Fa engzat nge i neih tawh?" tiin a'n zawt dilchhât a. Kapthuama chuan, "Ka la nei lo, neih ve chu a hun tawh asin maw le. A tawp lamah tihlawk a awm dawn a ni ang e," a ti fiamthu a.

Zanriah ei kham chuan Kapthuama chuan, "Ka pi, tunge in khaw nula hmeltha ber? Zanin chu titak hmelpu in ka'n rim teh ang. Nupui nei tawh ka nih erawh hi chu tu hnenah mah sawi hauh suh ang che u aw," tifiham luam chungin nula rim tur chuan a chhuak ta a. Zan leng len hunah chuan, tlangdung khat nula hmeltha lo zin ta chu, tualchhung tlangval Rozami kawmtu chu an leng khat taih a. Ani kawm a lo nuamin a hmelin mi a lem bawk nen, zankhua-in an nui ham ham reng a.

Kap̄thuama leng ve erawh chu a lo haw leh thuai a. Rozami chuan, "I va lo haw leh hma ve, i tui meuh na'nge?" a lo ti a. Kap̄thuama chuan, "Zan khat lena rei tak len zawng. Chu lovah thlen-inah nula hmel̄tha hmingthang awm reng a, engah tehlul nge ka len rei phal ang ni?" a ti tawngkam tha ve mai a. Rozami chuan, "Nanga nupui nei tawh thlamuang pheng, in nu i ngai i haw hma lek a nih kha," tih pahin rap sira thing hâk a pawt a, mei a tuah tha sawt sawt a. Tlangval pakhat chuan, "Kha kha a alh ral chuan kan haw ve tawh em ang chu maw," a ti a. Rozami chuan, "Haw lo ve, thing hâk tan sa hi kan tuah zo vek ang chu. Naktuk khaw enah in haw law law ang a. Eng nge, naktuka 'nizan' ni leh mai mai tur kan ren viau ang," a ti bawrh bawrh a.

Rozami chuan, "Thuama, vawiin lam i kal bah si a, mut i duh chuan kha, ka siam diam tawh kha. Mahse la mu bik mai lovin kan la inkawm rih ang chu maw le, thenawmte pawhin sabeng an larawn sem hlei nem," a'n tifiawm zui a. Kap̄thuama chuan fiamthu bawh hian, "Kawmchhakte chuan anrawn sem daih tawh kha, zanriah hmeha kan hman kba a ni lawm ni?" tiin zanriahah vawksa an lo hmeh tawh tak a. Kap̄thuama chuan men ve chu châk rilru hle mah se, mut mai chu mawi zawka a briat avangin, chhuak lem lo chungin mut zai a rel ta a. A puan sin tur chu a'n keu a, a sin

tur pang depah leh a phah pang depah chuan a na
puan ngei, mi dang ni se a phal hauh loh tur ve
ve chu Rozami chuan a mut nan a lo siam diam
tih a hriatin a hwm rilru hle a. Rozami inlengte
haw hnu thleng chuan ngwi reagin a mu meng ta
reng a.

Chutia ngawi renga Kapthuama a ngharnat
lai, an inlengte haw tawh hnu si chuan Rozami leh
a u, a thlen-innu chu tapchhakah an pahnih chauhin an
titi a. He Rozami khawsakna nu hi Rozami pate
unau zinga upa ber hmeichhe fanu a ni a. A tet
lajin a nu'n a thihsan a, a pa lah chuan nupui
dang a neih leh tâk mai si avangin tet té atangin
a pu, Rozami pate hnen scilian leh an hnen atanga
pasal nei a ni a. Rozami ai chuan upa zawk hle
mah se, Rozami nen chuan inchhangbung ang maiin
an inkhawm thiam a. Chutia an pahnih chauhin
tapchhaka an titi sep sep chu Kapthuama chuan a
lo ngathla ru reng a.

Rozami chuan Kapthuama nena an chanchin
zawng zawng leh, tuna a dinhmun hrehawmzia te,
Zatluang'n a rawn biaka neih a tum loh thu te leh
Kapthuama rinawmzia leh mihring rintlak a nihzia
a sawi te leh, ani nupui nei a nih tawh avanga an
inbeisei tawh lohzia thlengin a brilh vek a. Mahse
chung a thu sawi zawng zawng chu a laizawnnu
laka a intih rinawm tumna mai mai a nih zawkzia
chu Chiang raka a briat avangin, Kapthuama chu

ngawi rengin a muthmunah chuan a lo nui ru ver ver a. Rozami u lah chuan Rozami rinawmzia leh chuti khawpa hmeltha si, amah ngaizawnga herhtu an tamzia te chu a hriat sa a nih bakah, tu lakah mah sawiser a kai ngai lohzia te a hriat vek avangin, Rozami thu sawi chu a ring tawk em em a.

Rozami leh Kapthuama chu, chu an intawhna lam kawiah chuan, ngunthluk taka inkawm a, an rilru hahna zawng zawng chiang taka inhrilh dun leh inthlahlel dun ngawih ngawih an nih an inhriat tawn kiau avangin, Rozami titi atang chuan, ani pawhin Rozami nena inbeisei tawh miah lo anga a lan a, an rin tawk theihna turin thiam taka awm a tum rilru ta sauh sauh a. Inthlahlel tawo miah lo anga awm der a, ni khat chauh cham tum anga lan a, mahse an inkawm theih dan ngaihtuah avanga chhuanlam remchang tak siama cham muan theih dan tur ngaihtuah ru ran chungin, a muthmunah chuan a lo inngaihtuah neuh neuh a.

Tukthuan ei hma buhzing den lai chuan Kapthuama chuan a thil zawrh chu kawthler a'n thualpui leh zak zak a. Tukthuan ei kham chuan, "Ka pi, ka puanthan zawrh lai hi ka zuar peih tawh lo em mai, ka thang reiin kan nu pawh ka ngai ve tawh reng reng. In duh duh hi thlang teh u, ka hlawk tho tho tawhin ka bria. In kawr khawp theuhin ka hleh ang che u," a'n ti chu Rozami chuan a lo hre thiam kher mai. Nui sang chung hian Rozami

chuan, "Kei pawh min pe ve dawn lo'm ni? Ka duh ve tho asin," a lo ti a. Kapthuama chuan, "Ve zel a, nang mikhual ve ringawt chuan pek i phu ve hlei ncm. Ka pek ve che a, kan nu'n a lo hriat vaih chuan, 'nuthlawi kawr i rawlruk' a ti ang a, a nâ lam min chhawn tlat mai tur asin," ti-a nui hawk hawk chungin mi dang a pek ang thovin a kawr daih tur chu a bleh ve a. Rozami chuan, "Min pe ve a aw, in nu hnenah ka va han sawi leh rua em! I ngam lobzia lah ka hre chiang si a, a nâ lam chhawnin a mut tauhsan ngei ang che," ti a nui har har chungin a chhungte hmuh loh lamah awmze nei takin Kapthuama chu a siai zauh a.

Chumi ni chuan Kapthuama chu thil zawrh tur chhuanlamin a châm a. Rozami erawh chuan a u puanbu la zawh loh chu vawngin a zawhsak hram a. Kapthuama nen chuan inbe em ein lo, mahse rilru inhmu tak si, mitmei leh tawngkama tilang miah si lo va, inthlahlel ngawih ngawih chung siin chumi ni chu an vui liam a. Tlajah chuan arpui thau zet mai, a puanthan hralhna man aia a lak chu Kapthuama chuan a rawn pawm hawng a, zanriah hmehah a talhtir a. Hralh zawk tura an tih pawhin hralh a tum miah lo. Zanriah ei latin Rozami chuan, "Thuama, naktuk chauh chu châm leh ta che, i puanthan pawh i la hralh zawh loh deuh hi," tiin tawngkam tha-in a'n sawm thuphung a. A thlen-inpa pawh chuan, "Ni e, kan inhre dawn chauh a, i kal leh maiin. Tun hnua i lo kal

leh pawhin in dang pan lovin kan in hi i rawn pan ziah dawn nia. Nangni ang sumdawng hi zawng in la vah in la vah dawn hi," a lo ti ve chuar chuar a.

An nu pawh chuan, "Ni teh tak e, châm tak rawh. Mamawhna riau che kan nei, kan hre chhuak. Puanthan zawrh thahnem i ngai vak tawh lo baw a. Kan naute lah naktuk hi an châk (ren) chhuah tum ni a ni a. Kei lah ka lamit chhum lohin ka dah rei ta lutuk a, ka la chhum tum ni a ni baw si. Nang tlangval awmkhauh thafuan ruh tur awm lai. Hman ni-a Zami nen kan thingse kangpar hmuh kan beih huphurb si kha, Zami nen hian va kit blaueh teh tak u, a remchang blaueh e. Kan kih thuai loh chuan mi'n min kih khalh blaueh ang e," a lo ti ve then a. Kapthuama chuan fiamthu hian, "Kan nu-in a lo hre reu reu ang e. 'A zinna lamah nuthlawi hmeltba zet nen, an pahnih chaubin thing an phur dun' ti-a lo hrih duh an awm vaih chuan a ling nasa mai tur asin," a ti bai bai a. Rozami chuan, "Ti ang hmiang, nang nupui nei ka phurhpuh duh mah nak che chuan. Min suai dawn loh phawt chuan tumah ka blaueh hlei nem. Tak tak a, thing pawh kan la phur dun zen, zen lo ya, nuthlawi leh pathlawi chu i inzui chhuak dun teh tak ang," tip pahin Kapthuama hma-ah chuan chaw a khawrh tawn tawn a. "Chaw ka khawrh loh che chuan i kut a zumin naktuk hian min hawsan blaueh dah ang e," a ti a.

Zan muthmunah chuan, châm leh chhan'tur
 chhuanlam remchang dang dap lova a thlen-inte
 ngeiin châma an chelh tâk hlahv avangin Kapthuama
 chu a lawm rilru hle a. Kapthuama chang lo
 Rozami hlei hlei chu a hlim a. Mahse chung an
 hlim rukna leh an inkar boruak hmangaihna romei
 zam chiaï chiaï reng chu, mi â lo ve ve tih takah
 an thup thiam hle a. Ualau taka a nupui neih an
 sawi ri chhen pahnih thin te, duhsak ve awm lo
 taka a puanthan zawrh lai a hleh ve te pawh chu
 an inkara hmangaihna thuthlung nung reng zar
 hliahtu lek a tana an tih a ni. A tuk khawvar
 nghakhlel tak ve ve-in chumi zan chuan an mu ta a.

15. "KA TAKSA CHU MI DANGIN....."

— *Rozami*

UKTHUAN ei kham chuan Kapthuama leh Rozami chu thing phur turin an inzui chhuak ta a. Rozami chuan paikâwngin bahlnuk leh breifang-tlan leh a ritkam tur puanhlap leh Kapthuama put chhan tur a phur a. Kapthuama erawh chuan chemtum chauh a hum thung a. An thing ding ro hualna hmun chu kar lovah an thleng a. Kapthuama chuan bahlnuk breipuiin thiam taka hâr la-in a'n vaw thlu kau mai a. A thing deh a bar-sa lem lo bawk a, a tum tawkin a han tan zung zung a. An pahnih chuan hmun rem laiah pu khawmin a fâk tawkin an ek leh vek a. Uluk taka thingai chheha chhepin an singsa zo thuai a. Rozami phurh tur erawh chu thawn sa diamin an do ding a. Kapthuama put hawn tur pawh tum hnih daih an ruahman bawk a. Chawhmain an fihlim titih ta mai a.

An peih fel hnu chuan an kiang khiangpui buk hlim hnuai rualrem laia hulbu hnab phaha thu dunin meizuk an han siam tê tê phawt a. Rozami chuan, chu khaw lama a zin chhan leh a inleng neih thu, lehkhâa Kapthuama a lo hrilh tawh chu Chiang zawka a hrilh leh hnu chuan, "Kan inhmu hlauh hi ka va han lawm tehlu ngai em! Pathian ruat a ni ngeiin ka ring. Nang chuan ka rilru leh duh dan engkim i hre vek a. Tunah nang chu

nupui duh tak pawmlai nei ni mah la, kei chu i tan ka awm reng tih i hai hek lo. I tan ka awm reng avanga i laka inphalrai ngawt lah ka tum hek lo. Amaherawh chu, ka lah eng rilru chiah nge i put ve tih erawh hi chu ka hre duh a ni," tiin a han zawt rawt a.

Kapthuama chuan, "Ka nei dawn che, ro dang a awm thei tawh lo. Amaherawh chu, i sawi fo tawh angin, hningchhe taka ka nupui lan a nga i lan loh theih dan tur chu hunin a la hril mai ang. Mumanga min hmuh ang leh, kei pawhin ka hmuh angin, a hun tur chu tunah la sawi phâk ni lo mah se, kan la innei dawn tih erawh chu a chuang kâk, Pathian remruat hun a thleng mai ang, dam hi hauh teh phawt ila," a ti a. Rozami chu pawt hnain a kapkara thuttirin a kawngah a pawm hle hle a. Rozami chuan Kapthuama thing kilna kut durh phung chu khal niap niap chung hian, "A nih, i nupui i ma dawn tihna em ni?" tiin a'n zawt khauh a. Kapthuama chuan, "Ka hre rih lo, zep nâk emaw, kan inkar boruak a nuam lo ta hle mai a. Tuna ka zin chhuah chhan pawh hi kan nupa boruak nuam lo ka tlanchhiatsan duh vang a ni a.

"Mahse ka zin hi remruattu fel takin rem min ruatsak a ni ngei ang, hetia kan intawn remchan danah hian. Amaherawhchu, nang leh kei hi kan induh na e, tih avanga ka nupui mâk hmingchhiat emaw, nangmah avanga sumchhuahtir emaw lah ka tum miah

bawk hek lo. Mahse tuna kan la hriat phak si loh, hnai tak si-ah hian, kan pahniha thiam loh ni hauh si lovin kawng a la rawn inkeu kaw dawn tlatin ka hria. Chu kawng chu engtia rawn inkeu hawng tur nge tih erawh chu a la hriat theih loh a nih hi. Mahse mawi remchang takin kan hun a la rawn inher rem ve ang tih hi ka ringhlel hauh lo," tih pahin a kuai vanvadak a, "Chu avang chuan e, tunah hian nupui pawmlai nei mahila, ka nupui chuan min nei tak tak chuang lo hi ka demawm tih chu ka hai lo. Nang nen kan inpumkhat hunah erawh chuan kan 'innei' tawh ang. Tuna ka nupui nen erawh hi chuan kan innei si lo. Zami, nang chauh hi," ti vawng vawngin an biang leh biang insiktirin an hau ngawi dun vang vang a.

Chutah Rozami chu a thawhtir a, a thuthluang chu inhawi tawna inkapkalaktira inpawm vawng vawngin Rozami chuan, "Thuama, ka hmangaihin ka duh ngawih ngawih che asin. Naktuk lawkah min hawsan leh mai dawn si a. I tel lo chuan ka nun hi a ruakin a then a. Nang nena kan awm dun erawh hi chuan, khawvel chim buai phak lohva Chawngmawii leh Hrangohhuana ang khi kan ni berin ka hre thin. Nuthlawi ka nih avang hian min la iai chuang lo takzet maw? Nang chu pathlawi ni ta mah la, kei tal hi chu nula hnahkhat la ni ila chuan ka thinlung pangkhing hi a hliam lo tur. Min la iai lo takzet maw?" tiin a'n zawt

leh a. Kapthuama chuan Rozami hmai si rêt chung hian, "Ka duhlai hmeltha, ka la iai lo chia, ka iai chuang miah lo che. Ka iai che i hlah avanga i thinlung pangkhing damlo chu khawnge ka'n thawi dam dawn' teh ang," a tih zawha a hmui tuai pak laiin Rozami chuan, "Ka lawm e, ka dam ta sawng sawng mai. A hnawihna tur dik takah a hnawihthu tur dik takin a damdawi dik tak i hnawih tâk avangin ka dam ta duhlai, kei paw'n ," tiin a'n rian ve salh a.

Rozami chuan, "A la tawh lo, i laka ka la dam zawh loh tâkin, i thinlung ka tihnatna tenawm tak hi inchhir avanga sâwt thei ni tawh lo mah se, ka hmangaihna che hrualhrui chu dul lai nei miah lovin ka pawt mar reng a ni tih i hriat a, i thinlung ka hliamna nâ tlema a chhâwk theih deuh tâkin," tih pahin Kapthuama chu a'n pawm nghet leh sauh a. Hmui phuo che inkhak phaka hnai hian, "I thinlung ka tih natna hliam damna tur a nih phawt chuan, kei tuarchhel loh avang leh beidawn hma avanga nuthlawi hi, ka taksa chu mi dangin hliam tawh mah se, ka thinlung erawh chu tuma'n an la hliam chuang lo. Kei mi dawihzep leh rinawm lo, a hma zawnga Pathian leh vangtlang hmaa phatsan che tum lo, mahse phatsan leh si che hian, khawnge ka'n.... .," a'n bur leh ngar ngar a. Thaw hlawp hlawp chung a dak chhuaka in-en nui sak hian Rozami chuan, "Kan damchhung

hman dun dan tur ni tawh mai se ka va ti em!" a ti thawp sat a.

Chutah ralkhata naupang sava veh in-au thawm an hriat tâk avang chuan an tho va, ding chung a inpawmin Rozami chuan, "Kan hawng ang a, mi hrang kan ni leh mai dawn chu a nia. Tun ang reng hian uun hi hmanang dun tawh ila chuan mihring nih hi a manhla tur, En teh Thuama, saw ta tlang lang viai viai saw, Phulzau tlang a nih saw. Saw tlangah sawn hmanah khan tuma la thliah loh ve ve pangpar pahnihin parfung kan chawi dun a. Tunah crawh chuan, he khiang buk hnuaiah thung thliah hnu pangpar uai tawhten, par thar chhuah leh tum a, tui thar kan inleih leh thei ta mial hi ka va lawm em! Tun hnu-ah chuan mi dang thliah tawh loh tura inpar zawmin kan inkhawi thiang tawh dawn nia," inkham lo deuhin Kapthuama chu a kuah vawng vawng a. Rozami tluk bawkin Kapthuama pawh chuan thlahlel ve tho mah se, nupui pawmlai nei a nihna chuan a rilru kil khatah thiam loh a chan-tir ru veng veng thung a.

An haw dawn chuan an thutpbah bulhu hnah chu an paih darh vek a, thu dang hlir sawiin an inzui haw ta a. In an thlen chuan an thlen-innu chuan, "Rin ai takin in va lo haw hma ve, mipa âwmkhauh rawih nge nge a manhla e," a lo ti chul a. An chhungte rin aia an haw hma avang chuan, a chhungte pawh an ngaih a tha niin an ring; a. An

mitmei an ven avanga haw hma pawh an ni reng a. Mahse an lo haw tlai deuh lo chu an inchhir dun hruhnawh leh rum rum a.

A haw dawn tuk, tukthuan ei hma, an chhungte chhuah reh lai taka Kapthuama haw tur insiam chuan. a puanthan zawrh zinga Rozami mawi tih ber chu a pawnfen atan a rawlruk zauh a. Chaw ei khama a chhuak tur pawh Rozami chuan insum ru tak chungin a hre lo lui der tlat a. A chhuak turin kawngka a kân dawn chuan, "Zami, ka kal e aw, thu engmah mi chah duh i nei lo maw? Nang engtikah nge i haw ve ang?" tiin a'n zawt a. Rozami chu a tek chhuak vat a, kawtkaiah chuan, "Chah duh nei lem lo ve, kar khat emaw ka'n cham leh ang a, ka lo haw ve mai ang. In nu kha chibai min rawn buk mawlh mawlh dawn nia," tiin mi dang hriat lai chuan a'n tiring lui a. Kawtkaia an din dun det lai chuan zawl sep hian Rozami chuan, "Ka va han ngai dawn tak che em! Vawin lah nimina kan sulhnu chhuin, mahni chauhin ka va phur dawn emaw a ni si a. Nimin a ngaihawm hle dawn zawng a nih hi," tih pabin mittui tling piau chung hian a melh ralh a. Kapthuama chuan ngawi reingin mi hmuh loh lain Rozami biang chu a piai zauh a, kawtkaiah chuan an inmangtha ta a.

16. UIIN A LUAK HNU A EI

AN KHUA-AH chuan sumdawng nge mihlim khaw fang zawk tih pawh hriat loh tlangval phanchang lam, sang thlerh thlawrh hmel fel tak, Pathian thu-a tui hmel tak leh titi thiam tak hi a lo kal a. Tlangval ngaihawm tak hmelpu, hmel hlim tak leh nelawm, nun dam dup mai niin a lang a. Chumi tum chuan ni li ni nga lai a cham a. Pathian thu-a a titi chu an ngaihlai duhin an kawm lai lai thin a. Chumi hnu-ah pawh chuan a rawn lang ta zoh zoh reng a. Hmel hlim tak leh inngaitlawm tak, nungchang ngaihawm tak, awki hniam ruiha titi thlup thlup chi ngang a ni a, kawmtu a hmu lek mai a. Zai lah chu a thiam fu lehngal a. Malzai chi phei chu a ni lem lo na-in, tawnghriat-loh zaia kiu ruai ruai leh lam dawrh dawrh ni si lova a lam vei zuk zuk thiante chuan mi a lem khawp mai a. Chu tlangval, khawchhak lam atanga lo chhuk, pa ngaihawm tak leh belh chian dawl tak hmelpu, Kapthuama te khaw nuho leh nula bovin an lo hlut em em hming chu 'Chalngenga' a ni.

A lo kala a cham chhung tawh hi chuan, inkhawm ban leh inkhawm loh zan remchangah chuan, nu valai tlawngawl zan hna nei lo leh paho chenin a thlen-inah an kil tiah thin a. Chhun lamah ni se, Kohbran upa inah leh damlo inah te, len hrehna

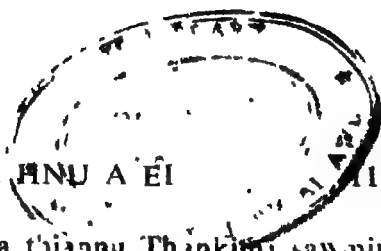
nei miah lovin lenga an sawmna lam lamah a leng
 kual baw k a. Tupawhin bia se dam duai, hmel
 klím tak, thuhnuaírawlh dūk leh nun tlawn tak
 hmelpuin a chhawn thei zel a. A chang leh nau-
 pangho infiam zingah an nun mawi tawkin, a tuina
 ber a ni ang e tih turin a tei ve zuk zuk peih a.
 Khawlaia mi thing ek han ehpuí ve mai te, thlen-
 inte tui chawi leh hna sekrek tul apiang khawihpuí
 chenín eng tih mah hreh a nei lo. Mí zinga a awm
 reng rengin mí rilru nat theihna lam hawiin tawng
 a cheh ngai lovin, tumah a cheksawlh ngai hek lo.
 A bula awm a hahdam em em a ní.

Chalnenga chu Kapthuama nupui Hmingdailovi
 leh Kapthuama thianpa Liankhuma nupui Than-
 kimi te pawhin kawm tehah an nei a. Thankimi
 erawh chu a chhangchhiat deuh tawh avangin
 azawng aza-in Hmingdailovi chu a thurualpui thei
 lo va. Hmingdailovi chuan Chalnenga chu a kawm
 tam tawlh tawlh a, a ngaina tial tial baw k a. Ani
 Hmingdailovi lah chu hmeichhe kawtlawng, nula
 hnakhhat aia tha suah mai, nu lian zet zawt, a
 ching ni maw, thau si tha mum ngo ngaihnohei
 sūrh mai a ni a. Pasal pawmlai nei mah ni se,
 zar buaitu fa nei ta lo chu a hman ang reng fu
 baw k si a. Mite angin zan lamah lakaib leh hna
 tul dang khawih tur a nei mumal baw k si lo.
 Kapthuama lah chu zan tin a leng chhuak daih
 baw k si thin a.

Chutia Hmingdailovi'n Chalnenga a ngainat tâk deuh chinah chuan an inah pawh a tlangnelin chaw eiah te an sawm a. A hminga dawr lo nei ve ta chu, a mamawh lei chhuanlamia Chalnenga chuan Hmingdailovi dawr nghak chu a len chilh ta fo a. Kapthuama chuan a nupui mitmeng atang chuan Chalnenga zun chuan a nupui chu a zêm no riai tawh tih pawh a hmu kar a. Zan tin sal lovin Chalnenga kawm tur chuan Hmingi chu a leng ziah a, zan rei tak taka a haw châng lah awm. Kapthuama'n a ngaih-mawhna a tih lan hmain a pa zawk chuan a ngaimawh deuh viau a. Mahse a pasal berin engkhaw kha sawi ta lo chu a khak mai bik lem lo. Mahse zan pelh haub lova leng ta chu zozai a ti ta lo deuh a ni ang, Kapthuama pa chuan, "Hmingi, in chhung i chhuahsan zing lua deuhin ka bria, ina awm tam tum hram hram teh, hmeichhe dang awm lo kan nih hi," a ti chauh a. In hrang chang tawh Lalhlunchhungi erawh chuan a u nupui ten cheh lutuk chu a lo ngaimawh hman hle tawh a. A pasal ber Kapthuama erawh thung chuan kamkhat maha a la tih rik loh bakah hre-awmin a awm duh lo hrim hrim thung.

Mikhual ni na na na, pem ni si lova mi khuaa cham kumkhua thu awm hek lo. Chalnenga chu a haw leh ta rih a. Mahse rei rial lovin a rawn lang leh thuai a. A lo kal leh tih a briatin Hmingdailovi

UIIN A LUAK HNU A'EI

chu a vir nghal vat a, a *thianu Thakimi* sawnin a thlen-inah an va chibai a Chalnenga pawh chuan Hmingi'n a ngaina tih a inhriatin a likah a nelawm thei ang berin a inhawng zau sauh sauh bawh a. Kapthuama ber lahin a nupui chu chihun-ah a ni emaw, zanah a ni emaw, a sezawl chhuah tawp mai zel si nen. Chhetê maha Kapthuaman a nupui a khak duh lo chu mit pawhin mak an ti a, an dem ta zaw lek lek a. 'Eng ri ru tak chu pu ang maw' an ti ru sep sep hlawm a. Ni khat erawh chu, a nupui hmuh ngei turah Rozami lehkhawrawn thawna a thusawi tawitê : — *'I lakah demawmiz lo awm tawh mah ila, min lu hmangaih ve duh tho i nih chuan, chu i rilru ringawt pawh chu pasal lovin ka tar hlumpui ang'* — Rozami, tih ringawt chu yak chhawngin a hnutchhiah a.

Hmingdilovin chu lehkhaw a'n hmu zet chu a têt chhe nasa ta mai. Mahse Kapthuama chuan eng danga chhang lo chuan, *"Mi nupui ni mah la, min hmangaih ve duh tho i nih chuan, chu i rilru ringawt pawh chu, nupui lovin ka tar hlumpui ang. — Chalnenga, tiin i thlak zawk mai ang hmiang,"* nui ruh ruh chunga a han ti zet chu a nupui chuan, *"Nangni angin kan awm ve lo reng reng. Keini chu Pathian thuin kan inkawm a, nangni chu tisa-ah pawh Setana lawmzawng ber, tisa châknâa khat chungin a lawm in inkawm,"* a ti hmuar hmuar a. Kapthuama lah chuan jawng awmze .

nei tak tak thinrim awrawl si lo hian, "I aw chu Jakoba aw a ni a, i tak erawh chu Esauva, Jakoba ka hmangaih a, Esauva erawh chu ka hua. Zawng-in a ngumkhâk hmu lovin thiante ngumkhâk a nuih. Vawkpui pawh a inbualna lamah a kir leh a, ui pawhin a luak a ei," te a tihsan vel mai mai a.

Hmingdailovi chuan a pasal thusawi chu amah denna awmze tha lo tak nei niin a hre si, a awmzia a man chhuak thiam chiah si lo. Mei nei taka a inngaihbel tura a sawi tih erawh chu a hre thiam na meuh mai. Rozami tawngkam kher kher a chhiartir avanga Rozami a thik luatah ama nun hre chang lêk lovin, chhan leh vak ngaihna hre bawk si lovin a tûmkhum ta mai mai a. Chumi ni ngei ngei tlai lamah pawh chuan Hmingdailovi chuan Chalnenga chu, "Intawngtair ka duh," tiin a la pan leh ta tho va. Chalnenga chu a thlen-inah amah chahin Pathian Leikhabu chhiarin a lo awm a. Hmingi chu a hmuh veleh Chalnenga chuan, "Lo leng hlauh teh Hmingi, ka khawharin leikhabu ka lo chhiar a, mahni chauha i lo kal, eng nge i duh?" a ti a. Ani chuan, "Ka hun neih remchan lai chuhin i mi tawngtai beiseiin ka lo kal zawk a ni," a ti a.

Chumi tuma Chalnenga tawngtai chuan Hmingi rilru chu a hnehin a kuai her hle a. Chalnenga lah chu val-upa fîng kherek tak mai a nih avangin,

Hmingdailovi chu a hmuh tih phat aŋanga Kap-
 thuama laka Hmingdailovi rilru tihhnuala pawhpen
 tum ru pân chunga Kapthuama chanchin zawng
 zawng pawh a ruk a lo chhui tawh a ni a. Rozami
 nena an tun hma chanchin leh a nuthlawi leh hnua
 an inkawm dan chenin a lo hre ru vek tawh a.
 Rozami hmelthatzia leh nêp a har dan tur pawh
 a lo hmu ve tawh bawk si. A lang apauva Hming-
 dailovi chu vuipui hauh si lovin, a aikaih thiamna
 rau chuan Hmingdailovi chu zial thluk tum ru
 pânin heti hian Hmingdailovi chu a'n ŋawngtai ta
 a, "Beliara leh Krista chuan eng nge inzawlna an
 neih? Thim leh êngin eng nge in-anna an neih?
 Uain thar chu uain peng hluia an thun chuan a puak-
 keh lo ang em ni? Tûr chu tûr bawmah dah se la,
 khandaih pawh a paiah khung rawh se," ti-a a'n
 chhamkhum hluam hluam meuh chuan Hmingdailovi
 dik ti lutuk chu a mûr ur ur a, a si ve hlap hlap
 a. Chalngenga chuan thil a hria hi a tikhawp a,
 a ai chuan a zial thûk ta tawlh tawlh mai a ni.

Chung lai chuan ani Kapthuama lahin sum-
 dawn bak ngaihtuah dang nei lovin a lo hmanhlel a.
 Ani Rozami lah Paihian pawh lire chang lêk lovin
 a dinhmun rahbi tleu lutuk tawh leh khawhar si
 chu a thêmvêl ruai ringawt bawk a. Rozami chan-
 chin chu tu hnen hnen emaw aŋanga Hmingdailovi
 chuan a lo hriat ve nual si thin avangin, amah chu

Uain thar, savun peng hlui Kapṭhuam-a inchbung lut ta anga inchanin, ani êng ang leh Kapṭhuama chu thim niin, Chalngenga ṭawngṭai thu cbham aṭang chuan a inggaihbel tlat mai a. Rual lo taka ring lo mi nen nghawngkawł bâṭ dun niin an nupa chu a hre ta a. Chalngenga ṭawngṭaina chuan a nun a chawmin a ngaina tawłh tawłh mai a.

Hmingdailovi chuan a pasal kianga awm chu a ni telin hahthlak a ti tial tial a. Chalngenga bula awm lah thlamuanthlak a ti tawłh tawłh bawk a. Mahse mualpho a hlauh avangin a theih ang tawk chuan a insum ve ṭang ṭang a. A lo rei tak deuh china a nupui nungchang chu a danglam tâk em avangin, Kapṭhuama tan pawh phurrit tling thei dawnin a lang ta a. Mibring dana a nupui a la nih miao si avangin, a thunun loh luat chuan mi dem pawh hlawh thei mai dawnin a inbre ta a. Leblamah a nupuiin rilru dang a lo pu ta chu a 'lungkham-rûki' tan hmun a kian zau sauh sauh a ni tih chu hre mah se, Rozami avangin a nupui chu thlahthlamah mi'n an ruat phah ang a, a tawpah hmingchhiat a hlawh zaw lel ang tih a hlau a. A tawk a fanga thikthu tihchhiat loh theih niin a hre ta lo a ni.

17. PAN LOVAH THO A FU LO

HIKTHU avanga mi mikhual 'haw rawh' tih thu a awm si loh avangin Kapthuama chuan. a nupuiin Chalnenga a hmuh tlem a, a rilru a hruai pên theih deuh beisein sakawr khali a Aizawl-a kalpui a tum a. A nupui chuan a hreh hle na a, pasalten ti ta tlat si chu hreh chung chungin a zui ve ta a. Kapthuama chu thlen-in sahmin banna pangngai sawn duh lo mi tak a nih avangin, a thlenna pângchuam Hmarkaiinu veng a Pi Thangluani in baw chu an nupain an pan leh a. An thlen veleh, "Ka nu Thang, hei kan nu ka rawn hruai ve asin, han en teh, i tha tihzawng a ni em?" a ti chul a. Hmeithainu chuan, "Heti ang nula hmeltha engtin nge i bumthlûk theih zawk ? I lo kal hmasaka i rawn lenpui nen pawh khan an va in-ang lek lek e ?" a tih khum a.

Chu veleh Hmingdailovi chu a ling leh ta hlat mai a. "Ka tih reng che kha, heng thleng thleng bian maw min lo thlim a, i nuthlawi ngaihawng chu i lo zuk hur kualpui, i zak chai lo'm ni ? Ani ka thik i ngaithiam lo a nih chuan, kei pawh tu lakah mah min thik thei tawh bik lo vang. Dâwt thangva mai mai thika thinrim rual ka nih tawh loh hi. Mi sawi sep tawh hi zawng, 'pân lovah tho a fu lo' tih ang khan, a lo dik leh nge nge thin. Nupui nei reng chung a heti taka phi

chung mai. In thlena i hurmu ka chhut kehsak loh tâka leh," a ti phiar phiar mai a.

Hmeithainu chuan, "Khaih, khaib, khaih....., zahngai deuh la, mi'n an hre tam ang e. Engtin an awm blei nem, a rawn lenpui thu ka sawi mai chauh a lawm. I hmel ka la hmu ve lo va, i lo kal ve ka lawm tehreng nen. Mipate chu an ni reng asin, ani Thuama chauh a ni awzâwng lo. Annite chu sawi thu chêng lo, mihlîm thlarau chang inti khaw fang blei blei hi asin nikhualo hlawm chu. Tawngbriatloh zai te nen inbual ât tumin an inlêm vel a, an thlarau chan dan hi bawlhblawh zet asin. Anni pheî chu an rawn intawng remchang a, a lo leng ve a ni chauh zawk a, chuti taka ngai-mawh chi a ni nêh," a ti a. An tlaivar dun lam chu tiri duh miah lovin, thiam takin Hmingdailovi thîrim chu a beng dai hram hram a. Kapthuama pawh chuan, "Ni e, khami tuma kan inhmuh thu pawh kha a hre vek tawh. Nangin i han sawi ri leh a, a thîrim a tharthawh leh mai mai a lawm. I sawi ang khan kan thlarau chang sang inti-ho blei hleite hian asin hriam hria chu ni. Chu avanga 'sâwn thianghlim' chena piang ta nawlh nawlh pawh a ni reng a. Hmingi hi zawng insum hman lo lêk hian a thîrim hlek tawh hi chuan a pau leh chiam thîh," a lo ti ve a.

Hmeithainu lah chuan an inkar boruak hre miah lo chuan, "A nih hlawm khawm hi maw. Aizawl-ah pawh hian an rapthlak lutuk, an thil chan avanga nupa inpawm rem hlei thei lova inthen an awm zûr zut mai. Thlarauvah 'ka nausen e' an ti a, Rumliana hla fiam pawh min tihre rum rum e. Nganabawk khaw hlim chu an nausen nasa hlawm khawp a, an tia lawm. Pachang pui pui hi mî nu lakah an nausen a, ãawng pawh ãawng fiah thei lovin nausen enkawl takin an inenkawl a. Chu chu a lawm Rumliana'n :—

*'Nganabawk khua hi hlinsang bawm,
Tar ki-riang te senlai-nauvah chantir e;
Pa-in 'a ba ba' a lo ti e,'*

an tih chu," a ti a. Kapthuama chuan ãawng meinei tak hian, "Mihlim khaw fang zûn ngai hian kan la uai dawn chauh hlawm hi maw. Anmahni lah chuan ãawngkam an thiam thla ang zuah mai si a. Vanzai thluk no tak takin a tituai ãha ãha an awi tlawr hluah mai a. A hmelãha apiang lakah lah ãulna an ngah dûr dup mai bawk si nen," tih pah-in an thlen-innu pek ve tur chawhneh rep ilo leh an riah buhfai tawt tur aia tam ngial chu a phawrh mawlh mawlh a.

Chutia a nupui kheih blaka a ãawng avang chuan ãawng thlawm ba ãuh lovin a nupui chuan, "Chuti

ang a khawsate chuan Thlarau dik an chang lo tawp a nih chu, nuthlawi mawmmai zun ngaia pan ruak ruak pachang zawngin eng rau mah va chang suh. Inphalrainah lehkhah inthawn ru um um chungah mahni khingpui te laka thikthu la tichhe viau lawi si chuan, an khingphel te chu engti kawng mahin an kawt tha lo tawp reng ang," a tih hmuk hmuk lai chuan, "Hmeichhe panah thopa a fu nghet fu a ni mai awm mang tak e, ti rawh ka nu Thang?" a ti a. Ani chuan, "Ngawi tawh rawh u, sawi loh loh tur insawi dawn. Kan ina in rawn inngat duh hi ka lawm tehlul nen, titi dang i sawi tawh zawk ang," a ti a, an ngawi ta a.

18. HMANGAIHNA KHURBING ZAWNG TURA KAL CHUN LIANI

AN AIZAWL kal haw in an thlen chuan, an khaw thenawmah Chalngenga a awm tih a hriatin, Chawlni lo thleng hmasaber hmang tura Hmingdailovi zin tum a insiam lai chuan, an khaw Kohhran upa, Thankimi nū laizawn pasal chu lo lutin, "Hmingi, kal chu i tum ta maw?" tiin a rawn zawt a. A chhân hmain Kapthuama te pafa chuan, "Kân phal lo chungin a tum lui tlat a nih kha. Eng kân tih ang, huchan̄gin a tum luih tlat si chuan hruizena inthlun beh thu em lah awm suh. A rilru lak pen tumin Aizawlah te an zuk inhruai nupa nâ a, mi ti tawh laileng, keini pafa hi chuan a tih-ngaihna dang vak kân hre tawh lo," tiin beidawng takin an lo chhawn a. An upa chuan, "Kal lo zawk la chuan ka duh mang e aw.....", kan Kohhranah pawimawhna i nei bakah, heti ang thil hi a mawi lo chang ni lovin a dik lo brim brim a. Eng in va ti ang lah ka ti hauh lo. Mahse sual a thlen hmaa kirsan hi a bim zawk asin Hmingi," ti a kal lo tura Kohhran Upa meuhin beng kir a tum pawhin, mittui tla pur chungin a liam lui ta a.

Kohhran beng hial thleng khawpa Chalngenga luka Hmingdailovi khawsak dan chuan khua a khat tawh a. A hma fe atang tawhin mi sawi sep sep

an lo kai tawh nâ a, Kohhran beng a thlen leh Kapthuama te pafa lo hriat ve chu tlai tak a ni. Mahse Kapthuama rilru tak zawkah chuan, a nupui pawmlai ngeiin chu kawng a zawnsan ta chu— A mumang leh Rozami mumang rawn tidiktu turah a ngai hmiah a. A chung a lo thleng tura khuarel a nih phawt chuan dodal a sâwt dawn chuang lova a rin avangin, chuti takin lunglohah a nei duh lem lo. A mumanga luipui kama a din laiin luihnar lam atanga mi pakhat lo chhuk, a nupuiin a pan chhohsan avanga Rozami awmna lam vaukam bleuh kai thei ta a nih rawn tidiktu tur zelah Chalngenga chu a ruat a. Chu avang chuan eng ang pawhin khapin hnial thin mah se, an khap dai zo chuang dawn lo ang tih a ring tlat a. Chu avang chuan, chuti takin a khap na duh lo reng a ni.

An in lam chingtu ber an monu chuti a lo nih tâkah chuan, Kapthuama ai daihin a pa chuan a ngaithiam lovin a thinur zawk a, Mahse mi phunchiar lo tak leh kamtam lo tak a nih avangin a sawi hnut lem lo. Nu nei tawh lo, an hmeichhe neihohhun Lalhlunchhungi lah chuan in hrang a lo chansen tawh avangin, Hmingdallovi khawsa zia chuan an in chhung a nghawngin an khua a har hle a. Chawihni tuka an chaw ei lai pawhin, "I nute duh thian ber kan nei thei dawn emaw kan tih jalin khati kha a ni tawh a. Ani a nih loh

wêkah duhthlan bera i neih kawlvalechham ami chaw chhuakin, famo kan hmuh ve chhun lahin heti ang nungchang hi min putsan leh zel si chuan, a buaithlak bakah a zahthlak zozai lo hle zawng a nih hi. Lo haw lehin 'eng kan ti lo ve' pawh ti se, hmeichhia apumpa tlangval pan a, zah pawh dawn zo lova um ta ruak ruak chu, i tan pawh lungsi taka pawm zui leh chi em ni dawn ngai ang le? An hetih tawh hi chuan kei zawng, hima a rawn haw leh ka ring ther tê tawh lo," Kapthuama pa chuan a ti chuar chuar a.

Kapthuama chuan a pa rilru natzia a briatin a khawngaih hle a, hnem vak ngaihna a hre si lo. Hmingdailovi chu Thawhtanni-a lo haw leh mai tura kal a ni na a, an hlauhthawn rilruk ang ngeiin a tukah pawh chuan a lo haw ta lo va. A thiante lo haw chu thu rawn chahin, 'U Ngenga ziona lamah ka'n zui leh rih lawk ang a, tun kar tawp khi chuan lo haw theih hram ka tum ang,' a rawn ti ta deh dawk a A chutih tâk deuh deuh si-ah chuan, a pa rilru natzia a hmuhin Kapthuama chuan, "Ka pa, i tuar hram hram rih phawt teh ang. A lo haw leh tik tika mi then huama lo haw a nih loh pawhin, an khaw lamah eng emaw chen awm turin tir haw phawt mai ila. A nungchang kan en zui reng ang a, kan mit a tlun tâk ngang loh leh kan ma zui anga a ni mai," a ti ve ta hial a.

A pa zawk pheì chuan, "Má ngáhl law law íla ka dph mai, hēti hrim hrim, thil áwm thei ngáia ka ngáih loh, zahihlak ka ti lutuk, khaw éng kan hmu ngam dawn pafa hlei nem. Hmeichhe pákhat na ná ná, i nupui tur chauh zāwng kan hmai éh bik lo vāng. Kāwng dānga á fela mīn zāngkhai tēhreng nen. Hmeichhiat mipathā thilāh kher kher hian zāwng ká thín á dam tawh lo vāng. Éng emaw hlekāh káñ ngáih á thá lo zel kumkhua tawh ang á. Chuvāngin, tlasethin mā fel mai law law íla, thín-thaw á veng zāwk ang," á ti hial á. Kapthua mā sawk crawh chuan, "Ni rih lo ve ka pá, kan thu á rām lutuk chuan á thiam zāwk hi mīn mīn demin thiam loh kan chang pāh ang e. Ka sawi tawh ang khañ, an khaw lamah he mihring á hmu phāk lohna hmunah khian hawtir phawt íla. Chumi hau leh zel pawha an la inthlah chuāng lo á nih obuan kan then fel dawn nia," á tih avāngin, á lo haw hma an khaw lama nám liam ngáhl turin an pák chuan thu an sirtlukpui tá á.

A rawn cháah āngin chumi kar Zirtawpni chuan Hmāngdāhōvi chu á lo haw tá khiañ á. In ohhung á rawn dai luh cháah chuan Kapthua mā chuan, "Hmāngdāhōvi khurhping zāwng tura ká chun liani chu i lo haw tá tāk māw? Nula dang thikin kan ohhung zāwng zāwng khaw hawna hre lo khawpin mōn tizak á. Ka laka rinawm ber ang ziazāngin

thikthu i ti chhia a. Feb kawngah chen kan thir-deng fanu Denghmingthangi, nula azawnga nula rin-awm leh hmelfha, tap zawih zawih khawpin i thikthu chhia-in i lim erh bawk a. Chumi bnu-ah hmelhriat awm lohna khualkhaw lamah Rozami i liak leh hrep bawk a. Aizawl-ah lah nu Thangi inah tap pur chungin i thikthu chhiat i mualpho tawh bawk. Ka lakah fakawmin awm la chuan, chung zawng zawng pawh chu ka hre thiam ang. Mahse ka nupui pawmlai ngei ngeiin maw tlangval dang uma khualkhaw lama a zana zan tam min hur kualsan chu, ka ngaithiam mawih lo," a lo tikhhum phiar phiar a.

A nupui chuan cho zet mai hian, "I duh leh min ma la," a ti a. Kapthuama chuan, "Chuti khawpa mâk pawh chova tlangval dang i duh zawk a nih hrim chuan sum chhuah la ti nia. Pathian thu leh pasal te kal pel khawp eng rau nge maw i chan le? Tlawm leh zah pawh dawn zo lova chu chen chen tlangval uma i vak bo ngam hi chu i huaisen ngawt mai. Chuvangin, Thawhtanni khian in khaw lamah min hawsan rih phawt la. I duh a nih leh sum i rawn chhuah ang a, i nungchangin a zir chhoh tâk leh kan la rawn hruai leh dawn che nia. I nu leh i pa hnenah pawh i duh tawkin min lo ban rel rawh. Kan thiam leh thiam loh chu hunin a la rawn bril mai ang," a tiram bak mai a.

Kapthumate ina ni haih chauh a awm chbung pawh chuan. Hmingdailovi chu a pasal bula mu duh lovin, "Thlarau serhtan ka ni a, mipa bulab ka mu thiang lo," tiin khum-aiiah amahin a inzial hrang a. An nupa inkar chu tukhaw hai loha tlang hriat a nih tawh, avangin, mi, tinin, an thiam lo tih a inhriatin Hmingdailovi awm chu a nuam tak tak tawh lo. Thawhtanni-ah pawh, chuan breh thu sawi hauh lovin a insiam a, an khaw thlenga hruai turin Kapthumama ni fapa Sanghleia nen chuan, an chhuak dun ta hna hna a. Hmingdailovi te khua, an thlen chuan Sanghleia chuan Hmingdailovi nu, leh pa, hnenah an la mak loh thu leh, Pathian Thlarau chhuanlama tlang-val dang a buaipuina rilru nu nghah fim nan chauha an hawntir a. nih thu chu chiang takin a hrih vek a. Sanghleia crawh chu, Hmingdailovi an han neih tuma a thlenna panggai Satinkhuaia inah a ianghat a.

19. "LAWMNA KAWL ENG TUR CHU TAPIN KA THLIR NI TIN"

— *Rozami*

HMINGDAILOVI haw ta chu Kapthuama chuan 'hnara hlit phawi ang huai' niin a hria a. A kawlpui ber a khi thlak tak avang leh, a rilru chhungrit taka a nupui nen an inbruai leh a rin theih hauh loh avangin, a chanchin chu Rozamin lo hre hmasaber se a tih avangin, a nupui kal ni la la chuan Rozami lehkha tur a ziaak a:—

Hmangaih Zam,

Kha chen kha nun kawng bumbob tak leh chhengchhe takah kan kal'dun a. Inhma si-a inhnaih thei si lovin kan inkarah luipui hnanin min dang a. Inkal pawhna tur hmangaihna hmanrua nei ve ve chung si-a dawh rem hlei thei si lovin, mittui karah khaw en phe ruai chungin kan thlir ringawt thin a nih kha. Mahse tuilian pawhin kam hun a nei thin angin, tunah chuan tuifurin mual a liam tan ta. Chu tui lian chu a la kam Chiang Chiang lo na-in, pai chawn chawn chungin i awmna vaukam lam panin ka rawn hleuh tan ta. Mahse babthlak ka va ti em ! I awmna vaukam hleuh thleng turin tunah chuan lui laiah ka awm a. Mahse kan inkar chu tlak hlumna khawpa thuk leh tlak hlum hmenna khawp hunin min la dang rib a, Thaw dêp dêp chungin min lo ngâk hram hram la, min

kai chhuak turin i kut khinghnih khan min lo ban reng phawt mai teh.

Thiam ka chan zawk theih nan, maksak taka remruattu remruatna avangin kan nu chu an khaw lamah ka tir ta rih phawt a. Ka tirh chhan crawh chu, i mumanga min hmuh angin, luipui kama kan lo din dun laia luihnar lam atanga mi pakhat lo chhuk min pansan ta ang a i hmuh ang khan, khawchhak (luihnar) atanga lo kal mi pakhat avang a ni. Mahse ka la ma lova sum a la chhuah rib bawh hek lo. An khaw lamah ka dah chho a ni ringawt rih. Chu avang chuan, chu luipuih chuan zuang thla-in i lam panin ka rawn hleuh ta mek a nih hi. Mahse nang chu la rawn zuang thla ngawt rih suh aw. Rawn zuang thla tura ka rawn hui veleh che i beng hupa maimichhingin rawn zuang thla la, i manga i inhmuh angin tuilian len kawi rual lohvin ka hnen i rawn thlawk kai ang.

Tunah a rana rana lo a la nih rih deuh e mah ti ila, zing khawfing a chat tanin khawchhak kawlkil kawh a keu tan ta tih crawh chu lo hre thiam ang che. Mittui tla zawih zawih chung a hmangaihna puan ka sin thuah kha, tunah chuan min delhtu ka vai kiang dawn ta e. Chutih hunah chuan, lungngaih mittui ni lo, lawm avanga bianga mittui huang zawih zawihin 'demchhung a tan' tiin kan inpan tawn tawh dawn si a. I tuachhelna chuan ~~min~~ hlawh chhuak dawn tih ka hria. Kei pawh i

tan mawih ral rual ka nih loh avangin, tlukar reng chung pawhin zik thar ka chhuah hram hram a. Mahse tunah crawh chuan kawrhawp huihchhuk thliin min chhem dingin, luhnar thli chhiain parfung min chawi thartir dawn ta e. Buaina thlipuiin min chhem thian vâk veleh min deng rawk khawpa rawn pawt hnai tur chein, tuna hun min daltu hi a kian fihlim veleh, hmana ka hmangaihna palai pahnihte hmel kha i lo hmu ang. Chu chu lo hmachhawn turin ka lam hawiin lo ding reng phawt mai ang che. Dam takin mangtha aw Zam.

I hmangaih, Kapthuama

An inkara Hmingdailovi a din laia lehkha an inthawn a 'hmangaih.....' tia a bul tan a, a tawp'ih pawh ziaik ngam lo thin khan, tunah chuan an hun hmasa lam angin inthlahrung hauh lovin an ziaik leh ngam tawh a. Chu a lehkha chu a tuka lungphun hmanga kal tur an vengte kutah Thanthuami hmingin a thawn ta a.

Chu lehkha thimhmula Rozamin a'n hmu chu nghakhlel takin mei engah chhiar a'n tum a. Mahse a ên tawh loh avanga a chhiar Chiang thei lo chuan a khum lamah a pheipui a. Lalpin hlui bal tak, a keh nasat avanga a sil ngam tawh loh chu chhiin ngunthluk takin a han bih vang vang a. A thu awmzia chu man harsa khawpa thuthawi ni mah se, an pahniha inkar thu, an lo inbrilh chian tawh a nih avangin sal lovin a hre thiam a. A lehkha

hmuh chuan a tihlawm em avangin a tawp lam phe chu mittui tla phe ri ai chungin a bih ngawih ngawih a. A tawp a 'I hmangaih, Kapthuama' a tih lai phe chu dik a ti khawp a. Chuti lai zawn tak chuan a hmoi hupin, "Lawmna kaw l eng tur chu tapin ka thlir ni tin tak asin maw Thuama, hmangaihna luipui kamah hian mahni chauhni ka ding rei tawh em a, ka lo zuang thla tawh mai ang e. Nang nen hi chuan kum khat pawh ni khat anga rei lo a nih laiin, i tel lo chuan ni khat pawh hi a rei teh asin. I lehkhah ka lo hmu e, ka chhiar ning thei lo, ka rawn chhang ve mawlh ang che," ti-a a lehkhah hmuh chu a rilru-a be mawlh mawlh chungin a thlep tha a, a lukham zawn awngphah hnuai khum-chhuat dâp depah a dah tha ta a.

A tuk zan chuan lungphun turin lengkhawm an sawm avangin a naute chu an kal vek a. Chumi hlana Kapthuama lehkhah chhanna uluk taka ziaik a tum avangin a latin chu fimkhur takin a sil a. Chutih lai tak chuan Sabuta a lo lut tuang tuang a, "Zami, i lengkhawm ve lo a ni maw? I hmel ka hmu lo em a, i dam ta lo mai a nih ka hlau a, ka lo kal a," a ti a. Rozami chuan a len rei hlau rilru tak chung hian, "Dam meuh lo, mut mai ka lo tum a, kan khawnyar a bal em a ka'n sil lawk a ni. Buta, naktuk lungphunna ah i kal ve ang em?" a ti a. Sabuta chuan, "Kal ang, nang kal ve i tum zawk em?" tiin a, zawt let a. Rozami

chuan, "Dawn lawm ni, min rawn sawm ang che aw. Taka na Buta, i tukrek min siam kha ka titliak a Siam tur dang i la neih chu ruaitheh zawhah raw keng la, inkawm pahin i siam leh ang chu ti rawh." a ti a. Sabuta chu a phur khawp mai a, "Ka rawn keng nghal ang a, ruaitheh zawhah kan haw dun dawn nia. A nih, leh Zami, mut i tum chuan mu rawh, naktukah reu reu i kal ve thei lo dah ang c," a ti a, a chhuak leh ta chhoh chhoh a.

Lungphun hmanga lo kalte thawn let hman ngei a duh avangin lengkhawm tin hna ngeia ziaik zawh hman tumin Rozami chuan Kapthuama lehkha tur chu a ziaik ta ngar ngar a: —

Hm..... ngawih ngawih Thuama,

Ka va han lawm tehlul ngai em! Ka chhiar ning thei lo. He i lehkha ka ziaik lai pawh hian ka dah that tawhna atangin ka la chhuak leh a, ka veilama hum reng chungin he i lehkha hi ka ziaik a ni. Mahse i thu rawn sawi chhan nan ka thu ziaik ve hi ka chhuang lo hle mai. Min hmanngaihna rul zovin hmanngaih che mah ila, i lehkha rul tawkin ka thai chhuak thiam ve si lo. Mahse ka phak tawk sang ber anga ka rawn thai rao ve erawh hi chu ka thimlung luang liam, a liam lo erawh chu nangmah ngeiin i la hai hawnah tiin, ka chhungril nun hlimthla ka rawn far chhuahtir theih chhun chauh a ni tih i lo bre thiam dawn nia.

Luihnar aṭanga thlipui rawn chhuk tleh, tu tan emaw-a thlifim ni siin i kâkpui lehlam a chhem bal thu ka lo hriatin, pawî ti tak chungin, i zar bal ta aiawh tura min duh phawt chuan, lei khawrova tui tlakchham avanga thi lo chauh hi, nangmah aṭanga hmangaihna tuitai pût chhuak, tuma la thâl then loha min chawm phawt chuan, chawp leh chilhin a kâkpui bal chu sernung awm hauh lovin keiman ka luah khat thei ang tih ka tiam e. Kan intawhna tur ramri i rawn pan hoai thei hram hram tih ka hriatin ka thla a muang em em a. Kei erawh chuan chu ramri chu hmanah khan ka thleng tawh a. Tun thlengin i rawn thlen ve hun nghakin ka ding reng tih i hriat kha.

Min rawn fin hun a kan inkara ramri a awm tawh loh hunah chuan, hmangaih chhungkhat kan ni tawh ang a. Chu hmangaihna hun thar chuan kan hun hmasa a kan lungngaihna leh, thin kan intih-nat tawna zawng zawng nen kan vûr bo vek tawh dawn si. Hmangaihna hun tharah chuangkaiin 'inṭhenna' hming lam ri leh ngai tawh lo turin kan leng dun dawn tih ka ngaihtuahin, chu *lawmna kaw! eng tur chu tapin ka thlir ni tin ṭhin asin*. Remchang i tih hun hun a tan kei chu ka inpeih reng e. I la remchan hma erawh hi chuan, ka zikpui a ngui loh nan tui min rawn leih thar reng ang che. Kan pahniha hun tur rawn inheh chhuak dawna i hriat veleh, ka lo inbuatsaih

theih nan palai hma hruairawn tir ang che. Aw le,
sawi tur a va tamin hril thiam a va han har em!
Mangtha mai.

Dam takin aw, ka duhlai,

Rozami

A tukah chuan Kapthuama te khua lungpan
hmanga lo kalte kuta thawm turin Rozami chuan a
thiannu Thanthuami hnenah a lehkhah chu a pe a.
Lungphun ni pawh Rozami chuan rilru kalhkin tak
leh thlamuang rilru takin a hmang lui ve ngat a.
Hmana Thanthuami paten sechala Pathian an
chawimawi lai te-a hrehawm a tih tehluh nen. A
ngamtlak loh zawk ni hrang daih lungphun ni chu,
hlim chhan sawi chhuah ngam si loh, hlim chhan
tha tê nei ru chungin a lengkhawm nileng ve a.
Ni dangah te chuan nu chan a chan avanga a kal
hman loh chhuanlamin a kal ve ngai miah lo va.
Chumi ni erawh chuan Pathian faka zaikhawm ni
siin, Pathian fak duh ve reng ni chiah si lovin
phur takin a zai nileng ve a.

An hla sak inggaihbhel theih chi reng reng chu
Pathian lama thluk lovin a lo kai her rilru zel a -

*'Aw, khawiah nge Chhandamtu chuan
Lungngaih hrehawm a tuar?
A hmel duhawm tak hmuh ka chak
Hmangaih thisen luanna.'*

tih lai te chu, a rilru a Kap̄thuama mitthla reng chung hian —

*“Aw, khawiah nge ka lungdi chuan
Nipui sensa a tuar?
A hmel duhawm tak hmuh ka chak,
Hmangaih dartui luanna,”*

ti rilru reng chungin a lo sa ve tawn tawn a. Ni danga chuti taka lengkhawm hlim ngai si lo, chumi tuma Rozami hlim hmel an hmuhin mite chuan, “Rozami pawh Pathian lamah a tui ve dawn a ang khawp mai. Mi fel pangngai hi zawngin vanduaina tawh ve mah se, lukhâwng nei zawnga her dan an thiam a, ani pawhin mâkchhiat tawkin a fanu duat ngawih ngawih a sun a. Mahse chu a khawharna chu Pathiana lawmna-ah a chan chhuak hlauh dawn a ni ang e,” an ti hlawm a.

Mite titi chu Than̄thamin Rozami a hrilh leh pawbin ani chuan, “Ni e ti rawh Thuam̄thian, vanduaina hi lawmna kawngkhar hawngtu-ah chang hlauh tak se,” tiin Kap̄thuama nena an inkar lama berpui rilru-in a chhang hlauh a. Lungphun ruai-theh zawh tlaiah chuan, Sabuta chuan a tukrek siam tur vilik zob zob chungin Rozami chu a rawn sawm a, an iuzui haw ta a. Kawng laka lo tawktute chuan, “Buta, kha, in va inhmei rial rial ve! In tualah hârpui khûkin kan inlawm luih luih tawh mai dawn lawm ni?” an lo tifiang luam a,

Sabuta chuan nui sêng sêng hian, "Tukrek te hi ka'n siamsak ka'n siamsak phawt mai ang a, a hun zawng a la thleng ve mai ang," a ti soh soh a. Rozami chuan, "Ni e, tukrek min la siam tam tawk lo em atin a lawm. Hnamhrual herh tur pawh ka la nei, ka chhawm tur min han siamsak zo phawt mai se." tichungin a nui har har a.

An inpelh hnu chuan, "Rozami hi chuan Buta te ang lawm tawk na na na hi chu a sawi thiam mang tak e. Hei, a leng itawm viau ringawt a, inleng tha hmel tak tak a hmuh teh reng nen, pasal neih zai lah hi a rel bek lo. Hmana a inleng sipai Jamadar te pawh kha, pathlawi mah ni se a iaiawm loh asin maw le," pakhatin a tih laiin pakhat chuan, "Ngawi teh, a ni bawh a ni, a lo nei sual ve tawh a, a tan pasal neih leh pawh châkawm lo tak tur chu a ni. Mi sawi danin, ama duh thlan ni ve si lo, a chhungte duhzawng ringawt lakah chuan kal a tum miah tawh lo niin an sawi a ni," an ti nak nak a. Sabuta leh Rozami inzui haw ta chu an han thlir zui a. Khawlaia tu tlangval mah kaihkuah ngai lo Rozami chuan, Sabuta chu kaihkuahin an hlim dun tih briat reng hian nui thle bâwk bâwk chungin an kal zel a.

20. LENG DANG DAR ANG A CHHAI AN TI CHE

HMINGDAILOVI hruaia Sanghleia han kal ve chu, Hmingdailovi an han neih tuma a thlen-in pangngai Satinkhuaia inah bawk innghatin, an monu chanchin zawng zawng chu a thlen-inpa hnenah pawh chuan a sawi vek a. Lo enthla ru reng turin a chah diam bawk a. Hmingdailovi erawh chuan a nu leh pa hnenah thiam inchantir tak leh Kapthuama te chhung nikhua lohzia leh demawmzia chu huhip (hahip)-in a sawi thung a. Chalngenga nena an inkar thu pawh inthiam takin a insawi fihlim vek a. Mahse a pa, pa a laia pa fang tak chuan, "Chutin pasal te chhung an demin an rel vak vak ngai lo. Tunah inthen pawh in la ni lo va, i khawsak danin an mit a tlun loh avangin an rawn hahchawhtir chauh che a nih hi. Ti hian tha takin awm la, i khawsak danin a zir phawt chuan an la rawn hrui leh em em ang che. I zir loh erawh chuan an rawn lam miah tawh che-in ka ring lo. I la lawi luh lehna tur a ni nge ni lo pawh hriat hma-in an dem chiam chiam ngai lo," tiin a fawh chu a zith a.

Hmingdailovi erawh chuan Kapthuama ngaih-zawng neih thu leh Chalngenga laka a la thiang-blimzia chu Patbian hming chhal meubin a sawi blawih blawih a. A pa chuan, "A ni mai thei e,

mahse pasal pawmlai nei chung a tlangval nena a kar a kara thangbo chu a dikin a dik lo hrim hrim. In va chesual ang ka ti a ni lo. pasal nei tan a dikin a dik lo hulhual tih hre rual asin i nih tawh. I pasal pawh chuan ngaihawng a nei ve pawh a ni ang, mipate chu kan dan a lawm. A tha phei chu ka ti hauh lo, mahse nupui nei chung a sâwnthlak ta pawh an tam tho. Nangni fa pawh la nei lo, nula tlangval ang la ni tan phei chuan a awl reng asin. Mipa phei hi chu khuala kan zin hlek pawhin nupui nei kan nib kan sawi duh ngai hlei nem. Kâwngkâ kan kân atangin kan inti-tlangval nghal châwk, Thenkhat chu ni se, tunah pawh hian mâkchhiata ma-in pawnhchehnangkhai paih takin an paih lawng lawng tawh ang che. Zah an ngai zawk a nih hi.

“An in chhungah lah hmeichhe dang awm lo, i pawimawh tehreng nen, chu chen tlangval nena an thu hmu uk si lo va, khualkhawolama i rawlbosan a hnu-a an la rawn ma lo che hi an fakawm ngawt zawk a ni. Hetia an rawn thlan daihtir rau rau tâkah si che chuan, kamtam lovin, i rawn haw nachhan hi tu hnenah mah sawi lo la, tha tè tê-in nung zui la. ‘Kan la rawn ngaihven reng ang che’ an tih danah an enthla reng che tib inhria langin. Sawi leh sawi hnu, i nungchang thlingthlatu tur pawh an nei khiau ang tih hria la. An mit i tlun phawt chuan, ‘min rawn hruai leh tawh rawh u’

ti h ngai miah lovin, an la rawn ngaihven em em ang che," a ti a. A pa sawi ang ngeiin Sanghleia chuan a thlen-inpa Satinkhuaia chu an aiawha mit leh beng lo len a lo chhi ru khiau turin a chah ru ngei reng a. Hmingdailovi khurbinpui tlangval pianhmang leh a hming nen lam a hrih vek baw k a.

Amah avangin Hmingdailovi chu an khaw lamah an tir hawng tih Chalnenga chuan a hriat vele hmingdailovi te khaw lamah a kal ngal vang vang a. Mahse a fimkhur em avangin an khaw thenawmah awmhmun a khuar a. Hmingdailovi nena an chanchin chu a hruaitu Sanghleia chuan tu hnen hnenah emaw a sawi ngei ang tih ringin, a awmna khua-ah pawh inthup takin a khawsa a. A rin ang ngeiin Sanghleia chuan Chalnenga avanga chung chu thleng an nih leh lo mitmei ru rengtu tur pawh a siam nameuh mai reng a.

Ni khat chu, Sanghleia thlen-inpa Satinkhuaia chu an khaw thenawma a vawkte hauhnaten, vawkte lak a hun tawh avangin an rawn chah a. Kel dai dan leka hnai, khaw inthenawm mah ni se, Satinkhuaia chuan lenlâm pah pawh a ni ang chu, tiin zan khat riak turin a kal a. A vawkte lak tur neitu chu Chalnenga thlen-in a lo ni kher a. Tu nge an nih inhre lo ve ve-in Chalnenga nen chuan an inkawm bawrh bawrh a. A tawngkam leh hawiher atang chuan Chalnenga chu tlangval fel tak a nih a ring a. A tuka a haw dawn chuan Chalnenga

chuan Hmingdailovi pek tur lehkha a thawn a. Vawkte neitupa nen a haw tur kawtkai a an din dun lai chuan an mikhual chu tu nge a nih a zawt a, ani labin Chalingenga a nih chu a hrilh ve mai a, a hriat veleh a lam hawia engmah sawi lovin a kul ta a. In a thlen chuan Hmingdailovi lehkha pek chu khawilam, pek a hnehin a chhiar vek a. Hmingdailovi chanchin Kapthuama hrilh pahin chu lehkha chu a thawn tel hmiah a. Chu, Chalingenga lehkha-ah chuan :—

Thlarauva ka fa hmangaih Hmingi,

Min hawsan atang kha chuan rilru dang reng reng pu thei lovin, ka lungkhamna che chuan ka nun ram a sawi chau em em a. Keimah avangin i pasala chhungten an hawtir che tih ka hriat atang pheichuan, kan tana Krista tuarna a thlawn lo angin, keimah avanga i tuarna chu a thlawn bik dawn lo tih ka tiam a che. Min hmangaih avanga tuartu tuarna chu ka phatsan ngai si lo. Pathianiu kan tan hun a hawn ang zela kan khawsak dun dan zawn zawn kha, Kohhran dan atanga min thlirtute thlirna atang chuan, sual rim nam leh thiangolo angin min hmu mah se, thlarauva kan zalenna kan hmang a ni tih lah an hmu ve phak si lo.

Kei Krista aia palaiin, nang thlarauva ka fa duh tak i nih ang a, kan vahvaihna khawvela tlang

rel pawh dawn zo lo va, ka fa i nihna avanga puan pakhat hpuuia ka mutpui che kha an la briat phak loh avangin, la! Heroda hlawva Aigupta lama kan tlanchhiat dun pawh a tul lo vang tih ka sawi thei lo. He ka lehkhah hi i hmuh veleh a rang thei ang berin chhanna rawn ziaak nghal la. Kan inkara hnawh leh buai awm zawng zawng pawh kan then-fai ngai lovin, i pasalte lam zawkin tunah chuan an thiafsein zalenna famkim an pe ta si che a. Chuvangin, tunah hian i hmel hmuh tumin ka nghak ta che a ni.

Pathian ruat loh pasal, i tana phurrit ni ringawt tur i nei hi i vanduaia chu a ni ngei mai. Mahse Lalpa'n kan pahni a tan hun min ruatsak dan hi, Isua Krista anga hmingchhiatna zawng zawng kan phurh famkim theihna tur a, mualphona ngai-nepa inhmurem chauh tur kan ni tih ka hre chiang si a. Thlaraauva ka fa i nih angin ka enkawl seilian tawh che a. Tunah chuan puitling famkim i nih tawh avang leh thuthlunga ka milpui, nupa ni tura thlaraauva sam suih kan nihzia pawh kan sawi dun tawh kha. Chu avang chuan, rawn lam chhuak tur che-in Bethlehem-ah lo kalin, Aigupta rama thukru tur che-in ka lo kal ta vang vang a ni.

Tisa lamah Kapthuama nupui la ni chang chang mah la, ka tan zawk Lalpa'n min pe tawh che tib pawh i briat kha. Chuvangin, tuna ka

nghahna che khua-ah hian awm rei thei ka ni dawn lo va, a rang thei ang bera minrawn pan thei lo a nih leh, Rom Sawrkar thlim arawn ru chhuak tur che-in minrawn zai hmanhmawh ang che. Mihring mitmei zawng ventlak a ni si lo, 'mihring tilawmin la awm ila, Krista bawi(h) ka ni lo vang' tih zia ang khan. Lalpa'n kan tan hmun a ruat lam pan turin, heta ta hi i kal chhuak ang aw? hetah hian hmun nghet kan nei si lo va. Tisa leh tharauva ka hmangaih duh tak i nih avangin, then che ka tum tawh lo ang bawkin nang pawhin min then i tum tawh loh kha.

Aw le, sawi tur a tam lutuk, tisa leh thlarauva pumkhat kan nih hnua khum khat kan luah hunah, kan pahnih chauhin kan la sawi dun dawn nia.

Mangtha aw.

I tana lai ruat,

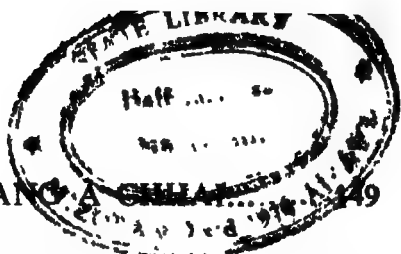
Chalngenga.

Sanghleia thlen-inpa Satinkhuasia chuan Chalngenga lehkha bakah Kapthuama lehkha tur tawi te-in a zia baw a, a bo palh hlau takin a thawn ta thuai a. Ama lehkha-ah chuan, "Chalngenga lehkha atang hian ka sawi tum chu a chiang vek mai e. '*Leng dang dar ang a chhui an ti che*' tih bla aia chiangin, 'an ti' mai ni lovin Chalngenga nen an mudun lai kan phawk tluk a ni e," tiin a zia a. Kapthuaman chu lehkha a'n hmu chu a thin

a sa zak mai a. Mahse a mumang rawn tidiktu tur zel a la ni tih chu a ngaihtuah tel tho a. A chhiar zawhah a pa beng hriatah a han chhiar leh a. Chumi hnu-ah pawh Sanghleia kovin an han chhiar tlang leh a, 'a chiang e' an ti tlang a.

Sanghleia chuan an khaw Kohhran Upa min ber, Thankimi pa hnenah chu lehkha chu a kalpui vat a. An Upa chuan, "Tunlai hlimna kan kalpui thiam lo hi chuan kan hlimna hmel a tihem teh zawng a nih hi. 'Ringtu zinga sualna awm hian, Krista hming a hril pawl zo ta' tih zawng zawng nei zovin, Hmingi chu a....., ka va han ui tehlul em! Kawng danga a fela kan Kohhran kutke ber a nih tehlul nen chuan," a ti vung vung a. Kohhran hruaitute kokim taka kal khawm chuan chu lehkha chu an han chhiar tlang leh a. Hmingdailovi chu an Kohhran mi leh sa dik tak ni mah se, pawng kutthlak nghal mai duh lovin, fimkhur thilah Hmingdailovi te khaw Kohhranah Chalingenga lehka nen chuan an thawn kir leh ta ri a. Mahse chu an lehkha chuan Hmingdailovi te khaw Kohhran a den thlen hma-in Chalingenga chuan Hmingdailovi chu Tuihapui phai lamah a lo tlapui hman tawh a.

Chalingenga'n a lehkha-in Hmingdailovi a thlong lo tih a hriat hnu a, a kengtu pawh Sanghleia thlen-inpa Satinkhuasia ber kher a ni tih a hriat veleh. a rang a rangin Hmingdailovi chu a ru

LENG DANG DAR ANG A CHUA

chhuak lo niin. Kapthuama te khaw Kohhran lehkhain Hmingdailovi te khaw Kohhran a thlen chhoh leh hmaa Hmingdailovi te chu an lo inlak fel daih tawh avangin, an Kohhranin a chhanna an ziaak dan pawh :— “In thu rawn ziaak hi a dik e, in lehkhain kan lo hmuh hma-in Hmingdailovi leh Chalnenga chu an inla fel ta,” an rawn ti a. Tichuan, Kapthuama pawh chu nupui uiresan, pathlawi a lo ni ve ta a.

21. "PATHIANIN A RUAT NGANG CHE U A NI ANG E."

— *Phunga*

ZAN KHAT chu Kapthuama pa'n, "Heti i lo nih tâk si chuan Bawih, kan in chhung lah chu bmeichhe awm lovin heti ringawt hi chuan kan khawsa thei lo a ni a. Kei lah ka upa ve tanin, ei rawngbawl leh sekrek khawih zawng zawng, ui ar enkawl leh thingtuah lâk chenin, mawng pawh hung hman lovin ka buai reng lo thei si lo. Nang lah i sumdawwna lam ngaihtuahin a khât tawka châkkhai la a Aizawl kal a tul chamchî bawk si nen. I kal hlana dawr lo nghak thei pawh kan awm si lo. I naute lah sumdawn an mi loh bakah thlawhhma lâkah an tuiin, i sum dehchhuah hmang lova hâwpkhawp an la hai theih si avangin, thlawhhma an lak rih ka duh bawk si. Hetia vanduaia i nupui nen in inthen fel tak law law-ah si chuan, mi dang dap leh mai ila a tha lo maw, eng nge i ngaih ve dan reng reng?" a ti a.

Kapthuama chuan, "Nupui ka nei fuh lo em a, a dang han zawn leh pawh a châkawm lo zo tawh a. Kan chhungkaw dinhmun en erawh hi chuan hmeichhia zawng kan mamawh zet mai le," a ti ve mai a. A pa chuan, "Kan tum tawh han dap dawn ila, tukhaw hriat loh a menin, Hmingi khan kan thirdeng fanu leh Rozami a thik thu kha kan

mualphopui viau a. Eng nge, sawi tur te hi a awm rêng em?" a ti a. Kapthuama chuan, "Nupui pawmlai nei ka ni bawk a, anni lakah engtin ka awm ka hre lo. A ka pa, nupui neia min duh leh ka ni te chhung nen la sawi tlang ila a tha ang. A thu hrimah Hmingdailovi nena kan inthenna ni leh thla a la tlem lutuk deuhin ka hria," a ti a. A pa chuan, "Nih chu a ni ngawt mai. Mahse kan chhungkaw dinhmun heti hi a nih avang chauha hun rei rial thei kan nih loh thu-ah ka'n hmanhmawh maw le," a ti churh churh a.

Kapthuama briat lohin a pâ hmeichhe awt pheng chuan Kapthuama nupui tur sawi khawm turin a tu leh fate chu a lo ko khawm chu niin. A hrilh angin Nilai zanah inkhawm lovin an chhungkua chu Kapthuama te inah an kim thap a. Hmingdailovi chanchin te an han sawi thar leh a. Chutah Kapthuama pa an pu Phunga chuan, "Heti hi kan lo nih tâkab si chuan, kan khawsa dan hi hmeichhe awm lo ringawt chuan kan awm thei lo a ni ber a. Kapthuama pawb a upa ve mai dawn a, nupui chhia tha dap tlang ila ka ti a. Chhungkaw kima ngaihtuah tlan tha ka tih avangin i dap tlang ang u ka ti a," a han ti a.

Lahlunchhungi chuan, "Ka pa, ngaihtuah buai a ngai em ni? Rozami a awm reng a, tumah dang nei duh lovin, k'u Thuama a neih theih loh rau rau chuan pasal lova tar blum thak pawb inhuam

a awm reng a lawm," a lo ti var a. Sanghleia'n a lo zawm vat a, "Rozami a thaber, nuthlawi si khuti khawpa to leh rinawm tumah an awm lo vang. Hmana Pathian chawimawina hmanga kan kal tum pawh khan Thanthuamin Rozami chanchin min hrilh vek a, Pianmawii'n min hrilh bawk a. Ani pu Thuama tehlulin a duh hun huna ani ang a neih theih nâk hmanah chuan kei, khaw dang hawi thei niin ka inhre lo. Nuthlawi a nih thu-ah lah iai ngawt dawn ila, pu Thuama pawh thlawi ve mai bawk a ni a. Nula hnabkhat ai pawha thlanawm zawk, pu Thuama lahia a lungkham ban theih loh a nih lah kan briat chian. Min la duh ve a nih hrimah chuan palai tir vat ila a ni mai, nupui a neih leh thuai loh chuan fa lu a hloh hnem lutuk ang," a ti bawrh bawrh a.

Kapthuama chuan, "Khati khawpa harsatna sawisen loh pal tlanga neih kan tum, innei mai tur kan nih tawh a hnu a, min bumrotu eng emaw avanga kan bahsal kar lun tawi tē pawh mi nghak zo lova pasal a nei ta mai khan ka ngeng a chhun deuh tlat mai a. Nuthlawi a nih tawh thu-ah phei chuan ka la iai chuang haub lövin, k'u Sanga sawi ang khan induh tur lah ka awm bik hek lo. Tin, chu lovah ka nupui themma thla thum awrh chauh a la ni a. Hetia Hmingdailovi chet khawlohna chhan hi miten, 'a, pasal a rualnu hlui a thlah theih loh avanga Hmingdailovi khawhar phengin a tum loh loh a thlen phah a lawm' tiin

thiam loh kan chang zaw lel ang tih a hlauhawm a. Kan chhungkaw khawsak danah pheï chuan ni khat pawh hmeichhia lo chuan a buaithlak tih ka hria. Mahse nupui then sârhu laia neih ve nghal ngawt chu, Hmingdailovi thikthu chhiatna chhan tlang hriata nemnghettu ang lek kan ni ang tih ka vengthawng deuh a ni," a ti a,

Sanghleia pa, Kapthuama ni pasal chu a jawng ve ta a. "Chu zawng vengthawng suh. Pasal pawmlai nei reng chung a tlangval umsan che mah an awm a. Kei chu inthiam lohna chhetê pawh ka nei lo. Thuama'n nupui neih a tum a, Rozami-ah kan lentlak a rual ber a nih a liamah, a lakah kan leihnawng hauhvin ka ring lo. Zêp nâk emaw, kei akar pawhin Rozami chanchin chu ka hre ve. Thuama hi a âtchilh mai a ni lo va, a âtphah lo chauh a ni zawk a. Khuti khawpa nula hmeltha leh rinawmin, keini akar min duh der ve a nih hrim chuan, a rang a rangin palai intir nghal ila a ni mai. Ani aia famo atana itawm zawk tu dang mah an awm chuang na hek lo. Kan tih vat loh chuan upa-in, 'duhtu za, duh lotu za' an tih angin, hman ang khan karah thu a tamin hla a tam hman ang. Kan karah hmelma an tla lo vang a tih theih loh hi," a ti a.

Sanghleia chuan, "Dik tak chuan, tukhaw hriat loh a menin, Hmingin Rozami a thik pawh kha,

thik dan a thiam lo ve tib thu-ab lo chuan, thik awm tak pawh a ni reng asin," a tih lai chuan Kapthuama chu a lo nui ruh ruh a. "An chanchin pawh ka hre ve nual a. Aizawl-a an inhmuh tuma an khawsak dun dan pawh Rozami'n Thanthuami hnena a sawi min hrilh chhawng leh vek a. Chu bakah Pu Thuama puantlan zuai nen an inkawm dan chenin ka hre vek maw le. Nupui pawm lai nei chung a chuti taka inkawm chu an nih avangin, naupang zawk na na na, pu te mah ni se fimkhur deuh tur pawhin ka zilh ve nghe nghe a. Mahse nupui thena hetia a lo tlawngawl ve leh ta te pawh hi a tha phian zawk dawn te pawh a ni ang e," a ti a.

A nite chuan engmah an chungchang an hriat ve loh avangin an lo ngaithla ringawt a. Lalblun-chhungi chuan, "Kei chuan an mumang lamin ka hria asin. Mumang inang tak an mang a, Pianmawiin a hrilhfiabsak vel maw le," tiin a u Thuama chu a nuih hawr hawr a. Kapthuama chuan, "Zep thu chêng suh, sawi tlang vek hunin ka hria. Pasa min neihsan avang khan ka pa ngaihdan ang deuh thovin kei pawh ka lunghnur rilru khawp mai a. Mahse nupui ka nei chung pawh khan ka rilru tak takin ka hersan thei chuang haub lo mai a. A nuthlawi hnu-a a inleng zawng zawng pawh kha keimah avang veka hnar a ni a. Chu chauh pawh ni lovín, a lehkha min rawn thawn pakhtah phei

chuan, 'I lakah demawmin awm tawh mahila, min la hmangaih ve tho a nih chuan, chu i rilru ringawt pawh chu pasal lovin ka tulpui ang' a rawu ti hial a.

"Pasal pawmlai a neih lai ngei pawh khan, ka khawchhak zin haw hlimchhawng a, Thanthuamiten ka thla hual nan vawk an tain tuma ka kal khan, ka thawm hria khawhar awm ngaihna hre lova a thihdan thu chenin min hrilh vek a. Chuti khawpa kei akar min then thei lo chu kei pawhin lung bersan harsa ka ti khawp mai. Amaherawh chu, a pa khu pa biak har ngeng ngoh mai a ni a. Kan hnawng mualpho leh mai ang emaw," a ti a. Chutah a pa chuan thu tam sawi lovin, "*Pathianin a ruat ngang che u a ni ang e,*" a lo ti koh a. Lalhlunchhungi chuan, "Huphurh suh u, a lo tirh sual tawh avangin Rozami pasal tur chungchangah a pa-in inrawlh a tum ngam tawh lo. Sipai Jamadar-in a biak pawhin a'n tir deuh na a, Rozamin diau hauh lovin a hnial fithla thak a. Dik tak chuan, khatia u Hmingin Rozami a thik em em chungchanga k'u Thuama'n a hnin vak duh loh nachhan pawh kha Rozami mitmei a ven ruk vang chauh tih ka hre chiang. Ka ute inggainat dan hi thuk deuh a nia," a ti ve sawt sawt a.

A ni chuan, "A lo nih tak chu, sawi lo pawhin in va lo awm thei zawk em! Chuti anga chanchin an lo nei zui reng a nih hrim chuan palai tir vat

ila a ni mai lawm ni? Hmeichhe awm lo ringawt zawngin khawsa rual in nih loh hi. Tunah le, dawr thil, bubfai nena inhlawng in phal hlaub a, buh den hautak vak lovin inkhawsa thei hram hram zawk a. Buh den hlek tawha a thlei tura mi in pawt buai te hi chu thu dang pawh a ni a. Kawng dangah hmeichhe mamawhna a tam si a. Tuifur tlak hma ngei hian neih tum ila a that ber mai chu," a lo ti ve a.

Sanghleia chuan, "Tun tum chu ka palai ve tawh ang, ka pa zawng a upat deuh tawh bakah palai ka zir ve duh. Thanthuami pa kan ring thla leh ang a. Ka'n palai ve mah na'ng a, ka sawi rem vek mai ang," tiin palai a lo hauh fiam a. Kapthuama chuan, "Rozami nen hian rin loh duap ngang hi kan ni tawh a. Palai kan tir dawn a nih pawhin kei chu ka hmanhmawh lo. Hmingdailovi nen kan inthenna a la rei loh thu hla pawh ni lovin, ka rilru-in kumin favang lam daih khi a tin tlat mai a. Chumi hma chuan kei pawhin muangmarin Rozami chu ka lo zu kawm leh rih phawt ang a. Tun su su-a inneih kan tum mai chuan, keimahni lam ni lovin Rozami te lam pawh venpui tulin ka hria. I hmanhmawh khu ruai lo teh ang u. Chumi chhung na na na chu hmeichhia lo pawhin kan khawsa nawk nawk thei tho ang," a tih avangin, favang lam tinzawn chu an tum rilru ta a.

22. "CHUN LEH ZUA RUN MAWI RIH LA"

-- *Aithulha*

THIANTE kâ atangin Rozami chuan Kapthuama nupui uire chungchang thu chu a lo hre ve tawh nâ a, amah Kapthuama ngeiin a kâ atang leh nupui dang a nei leh dawn rau rau a nih chuan tu dang mah tum lova amah Rozami ngei neih a tum thu chu lehkha-in a hrilh phawt a. Chu a lehkha-ah chuan heti hian a ziaak a:—

Ka lungchim, Zami,

I thiante kâ atangin ka chanchin i lo hriat tawh ka ring na a, keima kâ ngei atanga i hriat loh chuan i ngaih dan a nih loh ka hlauh avangin, lehkha-in ka rawn hriattir phawt che a ni. Amah-erawh chu, chanchin ka rawn hrilh thuai theih loh che avangin min ngaidam ang che. Mi nazawng kuta thawn ka duh loh vang a ni tih min lo hriat thiampui dawn nia. Hun remchang hmasaberah i hmaihma ngeiah sawina hun a awm theih ka bcisei.

Zik thar chhuah leh tura thal khawrovin hnah hlui a sawi til thin angin, keini pawhin zik thar kan chhuah leh theih nau, i khingpui nun khawlohna thal nisa-in zik thar a chhuahthir leh ta che ang khan, kei pawh mi dang hmel mawina nizung chuan zik thar chhuah turin ka kawppui hnah hmasa chu a

em bo ta. Nangmah ang bawkin he khawvel leilung min daidangtu kan inkara luipui pawh mi dang hmelthatna ni êng chuan a em kâm ta ruai ruai a. Kan thiam loh vang ni lo va, kan inkal pawh theihna tur zawka kan remruatna piah lama rem min ruatsaktu avang chauh a ni si a.

Tunah chuan hmangaihna hrui khat hmawr tawn ve ve-ah kan vuan tawn a. A laia kan intawh hun tur erawh chu, hmangaihna hrui min thlunsaktu kutah i nghat thiam phawt teh ang. Nangmah avang a ka kbing leblam chuan min kalsan ta anga an ngaih loh nan, inpan hnai hret hret chung siin hun i nghak hlek ang aw. Kan kal chak lutuk chuan mi'n min dem palh ang e. Chuvangin, hun rei deuh zawkin min dah hrang rih phawt se, mi rilru-a kan chanchin a muthilh ngheh tikah lam chhuak tur che-in ka aiawh hmel i lo hmu mai ang. Kumin hi mahnia vui liam tawh lovin, furpui mual liam fel veleh hmangaihna kuta kan invawn theih ka beisei. Mahse chumi hun chu a thlen rih hma si chuan, *'chun leh zua run mawi rih la'* tih hla ang khan tual i lo mawi rih hram hram dawn nia.

Tin, kan inkara sawi tul hmasa awm ang ang sawi dun turin, ka hmel i lo hmuh thuai ka beisei. I lakah demawma ka awm tawhna zawng zawngah min ngaidam la. Nang chu ka tan ka lawmna leh ka blimna pangpar hlun i nih avangin, i nun mual liam tawh zawng zawng pawh, hmangaihna puan

thulkhunga funin ka phum bo vek tawh tih hria la,
keima lamah engmah hlauthawng suh ang che.
Aw le, inhmuh huna sawiah aw, a dang chu.

Mangtha, mangtha,

I tan,

Kapthuama.

Chu lehkha Rozamin a'n hmu zet chu, a lawm lutuk awm ugailua hie lo chu, an kawmchâra chhuakin an leikapui atang chuan khua a'n chuan a. Khawvel hi blim ve vek hian a hria a. Thanthuami te kawmchâr leikapui atanga chhui kir chho zelin, an inthlahna lal lungdawh leh Phulzau tlang, a pasal neih ni hrehawmzia leh, an inthen hmaa Kapthuama lo zin leh laia a rilru hrehawmzia te, a pasal nen an inthen leh tawh hnu-a Kapthuama silai hmuh hawng nen a thingphur an intawn chhoh ni-a a rilru rihzia te, Kapthuama sazuk kah an chan lai leh Aizawl-a an inhmuh lai a, Kapthuama nupui pawmlai nei a la nih si avanga khingbai a intih em em dan leh a sumdawng nena an intawn thlengin, hmaih nei miah lovin a rilru-ah a indawtin a lang zut zut a, Chung hun rethcihthlak tak tak chu, tuna a lehkha hmuh chuan a rawn sût zo ta vek a, lawmna sawi hleih theih lobvin a nun chu a rawn thlamuan dam ta huai huai a.

Lehkha a thawn atanga a kar hnihna tur Zirtawpni chuan Chawlbni hmang nghal turin

Kapthuama chu Rozami te khaw lamah laiphir pu-in amah chauhin a kal ta a. Buh tuh zawh hnubpui kawib lai khaw han tha leh nisa chu a na kher mai a. Hnatu a teh tawh avangin kawng lakah mikhual veiyak tawh tur an vâng hle a. Kawngtluanin zuzi leh chêpchêp hram chauh lo chu riva dang hriat tur a awm lo. Sava bu chbeh hun lai a nih avangin thlanthlâ leh lengder no chawm thlawk vel chu kawmin, a naupan laia savano an khawi lai hun te dawn neuh neuh chungin a kal zel a. Mi an reh em avanga eng sa emaw pawh tawn mai inbeiseiin, a elhbun phir kaw lehlamah chuan LG a thun a, lehlamah mupui a thun bawk a. Thatho takin a kal vang vang a.

Huiva lui a tlak thlak lai te chuan, an nupaa an zin tuma a sazuk kah lai leh Rozami te nen chu a sa chhâwlchhin an chanho lai te chu hre rauh rauh chungin Huiva lui a kan a. Kawngchho zuai a kal chhuak a. Hmana Rozami thla ai a kohna Thingkuang rama a kal lai chuan, a thawm an hriat avanga hlauva tlanchhia ni hauh lo zâwng rual chu, hmuh nei tih hriat taka khêk nawk nawkin an tlanchhe chûk chûk a, tshêhek rual an chim leh hak hak thung a. Kapthuama chuan sapui an hmu ngoi a ni ang tib ringin, a silai put lai chu la thla-in, a chenga kutzungpui ngbat ran chungin thawm dim tak leh fimkhur takin a kal zel a. Kawng chhakah chuan a thingro reh thlah chu

a ri leh bak thin a. Kapthuama chuan ding meuh hian ulok takin a'n bih a. Tumau kara keipui ding ze dūn mai chu chiang vak lo hian a hmu thei a. A'n tin vang vang a, mahse thal thlah tur meuha a hmu chian theih loh avangin a silai tin lai chu a la thla leh a.

A'n kal leh hlek a, a zawn zelah chuan a ri leh bak thin a. Nakinah chuan kawngkam char thing chu phen titibin a'n bih chho leh vang vang a. Rei fe a en hnu pawh chuan a reh leh ta daih a. Kal zai a rel leh dawn lai takin a chhak lawk maiah chuan, keipui sum ruk sa zet tur hi, phai muk kung hlah lek leka ding chu a hmu veleh, Kapthuama chuan a mupui khawl thun chuan a'n kah a. A hùk thawt a, a zuang dawrh tih a hmu chauh. A reh nghal hmiah avang chuan mahni chauha chhui zui chi a ni lo tih hria-in a kalsan ta vang vang a. Kal chungin Kapthuama chuan an ngaihtuah zui a. "Ka thal thlah khia a thlawn lo mai thei a. Naktukah zuk chian leh a tul dawn si a, zanin ngeia Rozami ka hmu loh chuan, ka thil kah kha a lo thih hlah chuan kawmna hun-mumal ka nei lo palh ang e." tiin a ngaihtuah a Chuvangin, chumi zan ngeia Rozami kawm hman turin a kal ta sauh sauh a.

Zanriah bawp man hman jawkin a thleng a. A thlen veleh Thanthuami nau hnansangi chu Rozami hnenah tirin, amah kawm tura a lo kal thu leh chumi zan ngeia inkawm a duh thu hrih ru

turin a tir nghal a. Zanriah ei khama Rozami leng tur chuan a pa chu dil ni ve si chauh hian, "Ka pa, naktuka puan banpuiah 'Thuamthiani ka zuk sawm lawk teh ang," tih leh chhuah a rual a. A pa chuan, "Rozami tak hi chu aw....., mi dil ni ve siin mi hi a pawisa lo hawh hawh mang e. Hmeichhia zana lenchhuah fo hi ka ngaihdan a ni lo tih pawh a hre reng. Heti ang hmeichhe piangsual laklawh tawh hi zawng thunun theih pawh an ni lo ve," a ti nuah nuah a.

An inkawmna leikapui chu hman ami kha ni tawh lo mah se, a hma ami ang chiaha Thanthuami pa dawh leh a niin, a hualtu huan-thlai theikung ngai rengin a la hual biru tiau va. Kawmchâr diso bathlar hliap hnuai-a châr bang nghenga inhnaih taka thu dunin, Kapthuama chuan a nupui nena an inthen dan zawng zawng chu a han brilh phawt a. Chutah an chhungkaw thu tlukna anga palai tirh an tum thu thlenga a brilh hnu chuan Rozami chuan, "Palai tirh tirh eng nge ngai? Tun tum hian ka zui haw nghal ang chia a ni mai a lawm," a ti a. Kapthuama chuan, "A ni khawp mai, tun sô sô-ab ni lo mah se, ngawi renga intlan hruai mai hi ka duh dan a ni a. Chuti ang chuan lo inhruai dawn ta pawh ni ila, tun tum hi chuan ni rih suh se. Miter. 'an lo hetih vang lek hi zu nia, Hmingdailovi pawhin khaw dang a hawisan, Kapthuama pawhin a lo zir bik nek loh hi' an ti ang a. Nang pawh mi nupui lân ta ang hrimin an sawi

dawn che asin. Chuvangin, kumin favang la'n khian, Kohhran dan chhung mi kan nih ang thlapin kan innei dawn nia," a ti a.

Rozami chuan, "Awi â, thlawi tawh hnu-a dan anga han inneih leh te roh chu, a zahthlak awm. I sawi angin favang lam pawh chu ni se, ngawi rengin kan inhruai mai ang a, duh leh chumi hnu lamah chuan kan la insuih leh anga a ni mai a lawm. Mite pawh fa pahnih pathum an neih hnu-a insuih leh ta pawh an tam tho," tiin a han hnial deuh a. Kapthuaama chuan, "A ni khawp mai, mahse kan chhungkaw rorel danin, a tu ve ve pawh Kohhran dan chhung mi kan ni a. A mawi thei ang bera kan inneih chu ka chhungte duh dan a nih theuh si avangin, kei pawhin hreh thu ka sawi ta lo mai a ni. Dan anga kan inneih chuan ka pa duh angin sechal a lawm asin a tun," a ti a. Rozami chuan, "Awi! ta deuh deuh chuan, thlawi ve ve inneih chuti taka tih ropui te chu. Mahse i thu thu lo, i tih ang ang chu hnial ka nei lo," a ti ve sauh sauh a.

Kapthuaama chuan, "Palairawn tir ta ila, i pahian min lo hnar leh mai lo vang maw? Hlawhchham hrilhaia ka palaite inrawn tin leh dawn chuan tirh hmingchhiat loh law law ka duh zawk," a ti a. Rozami chuan, "Ka pa lakah hlawhchham mah la, ka lakah i hlawhchham ve chuang dawn hlei nem. I palaite chu ka pa'n a tih hlawhchham vaih chuan kan tlan dun daih anga a ni mai. I lo

kal hi ka lawm lutuk, zanin atang hian i nupuiah min ngai hmiah la, kei pawhin ka pasalab ka ngai nghal ang che. Tichuan, i palaite chu 'zanin nem-nghettu' chauh an ni tawh ang Kan inneih hunah chuan hun kal tawh zawng zawnga kan hrehawm tuarna kha, kan inneihna chuan a rih vûrh vek tawh ang a. Kan mumang dikna pawh kan chen dun dawn tawh si a. Ka mumanga i lam pana thiam taka tuilian ka hleuh ang khan, tunah hian i lam panin, damchhunga i nupui ni turin ka neih zawng zawng nen ka lo kal e," tih leh Kapthuama pawm chu a rual a.

Chutah, "Thuamthiani te kawmchâr leikapui hi chuan ka khawhar lungngaih mittui leh ka himna thuruk a va dawng tam tawh tehlul em! Heng huan-thlaite pawh hian kan chanchin hi sawi thei ta se, sawi tur an hre tam tawh ngawt ang. Tunah chuan kan pahniha him dunna hun kan nghak chhuak dawn ta-in a lang a. Dam tê-in awm phawt ila. Tun hma zawnga mumangah pawh kan la phan phak loh hun himawm kan nghak dun ta hi ka va lawm tak em! Favang thleng thuai thuai se ti rawh. Tunah hian May thla a ni a, favang thleng tur chuan thla ruk dawn lai a la duh a. Favanga kan inneih dawn rau rau chuan, kan intawn tih zan champhaphak, October Thla Hleinga Zan-ah chiah man inblan i ti ang a'w," a ti a. Kapthuama awma bei hle hle chungin Kapthuama thin phu dat dat chu a ngaithla a.

23. "TLANGVAL ROPUI TAK ZAWNG I LO NI E"

— *Ngurpuithanga (an lalpa)*

KAPTHUAMA chuan a pa Laiawrha hnenah leh a ni pasal (Thianthuami pa) hnenah chuan a sakei kah thu leh a thih ngei a rin thu chu thukhuh takin a sawi feih feih a. A pa Laiawrha chuan a kah dan hmang zawng zawng a zawh hnu chuan, "Chuti chu, naktukah kan pasalthate nen zuk chian tlang ila a that dawn chu. Sa hlauhawm a ni a, a rana rana lo a nih avangin puitling the thaw, briambrei hum chhuah tur nei theh thawh chauhin zuk thlithlai ila. Vanneih asiama a lo thi hlauh a nih leh khawtlang mipui inpun leh lah har hek lo. A pawnga taka kan Nuthuri zuam a kan tlangchim nghal ngawt zawngin, a lo thih loh hlauh si chuan kan inbliam palh ang e," a ti a. Tichuan, a tuk Inrinni chuan Kapthuama pawh tclin an khaw pasalthate pahnih nen, pa sawm the thaw briambrei hum chhuakin an zuk kal ta a. An fimkhur hle a, a kaptu kahna atanga kawngchhak phai muk thing kung bula a lu chauh lang lova a ding lai kap ta chu a nih avangin han thelhna chi niin an bre lo a. Tichuan, fimkhur takin that thlah nghal mai thei tura inring panin an pasalthate pahnih ho chuan kawngchhak lam ngaw-ah chuan an lut chho ta a.

Kapthuama'n a kah chiaa a huk thawk chung a zuan lehna lai takah chuan a thi a lo baw nuai

a. Chuta tanga a han insaseng leh chu in chhung dung chen pawh kal tawh lovin sumruk sa zet chu a lo tlu tlawtial dun mai a. Khawlum lai ngang a nih avangin a kamsir te pawh a tîtêk nual tawh a. Kawngchhak lam a ni bawh a, harsa lo takin kawngah an hnûk thla mai a. Tichuan, in lama chanchin than turin an intir a. Anni chuan a zawnna hlâng an lo siam sawk sawk a. Thalai thawk thei zawng zawng chu lo lama an feh zawh vek avangin pa in awm leh tlangval damsam lo inawm leh nunauho chu an dâr neih ang ang kengin an rawn thawk a.

Kawtchhuah lal lungdawh an thlen chuan, Rozami pa leh an lal upa dangte leh an lalpa Ngurpuithanga ho chuan an lo hmuak a. Chumi ni chuan Rozami pawh Thanthuami nen an puan ban ni a nih blaueh avangin an rawn thawk chhuak ve thei a. Rozami'n Kapthuama a'n hmu chu pawma fawh ngawih ngawih tak hi a nâp a. Mahse infawh chu sawi loh, inngaizawng anga lan pawh hlauvin a insum hram bram a. Lungdawhan chuan a khawnâwtin an bial mup mai a. A laiah sakei ruang chu bawkkhupin a kâ kap âng hui chungin hlângah an dah a. Kal an siam leh hma chuan an lalpa Ngurpuithanga chuan Kapthuama chu kovin a bulah a dintîr a. Chutah a khuate hriatah chuan:—

“Tlangval, ka khua-ah lo pem teh, upa-ah ka lo siam teh ang che. Ka mit hmuh lai ngeia wawi

TLANGVAL ROPUI TAK ZAWNG I LO NI E. 167

duailo thangthat i la ta hi mak ka ti. Hmanah lah
khan ka ramhualte zinga ka chawbel ber faru,
khawmu chawi Chhingpuii bo kha a chhartu i ni a.
Chu chauh la ni lovin, naupang hei ang hian kan
ngam leh i huaisenna avangin ka khawpula hmeltha
chhuanvawr thla i kokir a. Hman ni lawkaan lah
chuan Huiva luidung mawitu lan lasi chawi a ni
ang e, an tih huai huai, khati khawpa sazuk han
leh ki mawi. siamtu neia an ngaih i kap leh a.
Tunah ni se, sa alaia sa tihbaiawm leh fing, pasaltha
tam tak tlawmtu i han sai thlu leh a. *'Tlangval
ropui tak zawng i lo ni e.'* Chuvangin, Thawhtanni
khian sialin ka ai ang," a han ti chu(h), mipui
lawm chu an hawhaw dur dur a.

Chumi zawh chuan an zawn ta mup mup a, a
khât tawkin silai an kap dur dur a, darkhuang,
darbu, darmang leh khuangpui nen an inawi lut
ta hup hup a. In an thlen dawn chuan sakei hlâng
chungah Kapthuama chu an thuttir a. Lal tual
lam panin an sêp chho hulb hulb a. Hlâng chungah
thu Kapthuama hmel chu khaw dang hawi lo lêkin
Rozami chuan a thlir a. Kapthuama pawh chuan
Rozami chu a'n chhuk melh leh zauh thin a. Chumi
ni chu, tun hnu-a hlim tak taka an hlim leh ni hma-
sa ber a ni.

24. "THLA HLEINGA ZANAH CHIAH NI SE

—*Rozami*

ROZAMI lehkha Kapthuama'n a palai Sanghleia a kentir chu a thlen velch Thansangi a pektir a. Chu lehkha-ah chuan :— 'He i lehkha rawn kengtu hi ka ni fapa u Sanghleia a ni a. An rawn len hma-in i duh leh lo hmu ang che. Zawlu thu thlunga inrem thei kan nih chuan, thla leh mai khi Khuangchawi thla a ni a. Kan sawi dun tawh ang khan, insawi rem zan atan pawh thla leh October 'Thla Hleinga Zan' chiah khi rawn tukpui i tum dawn nia. U Sanghleia hnenah pawh ka sawi vek kha. Beidawnga in rawn tin ta a nih pawhin, chumi zan chiah bawka tlan dun tur chuan ka lo kal nghal ang,' tiin a ziaak a.

Chu lehkha a chhiar zo chiah chu a'n dak chihuak a, a pa awm loh lai tak a ni bawka a. A thlep tha sawk sawk a, Kapthuama palai hmu turin a kal ta nghal a. Sanghleia'n a lo hmu u veleh, "Zami, i dam em? Khawnge i han inchibai phawt teh ang. Naktuk zingah kan lo leng dawn a, i pa lo briih ta che. Tun tum chu hlawhchham kan tum hauh lo a nia," tiin buangtau sa takin a tawng a. Rozami chuan nui har har chung hian, "Kei akar min duh der ve te chuan in hlawhchham lo tawp ang. In hlawhchham tak leh 'Aizawl kawng

pakhat chauh a awm lo' an tia ni lawm ni? Mahse inrawn len turthu keiin ka pa ka lo hrilh ai chuan nangmahni lamin hrilh zawk ula a mawiang e," a ti a. Thanthuami pa chuan. "A ni tak e, nakinah Thanthuami thiarpa'a han hrilh rawh se. Sangbawih, i u chu zuk ko nghal nghe nghe teh," a ti a.

A tuk zinga Kapthuama palaiten Rozami pa an han biak chuan, eng danga chhang lo chuan, "Rozami pasal tur chungchahang mawh ka phur ngam tawh lo. Ka dubna lamah ka tir liam a, heti hi a ni tawh a. Tlem lai lah khan inleng tha hmel tak a nei a, kei pheichuan nei mai se ka'n ti deuh a. Mahse a hnu-a kan hriat leh danin, chekah chekah ka lo tisual leh tep lo niin. Chuvangin, a tha tur leh tha lo tur pawh ka hre tawh lo ve, Rozami thu thu ni teh se. Anahin a duh nak hman chuan Sabuta pawh nei ta mai mai ang hmiang. In sawi hmangin Kapthuama lah nupui thlang sual, keini lah chuti bawh. Tisual len tisual chu innei se an inhamtawng phian mahna lo," a ti deuh nghoh nghoh a. Thanthuami pa chuan, "Ngawi ten Haunapa, min fiamthu khum teh sub, i fanu hi kan ngaizawng tak tak a nia," a ti a.

Ani chuan, "Ka fiamthu lo asin Thuamipa, Rozami pawh rawn a ngai lo, a ngaizawng che u tih ka hria. Keiin lo hnar ta che u pawh ni ila, a

thang chhe zâwng zâwng te hian kan fate hi an la. khawsa lo ang tih pawh sawi theih a ni nê. Chuvangin, a u Hnuna pawh rawn ka tum tawh chuang lo, innei rawh se. A châkna bera a kal hi a pa ka nihna pawhin ka duhsak asin. Pasal a neih loh chuan kan buaipuna khua a sei ang tih pawh ka hlau hlal lo," tiin tih tak hmelpu-in a sawi a. Thanthuami pa chuan, "Pa ber i tawng a, kan lawm khawp mai. A nih leh engtikah nge kan rawn ngaihchan leh ang?" tiin a zawt a. Ani chuan, "Ngaihchan leh leh a ngai lo, a mawia hawihah 'kan lo inrawn ang e' te hi kan ti tawngkam tha a. A tawpah chuan nu leh pa thu thu a ni tho tho, ti hian kan inrem nghal ni rawh se," a tisam êt a.

Sanghleia thung chuan, "Chuti a nih chuan man leh mual leh a hun tur te pawh thliab fel law law a rem mai lo maw, ka pu?" a ti a. Ani chuan, "Inneih tum ve ta lem chu man lo ngawta inbralh thu lah awm suh. Kan khuai tuk tur a tak bawk a, ani nuthlawi akar, tangka zahnih rawn tlak ula, sialin lo lawm se, kei pawbin sialin ka lawi bawk ang. Rozam, lo kal teh, Kapthuama nei tur che-a thu kan tih tluk tak diam hi. Thuamipa, tuibur hi han hmuam ula, a hun tur chu Rozami ngaihndan pawh hre ve ila, rem kan titlang ang emaw," a ti a. Rozami chuan, "Tunah lo kan zo felin September thla chawhma lam a la ni a. Inpuabchahna hun thawl deuh ka mamawh dawn avangin

thla leh October thla de leh tur 'Thla Hleinga Zan' chiah khian man inhlan ka duh, kan innei dawn a nih rau rau chuan," a ti a, a hmel a hlim ble a.

Chumi hun chu an pahniha an lo tuk dun tawh a ni tih a hriat avangin, Sanghleia chuan Rozami chu a melb zauh a, Rozami pawh chu a lo nui saih a. Rozami pa chuan, "An pahnih kian 'Thla Hleinga Zan' kher duhna riau an nei a ni ang chu maw, nangni lamin rem in tih phawt chuan eng hun pawh ka hnial lo ve. Hman kum atang tawh khan, inneih tumin khati ang tak khan an lo awm tawh a. Keini lam lahin hnial ngam ruala ngai lovin, kan inkau ve reng tawh kha a ni a. Mahse bahsalna eng eng emaw avangin khati kha kan ni leh a. Hetia nuthlawi pathlawi an nih hnu pawha la induh bang thei lo pa na na, blim takin chu ni chu kan nghak dawn nia," a ti ve sùrh sùrh a. Thanthuami pa chuan, "A lawmawm e, Sanga pawh haw chho ta vang vang se, in lama lo nghaktuten an lo nghakhlelin an lawm dawn em mai. Pathian zarah pang dam takin awm phawt mai ila, min bumrotu engmab awm lovin kan kawp a kai tawh chêk ang," a ti a, thlamuang takin an chhuak ta a.

25. "KAN LA EN KHAM LO CHE ZAMHMELTHA"

— Pathlawi

TU DANG hming mah ni lovin an khua ve ve-a an Biak-in banghmaiah chuan Rozami leh Kapthuama chuan lebkha an tar ta. Rozami'n pasal a nei dawn tih a'n tlangthan meuh chuan, an ina chuangkai thin tlangval leh pathlawi rilru chu a ner ble a. An neih phakah an ruat chiah lo na-in a uiin an ui hrim hrim a. An lal upa fapa pathlawi pakhat phei chuan a ui zual bik a. A neih atan phei chuan a cho phak lo tih a hre chungin, an khaw tuallai mawi êma a hriat avangin ui tak tê-in a ui a, A ui thu chu hla-in beti hian a phuah a :—

*"Kan la en kham lo che Zamhmeltha,
La mawi ta che vangkhawpui kan sumtual hi;
Khuandimn liam lo la leng rih rawh.*

*Khiangawiin zamual chu liam lui·suh.
Sakhmelmawi kung val dang tanga bei lovin;
Kan tawnah nui rih la kan ti che.*

*Vangkhawpui val zawng an hnim ruai e,
Val chang hnim lo thing tin zik leh chhuahlangpui;
Tah zai kan vawr za e lelthang nen,"*

tiin Rozami pasal nei tur chu a chelb zui bial a. Sabuta'n a han bria chu, tlema mi phâk lo deuha

thu châng, a ngaithiam lo nasa mai a. "Rozami chu, ka nei ang che ka ti ka ti a, Kapthuama'n thembu pawh a siamsak ve ngai si lo. An inneih ni pawbin ka kal lo tawp ang, a hmel pawh ka hmu duh tawh lo. Min ngaihzawn avangin a kalna apiangah min hruai a, a tawpah pasal min neihsan a tum leh si a," a ti a, a lungawi lo em em mai a. Lungawi lo e ti lo chuan a lungleng ve fu lawi si a.

Tlangval phawk thenkhat lah chuan a zuau zawnga fuihin, "Nangmah chauh hi kan khaw tlangval zingah chuan duhna lam lama hruai chhuak thei awmchhun i ni a. A chang leh a kaihkuah che-in, zan rei tak tak hnu-ah pawh in pahnih chauhin in haw dun a. Nang anga zan reh a hawpui thei tumah kan awm hlei nem. An lehkha tar pawt thla la, pasal a nei lo tawp ang," an ti a. Sabuta chuan, "Ka pa'n min hau anga sin. Tunah pawh ka inkhawm duh tawh law, ka inkhawm chuan an lehkha tar ka hmu dawn si a. Hman ni-ah pawh an lehkha tar ka hmuh duh loh avangin maimichhing chungga Biak-ina luh ka tum a, Biak-in bang ka sut phah jawk tawh nghe nghe.

*Kan Chapel runpui ka hawi ngam lo,
Ka han thlira Lalngovi hming chuang ta si e;
Ka len kham chhawl ban a lo ni e."*

an tih ang mai ka ni tawh. Kan Kohbran upa-in lehkha a'n tar vei a, ka haw tak tak a nia. 'Pawt

thla leh rawh' ka tih lahin a nui mai mai lehngal a," a ti khur boh boh a'. A pasal neih tum Sabutan a ngai thiam lo hle tih a hriatin Rozami chuan lengah a sawm a. Thiam tak maiin Rozami chuan, "Buta, rei ka nei dawn hlei nem, hmatrah pawh rei nei lova ka lo haw leh mai kha. Kan se talh ni chuan nalh takin rawn inchei la, puar takin ruai i theh dawn nia. Chumi ni chuan nilengin kan inkawm ang chu maw le, i tel lo te chuan seramu kan phur na'ng," a han tih chuan Sabuta chuan nui vur vur chung hian, "Chumi ni chuan ka intithu vian ang," a ti a, a phur leh ta soh soh khawp mai a.

26. MIZO DAN LEH KRISTIANNA

CTOBER ni 14, 1947 Thawblehni zan chuan an khaw YLA lo tum lawk tawh angin, indo hun harsat lai zawng leh a hnu pawha kum tina YLA tane pawisa rawn thawh ziahtu, Assam Regiment 2nd. Battalion-a mi Hav. Liankaia lo chawl (leave) haw leh tur thlahha inkhawm an nei a. YLA nula leh tlangval chu a kim thei ang bera inko khawmin an Treasurer te in, an khaw naurual ber in chhuat dung khat tlatin an thu tlim hmur mai a. Châr lam takverh biang ngheng phak titihin an Chairman, an YLA Branch President Rikbuma leh an thlah tur Hav. Liankaia leh hunserh te hmanga thuchah sawi tura an sawm, an khaw zirtirtu Upa Chhunkhuma (Zirapa) chu pawn lam hawiin an thu tlar a. Chairman thutna ên phak tura Efer Lal̄in an khai ên leh khumpui tungchaw zawn chhuat chung thehlana Kohhran Lal̄in an hawh hnama an khai bak êng dang chhit tur an nei lo. Chhuat lâwnga nula leh tlangval thu tlim hmûr zinga thenkhat chu a inkawmngaih zual inthut hnaih lui deuh bik an ni.

An tan hmaa inthlahna bla an sakho lai chuan a kil thim deuh lai chang nula leh tlangval lo phunrute sawi chu han ngaihthlak chian chuan, zai thawm ri karah tlangval chuan zai chung zel hian, "Nileng leh zankhua-a zai a, i hming kan fakpui, han zial leh ta che," a lo tisap leh, vawi eng emaw zat

hla an nawn hnu-a nula thungin, "Lo inthen mahila Thlarau, min awmpui thin la, i zu kham tawh em ni?" an ti te chu an inbiak theih chbun a ni mai awm e. Tan nan an Kohhran upa chuan Pathian thuchâng tawite chhiarin, Liankaia tan leh an zavaia tan a tawngtai a. Chumi hnu-ah Chairman-in Hav, Liankaia chung a YLA aiawha lawmthu a sawi hnu-ab, an chawimawi nan hmunpui lama an tih dan hre ve-in, an Branch YLA Financial Secretary nula Denghmingthangi chuan parthi a awrtir zawhah an sipaina lama a hman tur Kristian hlabu a hlan a. Chumi hnu chuan Hav. Liankaia chuan thu tlem a sawi hnu-ab an Kohhran upa Chhunkhuma (Zirapa an tih theuh zawk) an khaw zirtirtu chuan fuihna thuchah heti ang hian a sawi a :—

"Thiante u,

Kan khua-ah hian thangkhat lian teh meuh a hmingin zirtirtu-ah ka awm ve ta a. Ka rawn awm tirh kum 1930 lai vel kha chuan, Chawlni chawhnu lamah tawh hi chuan thler tin tih theihah tlangval zu in zai leh lam chheih thuai thuai thawm a na thei hle a. Hun a lo kal zel a, khawvel indopui lo thleng avangin kan khaw tlangval tam zawk tih theih chu Vai lamah an invawm bovin, sum lamah chang lo, nun dan chenin khawvel hawiber zau zawk an hmu-in kan lo changkang chho ve hret hret a. Tunah phei chuan kan khawtlang nun a lo mawi lehzual ta a. Kan khaw tlangval Vai lem chang-

ten kan khawtlang an tihmawizia te, tin, mi dang kan sit thu ni hauh lovin, tuna kan zinga awm Havildar Kaia ngat phei hi chu kan Kohhran leh YLA lamah a tangkai zui zelin a zar kan zo nasa em em a ni tih kan hre theuh awm e.

“Kei pawh tun hma kum sawm kal ta-ah kha chuan YLA-ah hian ka lo lupa ve thui a. He kan khua-ah ngei hian kan Kohhran upa then tak Upa Zaluia hovin kum 1938 khan YLA kan din a, tunah chuan kum sawm dawn lai a ni ta. Khatih hun laia kan tlangval tleirawl hmanrua ber thin lo ni tawh Liankaia chu, indopui tantir kum 1941 khan sipiaib tangin tunah belthum lai kaiin kan la chhawr zui ta zel a, a lakah Kohhran aiawhin lawmthu ka sawi nawn leh ni se. YLA hi Kohhran bruaiteten Kohhran kalphung zulzui a, Kohhran atanga kal peng hauh lo tur leh thangthar lo awm zel turten an chhawm nun chhoh reng tura an din a ni angin, thuvawn ropui leh pawimawh tak neia din a nih kan hre theuh awm e. Chung thuvawn pathum zinga pakhat ‘Kristian nundan tha ngaihsan’ tih chu tlem sawi ka duu a. Englai pawha kan tan pawimawh reng tur a nih avangin sawi zin luat pawh awmin ka hre lo.

‘Kristian nun dan tha ngaihsan’ tih hi, Kristian tawh phawt chuan ‘ka ngaisang a lawm’ kan ti theuh awm e. He kan thuvawn hian mi nun dan tha va ngaihsanpui ringawt kha a tum a ni lo. Misual

ber pawhin nun dan tha chu a ngaihsan theih a lawm. He thuvawn tum zawk crawh chu — Mahni nuna nun dan tha seng luh hi a ni zawk. Chuvangin. khawi hmunah pawh, mi khua-ah a ni emaw, Vai ram lamah a ni emaw, min hmelhriattu an awm loh vang emaw, min briat chhuah leh kan rin loh vang emaw a, kan khuaa kan nun dan pangngai pela nun uchuak taka nun hi a awl em em fo va. Mipa ngat phei chu nupui nei tawh pawh ni ila, mahni kawngka kân veleha tlangval emaw inti nghal ringawt, mi khuaa nupui neih zêp tut tut kan ni châwk mai. Nula thenkhat ni se, mahni khawzawla nula lepchiah ni bik si lo, khual-khaw lama sihnip ta riau pawh an awm châwk, hei hi mahni inthunun kan tum loh vang a ni. Kristian nun dan tha a nun kan tum phawt chuan, kan awmna apiangah tu sawisel mah kan kai ngai lo ang. Chu chu a ni Pathian thu-in ‘i nu leh i pa chawimawi rawh’ a tih awmzia chu.

“Kan nu leh pate hi ‘ka chawimawi e’ tiin khawlai dungah an fate hian zawnin silhsen mawikhai ber ber belin pangpar nen zawn kualin ‘ka nu leh ka pa ka chawimawi e’ ti-a auvin kawthler thualpui ta ila, mi nuih tiza chauh kan ni ang. Nu leh pa chawimawi dan dik tak zawk chu — An fate hi nungchang mawi tak pu-in, zahawm tak hlauhawm si lo, nelawm tak zuamawm si lovin awm ila. Thawngai leh thu awibin, ei leh ina hrawkhriam

lutuk lovin, nulat tlangvalna kawnga nun thiangblim taka nunga in awm phawt chuan, a hre lote pawhin 'tu fa nge?' an ti ang a, i nu leh i pa i chawimawi tihna a ni ang. Chu ang baw k chuan khawlo taka nungte pawhin an nu leh pa an tizakin an timualpho a, anmahni lah tu lakah mah an tuitla ngai hek lo. Chuvangin, 'Kristian nun dan tha ngaihsin' tih hian a tum tak chu, YLA Member kan nih phat hian 'Kristian nun dan thaa nun ka tum' tiin a thuvawnah intiamkam sa-in nun dan thaa nung turin kan inbat nghal tihna a ni.

"Aw le, kan hriat theuh angin indona chuan kum hnih kal ta-ah khan mual a liam ta a. India ram pawhin hun thar a chuangkaiin thla hnih-ral ta maiah khan India zalenna ni chu kan lwmm a nih kha. Keini pawh India zalenna hnuaiah ram bung pakhat ni ve-in, hmunpui lama kan Mizo Union hruaitute pawh Politics-ah an inham buai tan hle tih kan hria a. Kan khawtlangah ngei pawh Mizo Union leh lal lam tang kan awm ve a. Duh dan thuhmun lo tak an nih avangin kan khawtlang pawh a sawi nghing tan hle tih kan hre theuh a. Kan nu leh pa te chu a eng lam zawk zawkah emaw an lo phusa ve hle pawh a ni ang. Mahse hei thi hre theuh ila ka duh — Chu Politics inghirnghona chuan kan YLA hi luhkhung suh se, thi hi. Party inerna hi YLA-a a luh vaih chuan a tawrtu chu kan khawtlang baw k hi a ni ang. YLA

hi zawng a kal dan pangngai a, tumah thleithla lo leh inen hranna nei miah lo va, Mizo tak leh Kristian taka kal zel tur a ni si a.

“Aw le, ka thusawi ka tihtawp hma-in thu pakhat zeh tel lawk ka duh a. Kan briat theuh angin tukin khan Kapthuama te chu a nupui nei turin an liam ta kha a ni a. Nizan khan kan inah a lo kal a. Kohhran dan puitlinga innei tur an ni a. A nupui tur te khua chu Pastor thuthmun a nih avangin an rawn insuih nghal vek ang a. An tum anga an awm theih chuan tunkar Zirtawpni khian an rawn hawn leh kan lo beisei ang a. An insuih ni Ningani zan khian mo hruai leh i, awm lovin hmeichhe in lamah Kohhran leh YLA-in an thlah ang a. An rawn haw zanah erawh chuan a thlen-ina riak tawh lovin mo hruai hun'pangogaiah mo hruai dan pangngaiin an inhruai nghal thung ang a. Rozami rawn inngahna tur pawh a pa thian bul tak Pu Lalnghenga inah, ani Pu Nghenga chu a pazawn tur a nih chu.

“Kan khawtlang kan fel viau tawh e mah ti ila, hman ni lawk pawh khan mo hruai zana inngaihthlak kan la ching tlai mai hi a ni. Kan pi leh pute chin dan phei zawng a ni. Mahse Kristian kan nih hnu hi chuan, Mizo kan nih avang ngawta chin zui zel tlak a ni lo. Mizo dan eng kha nge kan la ohhawm nun zel tur ni a, eng dan kha nge chhawm

zel tlak loh? tih ngaihtuah a ngai a. Innei thar mo' hruai zana ngaihtlak te hi a Kristian loh bak ih a mawi lovin nun dan zahpuiawm tak a nih avangin, Kohhranin kan khap hmin theih pheih chu a ni lo na-in, kan ngaimawh hle tih in hrist ka dub a. Kohhran dan lova inhruai ta mai te pawh inngaihtlak kher kher hi chu Mizo hmanlai kalphung mah ni se, a mawhlak hrim hrim bakah thil chin dan zahpuiawm tak a ni. Lawmpui inti si a, mo hruai kawnga vut sawh leh chirhdiaka lo theh te, an sum leh suk leh arbawm thuhruksak te, an kailawn lo pheh leh lawi-ar ruk te hi kan Mizo hmanlai kalphung mah ni se, Kristian nun dan tha kan sawiah khan a tel lo hrim hrim tih hria-in, keini Kristian YLA hi chuan kan chin tawh loh a tha ang. Mawi takin lawmpui ila, insengso taka innei kan nih hlawn theuh avangin a buaithlak zawng hi chuan i nung tawh lo hram ang u," tiin thuchah a sawi a.

Chumi hnu-a an YLA President, an Chairman lo ding pawh chuan, "Kan Upa sawi ang khan, kei pawh tukin tukthuan ei hma khan Kapthuamaa min rawn tlawh a. An tum dan chuan tun kar Zirtawpni khian an lo theng ang a. A pazawn te ina zan riak lovin zanriah ei khamah mo hruai nghal a ni ang a, chumi zan chuan Kohhranin hunpum an chang ang a. Dan puitlinga innei chu ni

dangah chuan Kohhran nen lawmpuiin hun kan chherchhuan thin a. Mahse ani Thuama érawh hi chu kan YLA Vice President tanglai a nih avang leh Inrinni-a ranpui talha khawtlang huapa tlangpui sachiau tak tak buatsaih tum an nih avangin, YLA Member zawnz zawnz chu lawmpui tur leh ruai buaipui turin min sawm a. Zanina lo kal lote pawh inbrilh kim ni thei se. Tin, thingpui buatsaih leh ruai fatu chan chan thu-ah tlawmngai takin tawiawm kan tum theuh dawn nia. Inrinni a nih dawn avangin ruai theh zawhah pawh senghawi tul zawnz zawnz tihfelpui ila. A tuk Chawlhni-a chhui zui tur awm lovin kan tihfelpui nghal vek dawn nia. Inrinni zan inkhawm banah érawh chuan YLA Member zawnz zawnz chu mo lawmin, ni danga kan tih ang bawkin kim takin kal • tum theuh ila. Kan ti a nih rau rau chuan tling takin kan ti dawn nia," tiln Kapthuama sawmna chu a puang a.

27. KHAWVELA DAR RI MAWI BER

HUMI kum Calendar leh thla-fang de chu a induh em em mai a. Kum 1947 October (Khuangchawi thla) ni 15 Nilai zan 'Thla Hleinga Zan' chu an insawi zan tur a ni a. Khuangchawi thla vanglai October ni 14 tuk Thawhlelni chuan, ni khat lo cham hahdam turin Sanghleia hovin an liam ta dial a. Mo lawmna tur sechal pawh an thlung thim run tawh a. Rozami te khua chu Pastor thuthmun a nih avangin, October 16 Ningani-a insuih phawt a, a tuk leh Zirtawpni-a Kapthuama te khaw lam pan tur an ni a.

Rozami te khua an thlen chuan a then chu Rozami te inah an innghat a. Rozami pa pawh chuan a fanu a lawina tur sepui kapsen huam tawh hi a lo thlung run tawh bawh a. Thanthuami chuan a pasal neiha Rozami a lo thian tawh avangin Rozami thungin a thian ve leh dawn a. Kapthuama erawh chu a inngahna pangngai, a pa Laiawrha te inah bawh a innghat leh a. A thlen veleh Rozami te inah a kal nghal a. A tuk zan man inhlán hlana Thanthuami te kawmchâr leikapuia inhmuh a duh thu a sawi chu, Rozami chuan, "Ni e, i'n tum teh phawt ang. Zanin lah chu duh anga ka la inbuatsaih famkim loh avangin Thuamthiani nen kan han tul ang a. Nakzan man inhlán laia ka awm ve an phut viau loh chuan ka rawn tum ang e. Zaninah pawh lo leng ula, tumah venthawn an ngai tawh

lovin Thuamthiani pawh a lo kal dawn a," a ti a. Mahse Kapthuama chu chumi zan chuan, tun hmaa a sa kah chanchin bre duh paho amah kawm tum inleng a neih avangin a leng ta lo va.

A tukah chuan Rozami te inah nileng tih theih-in an leng a. Rozami leh Thanthuami chu, Rozami thawmhawm chhawm tur leh thil dang buaipuiin an tul ang reng a. Chawhnu thlanghera an inlengte an tin hnu chuan Rozami chuan Thanthuami hnenab, 'Thuamthian, naktip maiah kan khua ka chhuahsan dawn si chuan, Mateii thlan ka tlawh leh lawk lawk thei dawn tawh lo va. Chuvangin, tlai nemah Mawithiani nen kan pathumin Mateii thlan i tlawh zawk ang u hmiang?" tiin a sawm a.

Favang ni tla tur chu a mawi em em mai a, chhun hlimawm lawmtu favang thereng hram vang-lai chu an chawl tan tawh a. Rengchal lungleng khawhar fal ni-awm tak erawh chu, daivel thing-bukah chuan a la hram hlep hlep a. Rozami chuan a pangpar ngainat ber Zohniar par bawr chu kengin, an thian-zaho chuan a fanu Ngursiamliani thlan lam chu an pan a. Thlanmualah chuan thlan tam tak awm mah se, minung ram a ni lo tih briat takin thlan tin chu mahni hawina lam lam hawiin furpui leh thal nisa tuarin an ding ngawi thiap a. Chung thlan tam tak zinga thlan tê tak tê, khawhar taka lo ding ve lam chu an pan a.

Rozami chuan a fanu thlana pangpar dah pah chuan, "Bawihte, ka kalsan dawn che asin. Ka rawn tlawh zen zen thei tawh dawn si lo che a, i va fahrah dawn lehzuai em! I nu, i ngaih em em bi hla takah aw'n mahila, i thlarauvin min rawn zawng zel ang che aw, Bawihte. I nu hi min dem suh aw, kalsan che mahila ka rawn hre reng ang che. Ka lo kal hun apiangin, ka rawn tlawh ziah thin dawn che nia. I pi hnenah khan, 'ka nu chuan pasai a nei ta a, mahse min la hmangaih tho' i rawn ti dawn nia," ti-a mittui sur zung zunga a tah hnu-ah an haw leh ta a.

Man inhlán zan (insawi rem zan) zanriah ei kham chuan Rozami chuan, "Ka pa, man inhlán laia ka awm ve kher a ngai em ni? Naktuk thil turah ka duh angin ka la inpuahchah zo lo deuh a, ka thiannu tur a la chhangchhe deuh si a, an inah ka zuk kal lawk hman ang em?" tiin a dil a. A pa chuan, "Ka hre lo le, kan man eitu turten an phut lem loh che chuan i awm ve kher a tulna chhan tur ka hre hnan lo," a tih lai chuan lo kal hmasa a pu chuan, "Ngai suh e, i la tul chuan leng rawh," a lo ti thuai thuai a. A u Hnuna nupui pawh chuan, "Leng rawh a pawl lo, i tih tur a awm ve tawh lo em mai. Thlamuang takin leng la, in tumna a rei tawh bawh a, i duh leh Kapthuama pawh chu va hmu la," a'n tifiám zui a.

Favang zan thiang nuam takah, kum sarìh lai mual liam ta a. inkhawmpui laia bulfûk taka an inkawmna hmasaber, Thanthuami te kawmchâr leikapui chhak lam diso hnuai hul phek phawkah chuan an thu dun a. Hman angin tu mitmei mah veng tawh lovin an hun kal tawh chanchin chu an sawi dun melh melh a. Rozami chuan, "Zanin atang chuan nupa tur kan ang tak tak ta ti rawh. I nupui ni tura kan man i hlan hun a awm ngai ang tih ka ngaihtuah phak lo va. Mahse zanin 'Thla Hleinga Zan' kan chhiar tan atanga kum ruk mual a han liam meuh zawngin kan puitlio ta jawk zawng a nih hi. Ka va han lawm tehlu em! Nupa kan nihna chu kan rilru lamah famkim tawh mah se, khawvel danin zaninah ka pa'n a nemnghet ve ang a, naktukah Kohhranin Pathian hma-ah a nemnghet leh dawn ta hi ka mumang chu a ni si lo. Thuah-hniha kan inneihna nemngheh a nih hnu-ah chuan.....," a pawm thawk a, an ngawi dun vang vang a.

Hma zâwnga an inpawm chu tlema inthlah dulip Kapthuama chuan, "Thla Hleinga Zan chiah bawka kan inneihna thuthlung i pa hmaa zia fel a ni ta hi kan tan famkimna chu a ni. Kan pahniha lungawi lohna khawvel ni thin chu, vawiin ni tla khan a tlakpuiin, zanin Thla Hleinga mawi tak lo chhuak hian, kan damchhung lungawina tur a rawn chhuahpui ta zawng a nih hi. 'Thla Hleinga

Zan' dang aiin zanin thla êng hi a êng mawi zualin ka hria. Saw, en teh, hmana arsi kan hmuh, hla taka a changa phe lep lep pawh sawn kan inneih min lawmpuina chibai min buk a lâm phe lep lep niin ka hria. Nula tlangval kan nih laia rem thei si lo, tuna a rem leh ta si hi, thu-neitu-in kan tana a ruat leh rel vek a ni tih hre thiamin lungawi takin i awm dun ang aw," a ti a.

Rozami chuan, "Chu tak chu a lawm i laka ka in-iai em emna chu. I tan nula hnabkhat leh thianghlim ka nih tawh loh avang hian ka in-iai-in ka insit ngawih ngawih a. Hnahnih leh nuthlawi iaiawm mai ka nih tawh avangin ka rilru a na ngawih ngawih asin. Kan intawn tirh ațang khan i tan chauh indah him ka tum a. Mahse mahni pawh inveng zo lovin, i duhthusam ka ni ta lo hian ka rilru a tina em a ni. Thuama, min iai lo tak tak maw? Nakin lamah te hian min iai leh hnahnawh mai lo vang maw?" tiin duh luatah a zawt a. Kapthuama chuan, "Thil zawng zawng ngaihtuah zo vekin tun hi ka thleng a. I dinhmun hre vekin ka rawn pan che tih hi ringhlel lo la. Thianghlimna tak tak zawk chu, taksaa innghat ni lovin, rilru lama innghat a ni zawk. A tu ve ve pawh hi kan hun kal tawhah khan kan lungawi famkim kher lo ang. Mahse tun ațang chuan kan pahnhin hun thar kan chên dawn a. Chuvangin, thu mu hnu sawi chhuak leh ngai tawh hauh lo

turin zanin ral rual hian ral kumkhua tawh rawh se. Kan hma lam hun thlira nupa kawpchwaw hlim dun tak kan nih reng theih nan rilru i siam tawh zawk ang," tiin a kuah hle hle a.

Rozami chuan, "Ka lawm e, kan tiam thin kan chung a thla êng khian, kan damchhung zawhgin kan nuuna kaikawng hi min ên se la. Naktuka puithiam hmaa kan thuchham pawhin nghet takin min phuar kawp rawh se. Hun bumboh tak kan lo tawh tawhna khan kan tan hun tha a rawn hring ta hlaui hi, kan aia thunei zawk remruatna a nih ka ring a. Engpawh ni se, kan sâm phak lohvin nupa kan ni dawn ta a, chuvangin, thlamuang takin ka haw tawh mai ang e. I palaite lo kir leh hmaa kan in ka thlen leh a mawi ang. Vawî khat chauh.....," an hmui an tuai pak a. Hun rei tak a lo luah tawh a khum, zanhnih chauh luah leh tura mu turin a haw ta a.

A tuka a han harh chuan ni a lo chhuak tawh a. A lawina tur sial pawh an lo phéthlu tawhin fatuho pawh an lo vir buai hle tawh a. A thenin tuallaiah hâr an laiin an sepuî talh vun chu an lo hlai mek a. An kawmchâr ngawpuiah chuan rengchal leh dawlrêm pawhin an vangpuî awih hla an sa tan leh ta. Rozami zing tho chuan khua a'n chuan a. Chumi ni chu ni dang aia rei bikah duh hle mah se, hun chu kal chak hle-in a hre lawi si a. Kal chak hle-a a briat laiin an hun tiam chu thleng hâr a ti lawi bawh si.

MIZORAM STATE LIBRARY

Acc No _____
Acc by _____
Class No. 1087A _____
Date _____
Subscribed by _____
Transcribed by _____
Location No _____